

**Jednostkowe
Sprawozdanie Finansowe
Banku Pekao S.A.
za rok zakończony dnia
31 grudnia 2016**

Spis treści

Rachunek zysków i strat.....	3	33.Wartości niematerialne	111
Sprawozdanie z całkowitych dochodów	4	34. Rzeczowe aktywa trwałe.....	114
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	5	35.Nieruchomości inwestycyjne.....	116
Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym.....	6	36.Inne aktywa.....	117
Jednostkowe sprawozdanie z przepływów pieniężnych.....	8	37.Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	117
1.Informacje ogólne	10	38.Zobowiązania wobec innych banków	118
2.Połączenia jednostek gospodarczych.....	10	39.Zobowiązania wobec klientów	119
3.Oświadczenie o zgodności	11	40.Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	119
4.Istotne zasady rachunkowości.....	11	41.Rezerwy	120
5.Zarządzanie ryzykiem	38	42.Pozostałe zobowiązania	121
6.Działalność powiernicza.....	78	43.Programy określonych świadczeń	121
7.Działalność maklerska	78	44.Płatności na bazie akcji.....	123
8.Przychody i koszty z tytułu odsetek	80	45. Leasing operacyjny i finansowy	127
9.Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	81	46.Zobowiązania warunkowe.....	128
10.Przychody z tytułu dywidend	81	47.Kapitał zakładowy	132
11.Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	81	48. Pozostałe kapitały, zysk z lat ubiegłych i roku bieżącego .	133
12.Zyski (straty) na sprzedaży	82	49.Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych	134
13.Ogólne koszty administracyjne	82	50.Transakcje z jednostkami powiązаныmi	134
14.Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	83	51.Transakcje repo oraz reverse repo	150
15.Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	83	52.Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”).....	151
16.Utrata wartości	84	53.Zdarzenia po dacie bilansu	151
17.Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	86	Słowniczek	I
18.Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych.....	86		
19.Podatek dochodowy.....	86		
20.Zysk netto przypadający na jedną akcję.....	90		
21.Dywidendy zaproponowane do wypłaty.....	90		
22.Kasa i operacje z Bankiem Centralnym.....	91		
23.Należności od banków	92		
24.Aktywa oraz zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	93		
25.Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	94		
26.Kredyty i pożyczki udzielone klientom	99		
27.Rachunkowość zabezpieczeń	100		
28.Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	104		
29.Reklasyfikacja papierów wartościowych.....	106		
30.Aktywa i zobowiązania przeznaczone do sprzedaży.....	107		
31.Inwestycje w jednostkach zależnych	108		
32.Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych.....	110		

Rachunek zysków i strat

(w tys. zł)

	NOTA	2016	2015
Przychody z tytułu odsetek	8	5 309 548	5 301 459
Koszty z tytułu odsetek	8	-1 042 675	-1 261 836
Wynik z tytułu odsetek		4 266 873	4 039 623
Przychody z tytułu prowizji i opłat	9	2 009 842	2 142 637
Koszty z tytułu prowizji i opłat	9	-306 473	-392 122
Wynik z tytułu prowizji i opłat		1 703 369	1 750 515
Przychody z tytułu dywidend	10	132 824	210 609
Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	11	470 184	418 506
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	27	1 313	5 547
Zyski (straty) na sprzedaży:	12	435 903	229 601
kredytów i innych należności finansowych		159 493	534
aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży i utrzymywanych do terminu wymagalności		276 493	229 551
zobowiązań finansowych		-83	-484
Dochody z działalności operacyjnej		7 010 466	6 654 401
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	16	-491 385	-513 978
kredytów i innych należności finansowych		-390 638	-495 724
zobowiązań pozabilansowych		-100 747	-18 254
Wynik z działalności finansowej		6 519 081	6 140 423
Ogólne koszty administracyjne	13	-3 398 574	-3 214 722
wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze		-1 701 176	-1 719 090
pozostałe koszty administracyjne		-1 697 398	-1 495 632
Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	14	-323 231	-312 220
Wynik z tytułu pozostałych rezerw		-15 471	-28 576
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	15	29 505	142 717
Koszty z działalności operacyjnej		-3 707 771	-3 412 801
Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	17	46 853	51 827
Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	18	5 030	12 106
Zysk brutto		2 863 193	2 791 555
Podatek dochodowy	19	-584 818	-501 157
Zysk netto		2 278 375	2 290 398
Zysk na akcję (w zł na akcję)	20		
podstawowy za okres		8,68	8,73
rozwodniony za okres		8,68	8,73

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

(w tys. zł)

	NOTA	2016	2015
Zysk netto		2 278 375	2 290 398
Inne składniki całkowitych dochodów			
Pozycje, które są lub mogą zostać przeniesione do rachunku zysków i strat:			
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-1 169
Skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		-608 638	-237 077
Skutki wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	27	-5 557	-93 341
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które są lub mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	19	116 697	62 780
Pozycje, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat:			
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	43	-11 400	12 678
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	19	2 166	-2 409
Inne składniki całkowitych dochodów (netto)		-506 732	-258 538
Całkowite dochody razem		1 771 643	2 031 860

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

(w tys. zł)

	NOTA	31.12.2016	31.12.2015
AKTYWA			
Kasa, należności od Banku Centralnego	22	5 861 342	7 881 598
Weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym		-	70
Należności od banków	23	3 454 679	7 512 226
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	24	721 031	1 116 993
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	25	1 955 499	3 254 117
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	26	119 033 599	118 508 582
Instrumenty zabezpieczające	27	289 752	421 640
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	28	34 864 031	20 989 942
1. Dostępne do sprzedaży		31 938 170	17 699 881
2. Utrzymywane do terminu wymagalności		2 925 861	3 290 061
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	30	48 277	45 302
Inwestycje w jednostkach zależnych	31	1 063 050	1 099 654
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	32	27 552	27 552
Wartości niematerialne	33	571 076	611 620
Rzeczowe aktywa trwale	34	1 405 100	1 443 757
Nieruchomości inwestycyjne	35	12 710	17 317
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		875 287	759 559
1. Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego		97 009	75 935
2. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	19	778 278	683 624
Inne aktywa	36	805 867	2 070 741
AKTYWA RAZEM		170 988 852	165 760 670
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	22	6 091	914
Zobowiązania wobec innych banków	38	3 367 125	4 553 114
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	24	673 165	611 442
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	25	1 949 335	3 201 798
Zobowiązania wobec klientów	39	138 066 129	129 256 866
Instrumenty zabezpieczające	27	1 638 718	1 702 759
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	40	300 945	1 668 706
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		-	-
1. Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego		-	-
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		-	-
Rezerwy	41	560 483	422 930
Pozostałe zobowiązania	42	2 144 304	1 547 738
ZOBOWIĄZANIA RAZEM		148 706 295	142 966 267
Kapitały			
Kapitał zakładowy	47	262 470	262 470
Pozostałe kapitały	48	19 741 712	20 241 535
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego	48	2 278 375	2 290 398
KAPITAŁY RAZEM		22 282 557	22 794 403
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY RAZEM		170 988 852	165 760 670

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

(w tys. zł)

	POZOSTAŁE KAPITAŁY								WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH I ROKU BIEŻĄCEGO	KAPITAŁ WŁASNY RAZEM
	KAPITAŁ ZAKŁADOWY	POZOSTAŁE KAPITAŁY RAZEM	PREMIA EMISYJNA	FUNDUSZ OGÓLNEGO RYZYKA BANKOWEGO	POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY	RÓŻNICE KURSOWE Z PRZELICZENIA JEDNOSTEK DZIAŁAJĄCYCH ZA GRANICĄ	POZOSTAŁE		
Nota	47	48							48	
Kapitał własny na 1.01.2016	262 470	20 241 535	9 137 221	1 975 415	8 612 550	283 222	-	233 127	2 290 398	22 794 403
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Realizacja opcji (emisja akcji)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycena opcji menadżerskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Całkowite dochody	-	-506 732	-	-	-	-506 732	-	-	2 278 375	1 771 643
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych (netto)	-	-9 234	-	-	-	-9 234	-	-	-	-9 234
Wycena portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-492 997	-	-	-	-492 997	-	-	-	-492 997
Wycena instrumentów finansowych zabezpieczających (netto)	-	-4 501	-	-	-	-4 501	-	-	-	-4 501
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek działających za granicą	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zysk netto za okres	-	-	-	-	-	-	-	-	2 278 375	2 278 375
Podział wyniku za rok ubiegły	-	6 909	-	6 909	-	-	-	-	-2 290 398	-2 283 489
Wyplata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 283 489	-2 283 489
Podział zysku z przeznaczeniem na pozostałe kapitały	-	6 909	-	6 909	-	-	-	-	-6 909	-
Kapitał własny na 31.12.2016	262 470	19 741 712	9 137 221	1 982 324	8 612 550	-223 510	-	233 127	2 278 375	22 282 557

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym (cd.)

(w tys. zł)

	POZOSTAŁE KAPITAŁY								WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH I ROKU BIEŻĄCEGO	KAPITAŁ WŁASNY RAZEM
	KAPITAŁ ZAKŁADOWY	POZOSTAŁE KAPITAŁY RAZEM	PREMIA EMISYJNA	FUNDUSZ OGÓLNEGO RYZYKA BANKOWEGO	POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY	ROZNICE KURSOWE Z PRZELICZENIA JEDNOSTEK DZIAŁAJĄCYCH ZA GRANICĄ	POZOSTAŁE		
Nota	47	48							48	
Kapitał własny na 1.01.2015	262 470	20 462 508	9 137 221	1 937 850	8 612 550	540 591	1 169	233 127	2 662 266	23 387 244
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Realizacja opcji (emisja akcji)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycena opcji menadżerskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Calkowite dochody	-	-258 538	-	-	-	-257 369	-1 169	-	2 290 398	2 031 860
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych (netto)	-	10 269	-	-	-	10 269	-	-	-	10 269
Wycena portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-192 032	-	-	-	-192 032	-	-	-	-192 032
Wycena instrumentów finansowych zabezpieczających (netto)	-	-75 606	-	-	-	-75 606	-	-	-	-75 606
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek działających za granicą	-	-1 169	-	-	-	-	-1 169	-	-	-1 169
Zysk netto za okres	-	-	-	-	-	-	-	-	2 290 398	2 290 398
Podział wyniku za rok ubiegły	-	37 565	-	37 565	-	-	-	-	-2 662 266	-2 624 701
Wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 624 701	-2 624 701
Podział zysku z przeznaczeniem na pozostałe kapitały	-	37 565	-	37 565	-	-	-	-	-37 565	-
Kapitał własny na 31.12.2015	262 470	20 241 535	9 137 221	1 975 415	8 612 550	283 222	-	233 127	2 290 398	22 794 403

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Jednostkowy rachunek przepływów pieniężnych

(w tys. zł)

	NOTA	2016	2015
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej - metoda pośrednia			
Zysk netto		2 278 375	2 290 398
Korekty razem:		8 912 557	-3 668 415
Amortyzacja	14	323 231	312 220
(Zysk) strata z tytułu działalności inwestycyjnej		-280 478	-241 401
Utrata wartości inwestycji w jednostkach zależnych	17	-	24 000
Wynik z tytułu odsetek	8	-4 266 873	-4 039 623
Przychody z tytułu dywidend	10	-132 824	-210 609
Odsetki otrzymane		5 200 248	5 132 583
Odsetki zapłacone		-1 081 547	-1 240 360
Podatek dochodowy		760 897	540 832
Podatek dochodowy zapłacony		-588 333	-599 653
Zmiana stanu należności od banków		254 845	27 031
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		395 262	-603 074
Zmiana stanu aktywów z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		1 298 618	1 210 777
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz weksli uprawniających do redyskonta w Banku Centralnym		-433 828	-6 943 355
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych		-915 972	-818 181
Zmiana stanu pozostałych aktywów		1 274 345	575 288
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		-1 179 820	1 423 875
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu		61 723	20 131
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		-1 252 463	-1 220 494
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		8 831 221	2 850 037
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych		-518	1 915
Zmiana stanu rezerw		137 553	-14 022
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		507 270	143 668
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		11 190 932	-1 378 017
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		83 108 936	269 156 419
Zbycie jednostki stowarzyszonej		-	75 000
Zbycie inwestycyjnych papierów wartościowych		82 209 397	268 244 997
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		11 729	13 600
Dywidendy otrzymane	10	132 824	210 609
Inne wpływy inwestycyjne		754 986	612 213
Wydatki z działalności inwestycyjnej		-96 483 471	-264 989 107
Nabycie jednostki zależnej	31	-	-274 334
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		-96 231 218	-264 436 552
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	33, 34	-252 253	-278 221
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		-13 374 535	4 167 312

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Jednostkowe sprawozdanie przepływów pieniężnych (cd.)

(w tys. zł)

	NOTA	2016	2015
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z działalności finansowej		1 079 733	3 858 026
Emisja dłużnych papierów wartościowych	40	1 079 733	3 858 026
Wydatki z działalności finansowej		-4 714 541	-7 632 240
Wykup dłużnych papierów wartościowych	40	-2 431 052	-5 007 539
Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli		-2 283 489	-2 624 701
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		-3 634 808	-3 774 214
Przepływy pieniężne netto razem		-5 818 411	-984 919
w tym: zmiana środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		98 767	151 526
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych		-5 818 411	-984 919
Środki pieniężne na początek okresu		14 568 422	15 553 341
Środki pieniężne na koniec okresu	49	8 750 011	14 568 422

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 151 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające

(w tys. zł)

Niniejsze Noty objaśniające stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

1. Informacje ogólne

Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna („Bank Pekao S.A.”. lub „Bank”) z siedzibą Centrali w Warszawie, 00-950, przy ul. Grzybowskiej 53/57 jest bankiem zorganizowanym w formie spółki akcyjnej działającej na podstawie obowiązujących przepisów prawa, w szczególności ustawy Prawo Bankowe oraz przepisów Kodeksu Spółek Handlowych i postanowień Statutu Banku.

Bank został wpisany do rejestru handlowego w dniu 29 października 1929 roku na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie i funkcjonuje nieprzerwanie do dnia dzisiejszego.

Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest wpisany do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS: 0000014843.

Bankowi nadano numer statystyczny REGON 000010205.

Czas trwania Spółki jest nieoznaczony.

Bank Pekao S.A. stanowi część Grupy Kapitałowej Banku UniCredit S.p.A. z siedzibą w Rzymie, Włochy.

Akcje Banku są notowane na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW). Papiery wartościowe Banku znajdujące się w obrocie na rynkach regulowanych są klasyfikowane w branży bankowej.

Bank Pekao S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług szczegółowo określonych w statucie Banku. Bank prowadzi operacje zarówno w złotych polskich, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych.

Zmiany w akcjonariacie Banku

W raporcie bieżącym nr 17/2016 Zarząd Banku Pekao S.A. poinformował, że w dniu 18 lipca 2016 r. otrzymał od UniCredit S.p.A. zawiadomienie informujące, iż w wyniku realizacji zawartych w dniu 13 lipca 2016 r. transakcji pakietowych w trybie procesu przyspieszonego budowania księgi popytu, UniCredit S.p.A. zbył 26 247 003 akcji Banku. Transakcje zostały rozliczone w dniu 15 lipca 2016 r.

W raporcie bieżącym nr 30/2016 Zarząd Banku Pekao S.A. poinformował, iż w dniu 8 grudnia 2016 roku UniCredit S.p.A. ogłosił, że zawarł umowy o zbyciu 32,8% udziałów w Banku Pekao S.A. z Powszechnym Zakładem Ubezpieczeń S.A. („PZU”) i Polskim Funduszem Rozwoju S.A. („PFR”).

Transakcja podlega uzyskaniu zgód organów regulacyjnych i antymonopolowych i ma się zakończyć w połowie 2017 roku.

Ponadto w raporcie bieżącym nr 31/2016 Zarząd Banku Pekao S.A. poinformował, że w dniu 8 grudnia 2016 r. otrzymał od UniCredit S.p.A. zawiadomienie, iż pozostałe 7,3% akcji zostanie zbyte przez UniCredit poprzez zaplanowaną transakcję rynkową. W wyniku realizacji powyższej transakcji UniCredit S.p.A. ogłosiło emisję 1 916 zabezpieczonych certyfikatów equity-linked, opiewających na łączną kwotę około 500 milionów Euro, obowiązkowo rozliczonych w akcjach zwykłych Banku w dniu, bądź przed dniem 15 grudnia 2019 r. Certyfikaty służą do zbycia należących do UniCredit S.p.A. pozostałych (po realizacji umowy sprzedaży, o której mowa powyżej) 7,3% akcji Banku.

2. Połączenia jednostek gospodarczych

W 2016 roku nie wystąpiły połączenia jednostek gospodarczych. W 2015 roku Bank nabył 100% kapitału akcyjnego UniCredit CAIB Poland S.A. (obecnie Pekao Investment Banking S.A.). Transakcja ta została opisana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

3. Oświadczenie o zgodności

Roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe („sprawozdanie finansowe”) Banku zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, a w zakresie nieregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2016r, poz. 1047 z późniejszymi zmianami) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

Bank sporządza również skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A.

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 9 lutego 2017 roku.

4. Istotne zasady rachunkowości

4.1 Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Informacje ogólne

Sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku, dane porównawcze zaprezentowano za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o założenie kontynuowania przez Bank działalności gospodarczej w nie zmniejszonym istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia bilansowego.

Zasady rachunkowości opisane poniżej zostały zastosowane dla wszystkich okresów sprawozdawczych.

Sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone w oparciu o następujące zasady wyceny:

- według wartości godziwej dla: instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez rachunek zysków i strat oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według zamortyzowanego kosztu dla pozostałych aktywów finansowych, w tym dla kredytów i pożyczek oraz pozostałych zobowiązań finansowych,
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Sprawozdanie finansowe Banku uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji. Zmiany standardów i interpretacji, które weszły w życie od lub po 1 stycznia 2016 roku nie miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku (Nota 4.9).

Sprawozdanie nie uwzględnia zmian standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym (Nota 4.10 oraz Nota 4.11).

W ocenie Banku zmiany standardów i interpretacji nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku, za wyjątkiem standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

W listopadzie 2016 roku Komisja Europejska zatwierdziła Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 9 „Instrumenty Finansowe”, który zastąpi istniejący standard MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”.

MSSF 9 będzie obowiązywał dla rocznych okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku.

Nowy standard wprowadzi zmieniony model klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych, model utraty wartości instrumentów finansowych oparty na koncepcji "straty oczekiwanej" oraz nowe podejście do rachunkowości zabezpieczeń.

Klasyfikacja i wycena

Klasyfikacja aktywów finansowych, według wymogów MSSF 9, odbywa się w momencie jego początkowego ujęcia w bilansie i zależy od:

- modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, oraz
- charakterystyki umownych przepływów pieniężnych, tj. od tego, czy umowne przepływy pieniężne stanowią wyłącznie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostającej do spłaty (ang. *solely payments of principal and interest*, „SPPI”).

W zależności od modelu biznesowego jednostki aktywa finansowe mogą zostać zaklasyfikowane jako:

- utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych (wyceniane według zamortyzowanego kosztu pod warunkiem spełnienia kryterium SPPI i podlegające odpisom z tytułu utraty wartości zgodnie z modelem oczekiwanej straty),
- utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych lub w celu sprzedaży (wyceniane w wartości godziwej przez kapitał z aktualizacji wyceny pod warunkiem spełnienia kryterium SPPI i podlegające odpisom z tytułu utraty wartości zgodnie z modelem oczekiwanej straty),
- przeznaczone do sprzedaży oraz inne (wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat).

Aktywa finansowe podlegają przeklasyfikowaniu wtedy i tylko wtedy, gdy Bank zmienia model biznesowy w zakresie zarządzania aktywami finansowymi. W takim przypadku przeklasyfikowaniu podlegają te aktywa, na które zmiana modelu biznesowego miała wpływ.

MSSF 9 pozwala na dokonanie nieodwołalnego wyboru dotyczącego ujęcia w innych całkowitych dochodach późniejszych zmian wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy, który nie jest przeznaczony do obrotu. Dywidendy wynikające z takiej inwestycji ujmuje się w wyniku finansowym.

Bank przeprowadził analizę stosowanych modeli zarządzania poszczególnymi kategoriami aktywów finansowych oraz charakterystyki przepływów pieniężnych i ocenia, że:

- należności od banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz dłużne papiery wartościowe, które zgodnie z MSR 39 są zaklasyfikowane do kategorii pożyczki i należności i są utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych, będą w większości wycenione według zamortyzowanego kosztu zgodnie z MSSF 9,
- dłużne papiery wartościowe, które zgodnie z MSR 39 są zaklasyfikowane do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, są utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i będą wycenione według zamortyzowanego kosztu zgodnie z MSSF 9,
- większość dłużnych papierów wartościowych, które zgodnie z MSR 39 są zaklasyfikowane do kategorii dostępnych do sprzedaży, są utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych lub w celu sprzedaży i będą wyceniane w wartości godziwej przez kapitał z aktualizacji wyceny zgodnie z MSSF 9,
- aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym aktywa i zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych będą w dalszym ciągu wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- inwestycje w instrumenty kapitałowe, które zgodnie z MSR 39 są zaklasyfikowane do kategorii dostępnych do sprzedaży, będą zgodnie z MSSF 9 wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Bank nie podjął jeszcze ostatecznych decyzji dotyczących możliwości dokonania nieodwołalnego wyboru dotyczącego ujmowania zmian wartości godziwej instrumentów kapitałowych w innych całkowitych dochodach.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Bank ocenia, iż zastosowanie nowego standardu nie będzie miało wpływu na zasady rachunkowości dotyczące zobowiązań finansowych, gdyż MSSF 9 w znacznym stopniu zachowuje dotychczasowe wymogi MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych.

Utrata wartości

MSSF 9 zastępuje obowiązujący zgodnie z postanowieniami MSR 39 model utraty wartości funkcjonujący w oparciu o pojęcie „straty poniesionej”, nowym modelem opartym o pojęcie „oczekiwanych strat kredytowych” (ang. *expected credit loss*, dalej: ECL). Bezpośrednią konsekwencją tej zmiany, będzie konieczność liczenia odpisów z tytułu utraty wartości w oparciu o oczekiwane straty kredytowe oraz uwzględniania prognoz i spodziewanych przyszłych warunków ekonomicznych w kontekście oceny ryzyka kredytowego ekspozycji, co było niezgodne ze standardem MSR 39.

Nowy model utraty wartości będzie miał zastosowanie do składników aktywów finansowych zakwalifikowanych, zgodnie z postanowieniami MSSF 9, jako aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne dochody całkowite, z wyjątkiem instrumentów kapitałowych.

Zmiana koncepcji straty poniesionej (MSR 39) na rzecz straty oczekiwanej, będzie miała daleko istotne konsekwencje w zakresie modelowania parametrów ryzyka kredytowego oraz ostatecznej wysokości utworzonych odpisów. Stosowany obecnie okres identyfikacji straty (ang. *Loss Identification Period*) nie będzie występował, a wraz z nim wyeliminowana zostanie kategoria odpisów IBNR (ang. *Incurred But Not Reported*). Zgodnie z MSSF 9, w miejsce odpisów z tytułu IBNR oraz odpisów dla ekspozycji niepracujących, odpis z tytułu utraty wartości będzie wyznaczany w następujących kategoriach:

1. Koszyk 1 - 12-miesięczna oczekiwana strata kredytowa – oczekiwana strata, która wynikać będzie z możliwych przypadków default'u w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego,
2. Koszyki 2 i 3 oczekiwana strata kredytowa w okresie życia aktywa finansowego – oczekiwana strata, która wynikać będzie ze wszystkich możliwych przypadków default'u w okresie oczekiwanego życia aktywa finansowego.

Pomiar oczekiwanej straty kredytowej w okresie życia aktywa finansowego będzie miał zastosowanie do wszystkich ekspozycji, dla których od momentu początkowego ujęcia do daty bilansowej zidentyfikowano znaczny wzrost ryzyka kredytowego (Koszyk 2) lub stwierdzono utratę wartości (Koszyk 3). W koszyku 1 pomiar 12-miesięcznej oczekiwanej straty kredytowej dokonywany będzie dla wszystkich ekspozycji, dla których od momentu początkowego ujęcia do daty bilansowej nie zidentyfikowano znacznego wzrostu ryzyka kredytowego i nie stwierdzono utraty wartości.

Sposób kalkulacji utraty wartości aktywów finansowych będzie miał również wpływ na sposób rozpoznania przychodu odsetkowego. W szczególności, w podejściu ogólnym, przychód od aktywów znajdujących się w koszykach 1 i 2 będzie wyznaczany na bazie brutto ekspozycji, natomiast w koszyku 3 na bazie netto (podobnie jak dla aktywów ze stwierdzoną utratą wartości w MSR 39).

Bank zakłada, że wprowadzenie nowego modelu utraty wartości opartego na koncepcji ECL będzie miało wpływ na wysokość odpisów w Banku, szczególnie w zakresie ekspozycji zaklasyfikowanych do koszyka 2. Standard MSSF 9 w odróżnieniu od MSR 39, nie wymaga zidentyfikowania przesłanek utraty wartości w celu oszacowania strat w horyzoncie dożywotnim w koszyku 2. W zamian za to, Bank jest zobowiązany do stałego oszacowania wysokości strat kredytowych od momentu rozpoznania danego aktywa, do momentu usunięcia go z bilansu. W przypadku znacznego zwiększenia ryzyka kredytowego w porównaniu do momentu rozpoznania aktywa w bilansie, występuje konieczność liczenia strat w horyzoncie dożywotnim – koszyk 2. Takie podejście spowoduje, że oczekiwane straty kredytowe zostaną wcześniej rozpoznane, co przełoży się ostatecznie na zwiększenie wysokości odpisów i tym samym docelowo wpłynie na wynik finansowy.

Bank, w ramach prowadzonego projektu wdrożenia MSSF 9, pracuje nad wdrożeniem nowej metodyki kalkulacji odpisów oraz nad implementacją odpowiednich zmian w systemach IT oraz procesach funkcjonujących w Banku, w szczególności nad założeniami modelu utraty wartości, pozyskaniem niezbędnych danych, jak również projektowaniem procesu i narzędzi oraz przeprowadzeniem szczegółowego oszacowania wpływu wymogów MSSF 9 na poziom odpisów. Prace metodologiczne koncentrują się na rozbudowie stosowanych obecnie rozwiązań, jak również nad wdrożeniem elementów zupełnie nowych. W zakresie rozbudowy, mają miejsce prace dostosowujące obecne modele PD, RR, EAD i CCF, tak by mogły zostać wykorzystane w oszacowaniach straty oczekiwanej.

Rozbudowa modeli ma w szczególności na celu uzyskanie wieloletnich parametrów ryzyka dostosowanych do oczekiwań Banku w zakresie kształtowania się przyszłej sytuacji makroekonomicznej. W procesie modelowania oczekiwanej ekspozycji na moment wejścia w default zostaną uwzględnione informacje dotyczące zarówno harmonogramu spłat, jak i informacje dotyczące realizowanych przedpłat. Dla ekspozycji bez zdefiniowanych harmonogramów Bank pracuje nad zastosowaniem modeli uwzględniających historyczne wykorzystanie limitów na moment rozpoznania utraty wartości. W zakresie

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

modelowania transferu pomiędzy koszykiem 1 i koszykiem 2, prace obejmują przede wszystkim opracowanie modelu statystycznego w oparciu o parametr prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia default, z uwzględnieniem podstawowych charakterystyk ekspozycji, takich jak typ produktu, klasa ratingowa czy też pozostały czas do końca kontraktu, który będzie uzupełniony o czynniki jakościowe kryteriów transferu pomiędzy koszykami.

W zakresie rozwiązań nowych, prace przede wszystkim obejmują opracowanie kryteriów transferu pomiędzy koszykami, jak również uwzględnienie prognoz ekonomicznych przy szacowaniu wartości odpisów.

W opinii Banku, wdrożenie nowych standardów wymaga zastosowania modeli oceny ryzyka kredytowego o wyższym stopniu złożoności i większych zdolnościach predykcyjnych wymagających znacznie szerszego zakresu danych w porównaniu do modeli obecnie stosowanych.

Rachunkowość zabezpieczeń

Bank podjął decyzję, aby skorzystać z wyboru jaki daje MSSF 9 i będzie kontynuował stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnych z MSR 39. Decyzja ta będzie miała zastosowanie do wszystkich relacji zabezpieczających, dla których Bank stosuje i będzie stosował rachunkowość zabezpieczeń w przyszłości.

W związku z powyższym, w zakresie rachunkowości zabezpieczeń, wejście w życie MSSF 9 nie będzie miało wpływu na sytuację finansową Banku.

Ujawnienia i dane porównawcze

Bank oczekuje, iż nowe wymogi MSSF 9 spowodują istotną zmianę sposobu prezentacji oraz zakresu ujawnień dotyczących instrumentów finansowych, szczególnie w pierwszym roku zastosowania nowego standardu.

Bank zamierza skorzystać z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny (w tym z tytułu utraty wartości). Różnice wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z zastosowania MSSF 9 zostaną ujęte w pozycji „Wynik z lat ubiegłych” na dzień 1 stycznia 2018 r.

Harmonogram wdrożenia

Bank uruchomił specjalny projekt wdrożenia MSSF 9 w 2015 roku. Projekt jest podzielony na dwa główne strumienie: (1) klasyfikacja i wycena, w tym rachunkowość zabezpieczeń, i (2) utrata wartości. Oba strumienie są zarządzane przez kluczową kadrę kierowniczą Pionu Finansowego i Pionu Ryzyka. Dodatkowo w Banku wyznaczono Komitet Sterujący odpowiedzialny za nadzór nad projektem. Kluczowymi członkami Komitetu Sterującego są Wiceprezes Zarządu odpowiedzialny za Pion Finansowy, Wiceprezes Zarządu odpowiedzialny za Pion Ryzyka oraz Dyrektor Wykonawczy Obszaru Globalnych Usług Bankowych. Podstawowymi zadaniami Komitetu Sterującego jest wyznaczanie kluczowych celów projektu wraz z ich monitorowaniem, kontrola wykonania budżetu, jak również podejmowanie ważnych decyzji dotyczących przyjmowanych metodologii oraz modelu operacyjnego. W projekt zaangażowani są pracownicy Pionu Finansowego, Pionu Ryzyka, jak również departamentów biznesowych, informatycznych oraz organizacji.

Aktualnie Bank jest na etapie projektowania i budowania niezbędnych rozwiązań dla poszczególnych wymogów, w oparciu o wyniki przeprowadzonej analizy luki oraz zdefiniowane założenia metodologiczne. Bank planuje stopniowe zakończenie prac projektowych do końca 3 kwartału 2017 roku.

Równoległe z pracami nad metodologią, Bank projektuje rozwiązania architektoniczne systemów informatycznych w celu umożliwienia zarówno implementacji nowego standardu w ramach kalkulacji utraty wartości, jak i wyznaczania wykorzystywanych parametrów ryzyka.

Potencjalny wpływ MSSF 9 na sytuację finansową oraz fundusze własne

Ilościowa ocena wpływu zmian na sprawozdania finansowe w momencie zastosowania standardu nie jest jeszcze dostępna przede wszystkim z uwagi na toczące się prace metodologiczne nad dostosowaniem modeli ryzyka kredytowego do wymogów nowego standardu, jak również z braku utartej praktyki rynkowej. Na poziomie legislacyjnym organy nadzoru oraz ciała regulacyjne pracują nad aktualizacją wymagań ostrożnościowych, które będą miały wiążący dla Banku charakter. Prace te znajdują się na zbyt wczesnym etapie, aby móc jednoznacznie wskazać wpływ MSSF 9 na pozycję finansową i wskaźniki adekwatności kapitałowej.

W opinii Banku, ujawnienie danych ilościowych nieodzwierciedlających potencjalnego wpływu wszystkich aspektów MSSF 9 na sytuację finansową oraz fundusze własne Banku mogłoby mieć negatywny wpływ na wartość informacyjną sprawozdania finansowego dla jego odbiorców. W związku z powyższym, Bank zdecydował się ujawnić jedynie informacje jakościowe

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

dotyczące podejścia Banku do sposobu zaimplementowania wymogów MSSF 9, które, w opinii Banku, pozwolą odbiorcom sprawozdania finansowego na zrozumienie wpływu MSSF 9 na pozycję finansową Banku oraz na zarządzanie kapitałem.

W ocenie Banku wdrożenie nowego standardu, a przede wszystkim wprowadzenie nowego modelu utraty wartości opartego na koncepcji ECL, wpłynie na wzrost wartości odpisów, szczególnie w zakresie ekspozycji zaklasyfikowanych do koszyka 2. Bank nie przewiduje istotnego wpływu na poziom lub zmienność wyniku lub innych całkowitych dochodów w kolejnych latach w związku ze zmianą zasad klasyfikacji i metod wyceny instrumentów finansowych, ponieważ oczekiwane zmiany klasyfikacji i metod wyceny będą ograniczone do niewielkiej części portfela aktywów finansowych. Ostateczny wynik będzie zależał od struktury aktywów na dzień pierwszego zastosowania MSSF 9. Wszelkie zmiany wartości bilansowej instrumentów finansowych w związku z zastosowaniem MSSF 9 zostaną odniesione na kapitały własne Banku na dzień 1 stycznia 2018 r.

Najistotniejszy wpływ na fundusze własne Banku będzie miał wspomniany wyżej wzrost wartości odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz zmiana klasyfikacji i wyceny kapitałowych papierów wartościowych, które zgodnie z MSR 39 są klasyfikowane do portfela instrumentów dostępnych do sprzedaży i wycenianych w wartości godziwej odnoszonej na pozostałe całkowite dochody (o ile Bank nie skorzysta z opcji wyceny przez pozostałe całkowite dochody zgodnie z MSSF 9).

Dodatkowo, w związku ze zmianami wynikającymi z wdrożenia MSSF 9 od strony rachunkowej oraz brakiem w chwili obecnej informacji o kierunku zmian w przepisach podatkowych, w ocenie Banku istnieje znacząca niepewność co do kształtowania się przepisów podatkowych, które będą musiały zostać dostosowane do nowego standardu, a których kształt może mieć wpływ na wartość aktywa z tytułu podatku odroczonego w Banku powstałego od kosztów z tytułu odpisów z tytułu utraty wartości.

4.2 Zastosowanie szacunków i założeń

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Bank pewnych szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na wartość bilansową aktywów i zobowiązań prezentowaną w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie przez Bank i oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Bank podejmie w przyszłości, to rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiany szacunków księgowych są ujęte prospektywnie począwszy od okresu, w którym dokonano zmiany szacunku.

Poniżej przedstawiono informacje o przyjętych założeniach oraz niepewności związanej z dokonywanymi szacunkami, które związane są ze znaczącym ryzykiem wystąpienia istotnych korekt w sprawozdaniu finansowym za kolejny okres sprawozdawczy.

Utrata wartości kredytów i pożyczek

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne dowody (zwane „przesłankami”) utraty wartości ekspozycji kredytowych i czy ekspozycja kredytowa utraciła wartość. Utrata wartości ma miejsce wtedy i tylko wtedy gdy zidentyfikowano co najmniej jedną przesłankę a zdarzenie/nia implikujące przesłankę/i ma/ją negatywny wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej. Podczas identyfikacji utraty wartości ekspozycji kredytowych Bank nie uwzględnia przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. W procesie oceny utraty wartości Bank uwzględnia wszystkie ekspozycje kredytowe, niezależnie od poziomu ryzyka poszczególnych ekspozycji kredytowych lub grup ekspozycji kredytowych.

Bank dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na ekspozycje indywidualnie znaczące i ekspozycje nieznaczące indywidualnie. Za ekspozycje indywidualnie znaczące Bank uznaje w szczególności: wszystkie ekspozycje kredytowe wobec kredytobiorcy, dla którego łączne zaangażowanie Banku na datę bilansową przekracza przyjętą wartość progową, restrukturyzowane ekspozycje kredytowe wobec dłużników będących przedsiębiorcami w rozumieniu art. 43 Kodeksu Cywilnego. Za ekspozycje nieznaczące indywidualnie Bank uznaje wszystkie ekspozycje kredytowe, które nie zostały zaklasyfikowane do ekspozycji indywidualnie znaczących.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości.

Dla wszystkich ekspozycji indywidualnie znaczących, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny indywidualnej. Ocena indywidualna przeprowadzana jest przez pracowników Banku i polega na indywidualnej weryfikacji wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz prognozie przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z przejęcia zabezpieczeń, pomniejszonych o koszty przejęcia i sprzedaży lub z innych źródeł spłat. Bank przeprowadza regularne przeglądy mające na celu porównanie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych i wykorzystanych do wyznaczenia indywidualnych odpisów aktualizujących z rzeczywistymi zrealizowanymi przepływami pieniężnymi.

Dla wszystkich ekspozycji nieznaczących indywidualnie, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny grupowej. Każda ekspozycja oceniana grupowo przypisywana jest do jednej z grup o podobnej charakterystyce ryzyka (na podstawie rodzaju kredytobiorcy, rodzaju produktu kredytowego, okresu opóźnienia w spłacie lub innych istotnych czynników wpływających na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy). Przyszłe przepływy pieniężne szacowane są na podstawie danych historycznych o przepływach pieniężnych i ponoszonych stratach dla ekspozycji o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki ekspozycji, które znajdują się w poszczególnych grupach. Wykorzystywane dane historyczne w przypadkach, dla których jest to konieczne, są odpowiednio korygowane na podstawie najaktualniejszych danych w celu wyeliminowania czynników wpływających w przeszłości na dane historyczne i niewystępujących obecnie. Bank przeprowadza regularne przeglądy stosowanych wartości stóp odzysku oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania przyszłych przepływów pieniężnych dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, dla których Bank nie zidentyfikował utraty wartości tworzony jest odpis na straty poniesione w wyniku zaistniałych, ale jeszcze niezareportowanych zdarzeń (zwany „odpisem IBNR”).

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na wynik netto odpisów w ramach oceny grupowej i odpisów IBNR miałyby zmiany w szacowanych wartościach stóp odzysku (RR) oraz szacowanym prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania (PD) o 10%.

31.12.2016	WYNIK ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH ORAZ REZERW NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	
	WZROST O 10%	SPADEK O 10%
Wartości stóp odzysku (RR)	98 821	-99 182
Prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD)	-32 689	32 956

31.12.2015	WYNIK ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH ORAZ REZERW NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	
	WZROST O 10%	SPADEK O 10%
Wartości stóp odzysku (RR)	110 990	-112 736
Prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD)	-43 102	43 219

Utrata wartości aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Bank dokonuje oceny aktywów pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Bank dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwanej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwanej. Wartość możliwa do odzyskania jest jedną z dwóch następujących wartości w zależności od tego, która z nich jest wyższa: wartość godziwa danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, pomniejszona o koszty zbycia lub wartość użytkowa ustalana dla poszczególnych składników aktywów.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wymaga przyjęcia założeń dotyczących między innymi przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), ewentualnych zmian kwot lub terminów

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

wystąpienia tych przepływów pieniężnych oraz innych czynników jak na przykład brak płynności. Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

Wycena instrumentów pochodnych oraz nie kwotowanych papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych oraz papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży nie kwotowanych na aktywnym rynku wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne używane do wyceny obejmują w miarę możliwości dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków. Bank przyjmuje również założenia dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta, które wpływają na wycenę instrumentów. Zmiana tych założeń mogłaby mieć wpływ na wycenę instrumentów finansowych. Założenia przyjęte do wyceny do wartości godziwej zostały szczegółowo opisane w notcie 5.7 „Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych”.

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Główne założenia aktuarialne, przyjęte do szacowania rezerw na programy określonych świadczeń, jak również analiza wrażliwości zostały przedstawione w Notcie 43.

Wartość firmy

Bank dokonuje testu na utratę wartości firmy w okresach rocznych lub częściej jeżeli występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty wartości. Ocena, czy wartość firmy uległa obniżeniu, wymaga oszacowania wartości użytkowej wszystkich ośrodków wypracowujących środki pieniężne, których dotyczy dana wartość firmy. Główne założenia przyjęte do testu na utratę wartości firmy zostały przedstawione w Notcie 33.

4.3 Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej

- **Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji**
Pozycje zawarte w sprawozdaniu finansowym Banku, w tym Oddziału Banku w Paryżu wycenia się w walucie funkcjonalnej, tj. walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność. Sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich. Złoty jest walutą funkcjonalną i prezentacyjną Banku. Bank jako kurs zamknięcia przyjmuje kurs średni Narodowego Banku Polskiego („NBP”) obowiązujący na dzień bilansowy.
- **Transakcje i salda**
Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.
- **Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmuje się łącznie ze zmianami wartości godziwej w rachunku zysków i strat.**
Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, uwzględnia się w kapitale z aktualizacji wyceny.

4.4 Ustalanie wyniku finansowego

Przychody i koszty z tytułu odsetek

Bank w rachunku zysków i strat ujawnia wszystkie przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej oraz papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Efektywna stopa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy oraz płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Wyliczenie efektywnej stopy obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych i papierów wartościowych utrzymywanych do terminu wymagalności ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej oraz papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

W momencie rozpoznania utraty wartości instrumentu finansowego wycenianego według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, przychody odsetkowe ujmowane są dalej w rachunku zysków i strat, lecz liczone są od nowo ustalonej wartości bilansowej instrumentu finansowego (od nowej niższej wartości instrumentu, to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość). Do wyliczenia przychodów odsetkowych od nowo ustalonej wartości instrumentu stosowana jest stopa procentowa, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

Koszty okresu sprawozdawczego dotyczące zobowiązań z tytułu odsetek od rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w rachunku zysków i strat również z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Bank. Przychody i koszty z tytułu prowizji są rozliczane według następujących metod:

- opłaty i prowizje bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych lub zobowiązań (zarówno przychody jak i koszty) są rozliczane z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej oraz ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji przychodów lub kosztów odsetkowych i zostały opisane powyżej,
- opłaty i prowizje dotyczące kredytów i pożyczek o nieustalonych terminach płatności rat i nieustalonych zmianach oprocentowania, np. kredytów w rachunku bieżącym i kredytów z tytułu kart kredytowych są rozliczane w czasie metodą liniową przez okres życia produktu, którego dotyczą,
- pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Bank (wykonanie operacji bankowych na rachunkach, operacje z tytułu obsługi kart płatniczych, działalność maklerska, factoringowa oraz akwizycja) są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

Przychody i koszty z tytułu bancassurance

Bank dokonuje podziału należnego wynagrodzenia z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi na odrębne elementy, tj. dzieląc należne wynagrodzenie w proporcji, odpowiednio, wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa, w stosunku do sumy tych wartości. Ustalając wartość godziwą poszczególnych elementów wynagrodzenia Bank opiera się w jak największym stopniu na danych rynkowych.

Poszczególne elementy wynagrodzenia Banku za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi są ujmowane w rachunku zysków i strat według następujących zasad:

- wynagrodzenie z tytułu instrumentu finansowego – jako element efektywnej stopy procentowej, stanowiąc część przychodów z tytułu odsetek,
- wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa – jednorazowo w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego, stanowiąc część przychodów z tytułu prowizji.

Dodatkowo Bank dokonuje szacunku części wynagrodzenia, która będzie zwracana w okresach po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego (np. z tytułu rezygnacji przez Klienta z ubezpieczenia, wcześniejszej spłaty kredytu). Szacunek rezerwy na zwroty oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości.

W roku obrotowym zakończonym 31 grudnia 2016 r. Bank ujmował jako przychód rozpoznawany jednorazowo 11% uzyskanych przychodów z działalności bancassurance związanej z kredytami gotówkowymi oraz 16% przychodów z działalności bancassurance związanej z kredytami hipotecznymi. Pozostała część przychodów z działalności bancassurance rozliczana jest w czasie jako element efektywnej stopy procentowej przez okres życia odpowiednich kredytów.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu

Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu obejmuje:

- Wynik z pozycji wymiany
Wynik z pozycji wymiany ustalany jest biorąc pod uwagę dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i pasywów walutowych po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Prezesa NBP i wpływające na przychody lub koszty z pozycji wymiany.

Ponadto, wynik z pozycji wymiany zawiera marże uzyskane na transakcjach walutowych z klientami Banku oraz ujmuje punkty swapowe z transakcji pochodnych, które Bank zawiera w celu zapewnienia płynności w obcych walutach.

Do wyniku z pozycji wymiany zalicza się różnice kursowe z wyceny inwestycji netto w podmiotach zagranicznych w momencie zbycia tej inwestycji. Do momentu zbycia różnice kursowe z wyceny aktywów netto w podmiocie zagranicznym ujmowane są w pozycji „Pozostałe kapitały”.
- Wynik na instrumentach pochodnych oraz papierach wartościowych przeznaczonych do obrotu
Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań przeznaczonych do obrotu.
Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Wynik na pozostałych instrumentach finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie przychody z tytułu otrzymanych odszkodowań, przychody z leasingu operacyjnego, odzyskane koszty windykacji, zwroty, nadpłaty, przychody uboczne oraz rozwiązane odpisy z tytułu utraty wartości należności spornych. Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie koszty reklamacji klientów, zapłacone odszkodowania, koszty uboczne oraz koszty odpisów z tytułu utraty wartości należności spornych.

4.5 Wycena aktywów i zobowiązań finansowych, pochodne instrumenty finansowe

Aktywa finansowe

Aktywa finansowe kwalifikowane są do następujących kategorii:

- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy
Kategoria ta obejmuje dwie podkategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz aktywa finansowe wyznaczone w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się: dłużne i kapitałowe papiery wartościowe, pożyczki i należności, które nabyto lub zaliczono do tej kategorii z zamiarem sprzedaży w krótkim terminie. Do tej kategorii Bank kwalifikuje także instrumenty pochodne (nie będące instrumentami zabezpieczającymi).

Do aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat kwalifikuje się dłużne papiery wartościowe, które zostały wyznaczone przez Bank w celu eliminacji bądź znaczącego zmniejszenia niespójności w zakresie wyceny i ujmowania

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

poniędzy dłużnymi papierami wartościowymi a instrumentami pochodnymi ekonomicznie zabezpieczającymi ryzyko stopy procentowej tych papierów. W przeciwnym przypadku papiery te zostałyby zakwalifikowane do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, a efekt wyceny ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny, a wycena instrumentów pochodnych ekonomicznie zabezpieczających te papiery zostałaby odniesiona do rachunku zysków i strat.

- Utrzymywane do terminu wymagalności
Są to aktywa finansowe nie będące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których jednostka ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż:
 - a) wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
 - b) wyznaczone przez jednostkę jako dostępne do sprzedaży, oraz
 - c) spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe zaliczone do tej kategorii wycenia się według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej jest ujmowane w przychodach odsetkowych.

- Pożyczki i należności
Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:
 - a) aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
 - b) aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
 - c) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do tej kategorii zaliczane są dłużne papiery wartościowe zakupione od emitenta, dla których nie istnieje aktywny rynek, kredyty, pożyczki, należności z tytułu transakcji reverse repo i inne należności nabyte i udzielone. Pożyczki i należności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem utraty wartości.

- Dostępne do sprzedaży
Są to aktywa finansowe, dla których okres utrzymywania nie jest określony. W skład portfela wchodzi: dłużne i kapitałowe papiery wartościowe oraz pożyczki i należności nieuwzględnione w pozostałych kategoriach. Odsetki od aktywów dostępnych do sprzedaży nalicza się przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej i ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do zamortyzowanego kosztu odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży aktywa bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego aktywa, wcześniej ujęte wyższe z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę odnosi się do rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Standaryzowane transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wyznaczonych jako aktywa wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, przeznaczonych do obrotu (z wyłączeniem instrumentów pochodnych), utrzymywanych do terminu wymagalności i dostępnych do sprzedaży Bank ujmuje i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień otrzymania lub dostarczenia składnika aktywów.

Zmiany wartości godziwej składnika aktywów w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji ujmowane są analogicznie jak dla posiadanego składnika aktywów.

Kredyty i pożyczki wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Pochodne instrumenty finansowe są zawsze ujmowane lub wyłączone z ksiąg rachunkowych na dzień zawarcia transakcji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Reklasyfikacja aktywów finansowych

Składnik aktywów finansowych sklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, który odpowiada definicji pożyczek i należności, Bank może przekwalifikować z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii pożyczek i należności, w przypadku gdy Bank ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności.

W przypadku przekwalifikowania składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, uprzednie zyski i straty związane z takim składnikiem, które zostały ujęte w innych całkowitych dochodach amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem i kwotą umorzeniową amortyzuje się przez pozostały okres do terminu wymagalności składnika aktywów przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta.

Ponadto Bank dopuszcza reklasyfikację składnika aktywów finansowych zakwalifikowanego do grupy aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy, w przypadku wystąpienia wyjątkowych okoliczności, tj. zdarzeń, których prawdopodobieństwo wystąpienia w najbliższej przyszłości jest znikome.

Składnik aktywów finansowych jest reklasyfikowany według jego wartości godziwej w dniu reklasyfikacji. Zyski lub straty, które zostały ujęte w rachunku zysków i strat do momentu reklasyfikacji, nie podlegają odwróceniu. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu reklasyfikacji uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

Utrata wartości aktywów finansowych

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu – kredyty i należności

Na każdy dzień bilansowy Bank przeprowadza ocenę utraty wartości kredytów, aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności i wycenianych w zamortyzowanym koszcie (zwanych „ekspozycjami kredytowymi”), poprzez analizę obiektywnych przesłanek utraty wartości. W procesie oceny utraty wartości Bank uwzględni wszystkie ekspozycje kredytowe, niezależnie od poziomu ryzyka poszczególnych ekspozycji kredytowych lub grup ekspozycji kredytowych.

Bank dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na ekspozycje indywidualnie znaczące i ekspozycje nieznaczące indywidualnie.

Bank w odniesieniu do ekspozycji ocenianych indywidualnie stosuje następujący katalog przesłanek utraty wartości:

- opóźnienie w spłacie równe lub większe niż 90 dni w odniesieniu do kapitału, odsetek lub prowizji kredytowych i większe niż 2 dni robocze w odniesieniu do ekspozycji kredytowych wobec banków lub w przypadku należności od banków z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu,
- znaczące trudności finansowe dłużnika (w tym utrata pracy lub inne zdarzenie mogące wpłynąć na zdolność spłaty zadłużenia w przypadku osób fizycznych). Znaczące trudności finansowe podmiotu gospodarczego oznaczają sytuację ekonomiczno-finansową, która stanowi zagrożenie terminowej spłaty zobowiązań wobec Banku, a zwłaszcza gdy ponoszone straty na działalności naruszają kapitały własne w 50%, z wyłączeniem projektów, które zakładają występowanie straty lub gdzie występuje zewnętrzne wsparcie finansowe (w formie np. dopłat do kapitału, udzielenia pożyczki, poręczenia/gwarancji przez podmiot powiązany lub inną osobę trzecią, konwersji pożyczki, emisji akcji lub obligacji),
- restrukturyzacja, jeżeli polega na przyznaniu ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych klienta udogodnienia, którego w innym przypadku Bank by nie udzielił. Udogodnienia, o których mowa w definicji, w konsekwencji prowadzą do uszczuplenia należności Banku i w szczególności mogą polegać na: obniżeniu oprocentowania wierzytelności, zaniechaniu naliczania oprocentowania w określonym czasie od całości lub części wierzytelności, na umorzeniu części lub całości wierzytelności, w tym odsetek lub kapitału,
- obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu klienta, ratingu kraju – siedziby klienta, ratingu jakichkolwiek papierów dłużnych emitowanych przez klienta o co najmniej 4 klasy w skali włączając modyfikatory, w ciągu roku. Spadek ratingu kredytowego jednostki nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami,

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej. Znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej oznacza spadek ratingu o 4 stopnie w skali i równoczesne przejście do grupy zagrożone w oparciu tylko o kryterium ratingu, z wyłączeniem sytuacji pogorszenia ratingu wynikających z sezonowości działalności i z wyłączeniem wpływu klasyfikacji do wewnętrznych klas ryzyka w systemie wspierającym proces monitorowania (Risk Management Tool – RMT) na rating. Spadek ratingu kredytowego klienta nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami,
- Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub powziął wiadomość o prowadzeniu egzekucji wobec dłużnika,
- ekspozycja kredytowa jest kwestionowana przez dłużnika np. poprzez wszczęcie postępowania sądowego,
- wierzytelność stała się wymagalna w całości w wyniku wypowiedzenia umowy kredytowej,
- został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika lub wniosek o wszczęcie postępowania naprawczego,
- zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe. Przesłanka ta może dotyczyć np. ekspozycji w instrumenty finansowe notowane na giełdach, gdy z uwagi na znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitenta (ewentualne bankructwo), płynność obrotu tymi aktywami jest na tyle niska, że wiarygodne ustalenie ceny aktywów nie jest możliwe,
- został ustanowiony zarząd komisyjny lub dłużnik zawiesił działalność,
- nieznanne miejsce pobytu i nieujawniony majątek dłużnika.

Bank w odniesieniu do ekspozycji ocenianych grupowo stosuje następujący katalog przesłanek utraty wartości:

- przeterminowanie ekspozycji kredytowej klienta na datę bilansową w odniesieniu do kapitału, odsetek lub prowizji kredytowych równe lub większe niż 90 dni,
- znaczące trudności finansowe dłużnika, w tym utrata pracy lub inne zdarzenie mogące wpłynąć na zdolność spłaty zadłużenia,
- nieznanne miejsce pobytu i nieujawniony majątek dłużnika detalicznego oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Bank kwalifikuje ekspozycję jako przeterminowaną (past due) w przypadku, gdy kredytobiorca nie dokonał płatności dotyczącej kapitału i/lub odsetek w umownym terminie wymagalności. Bank prezentuje całą ekspozycję jako przeterminowaną, bez względu na fakt, czy opóźnienie płatności dotyczy całej ekspozycji, czy tylko jej części (raty). Długość okresu przeterminowania dla należności spłacanych w ratach należy przyjąć, jako okres od daty zapadalności najwcześniejszej raty, w przypadku której nastąpiło opóźnienie spłaty.

Bank, w przypadku identyfikacji przesłanki lub przesłanek utraty wartości dla co najmniej jednej ekspozycji wobec danego kredytobiorcy, poddaje ocenie utraty wartości wszystkie ekspozycje kredytowe wobec tego kredytobiorcy.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości. Wartość bilansowa ekspozycji kredytowej obniżana jest poprzez zastosowanie konta odpisu aktualizującego.

Kwota straty z tytułu utraty wartości ujmowana jest w rachunku zysków i strat. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszy się, to uprzednio ujęta strata z tytułu utraty wartości jest odwracana poprzez odpowiednie skorygowanie konta odpisu aktualizującego. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

Dla wszystkich ekspozycji indywidualnie znaczących, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny indywidualnej. Ocena indywidualna przeprowadzana jest przez pracowników Banku i polega na indywidualnej weryfikacji wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz prognozie przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z przejęcia zabezpieczeń, pomniejszonych o koszty przejęcia i sprzedaży lub z innych źródeł spłat. Bank przeprowadza regularne przeglądy mające na celu porównanie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych i wykorzystanych do wyznaczenia indywidualnych odpisów aktualizujących z rzeczywistymi zrealizowanymi przepływami pieniężnymi.

Dla wszystkich ekspozycji nieznaczących indywidualnie, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny grupowej. Każda ekspozycja oceniana grupowo przypisywana jest do jednej z grup o podobnej charakterystyce ryzyka na podstawie rodzaju kredytobiorcy, rodzaju produktu

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

kredytowego, okresu opóźnienia w spłacie lub innych istotnych czynników wpływających na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy (na przykład wartość nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu hipotecznego). Przyszłe przepływy pieniężne szacowane są na podstawie danych historycznych o przepływach pieniężnych i ponoszonych stratach dla ekspozycji o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki ekspozycji, które znajdują się w poszczególnych grupach. Wykorzystywane dane historyczne w przypadkach, dla których jest to konieczne, są odpowiednio korygowane na podstawie najaktualniejszych danych w celu wyeliminowania czynników wpływających w przeszłości na dane historyczne i niewystępujących obecnie. Bank przeprowadza regularne przeglądy stosowanych wartości stóp odzysku (RR) oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania przyszłych przepływów pieniężnych dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, dla których Bank nie zidentyfikował utraty wartości tworzony jest odpis na straty poniesione w wyniku zaistniałych ale jeszcze niezareportowanych zdarzeń (zwany „odpisem IBNR”). W ramach oceny IBNR Bank szacuje stratę wynikającą ze zdarzeń, które na datę bilansową nie zostały jeszcze zareportowane i nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości, ale zdarzenia miały miejsce przed datą bilansową i strata została poniesiona. Podczas szacunku odpisu IBNR zakłada się, że istnieje kilkumiesięczny okres od daty zaistnienia obiektywnej przesłanki utraty wartości do daty jej zareportowania, zwany okresem identyfikacji straty (LIP). Wartości parametru LIP Bank szacuje na podstawie analiz statystycznych wykorzystujących dane historyczne. Bank stosuje różne okresy identyfikacji straty dla różnych grup ekspozycji kredytowych biorąc pod uwagę w szczególności segment klienta, rodzaj produktu i sposób zabezpieczenia ekspozycji. Aktualizacja wartości parametrów LIP dokonywana jest przynajmniej raz na rok.

Wartość odpisu IBNR wyznaczana jest jako iloczyn prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w okresie identyfikacji straty (PD_LIP) i straty z tytułu utraty wartości, szacowanej analogicznie jak odpis grupowy dla wartości ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania (EAD). Bank szacuje wartości parametru EAD na podstawie danych historycznych.

Bank szacuje wartości parametru PD_LIP wykorzystując wartości PD wyznaczone przez modele bazylejskie i wykonując odpowiednią transformację uwzględniającą skrócenie okresu identyfikacji straty do przyjętych długości LIP i korektę Point-in-Time. W ramach transformacji Bank przeprowadza raz na miesiąc kalibrację wartości parametru PD do najbardziej aktualnych zrealizowanych wartości PD_LIP. Tak oszacowane wartości PD_LIP jak najlepiej odzwierciedlają aktualne warunki ekonomiczne a model stosowany do ich wyznaczania jest typu „Point-In-Time”.

Bank przeprowadza regularne przeglądy wartości parametrów LIP, PD_LIP, EAD i RR stosowanych do wyznaczania odpisów IBNR oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania tych parametrów dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą. Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Jeśli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe

Rezerwa z tytułu zobowiązań pozabilansowych wyznaczana jest jako różnica pomiędzy oczekiwaną wartością ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania na datę identyfikacji utraty wartości. Bank do wyznaczania oczekiwanej wartości ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego, wykorzystuje współczynnik konwersji kredytowej (CCF), którego wartości szacowane są na podstawie danych historycznych.

Bank przeprowadza regularne przeglądy wartości parametrów CCF stosowanych do wyznaczania odpisów na zobowiązania pozabilansowe oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania tych parametrów dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Bank szacuje przyszłe przepływy pieniężne w ramach oceny indywidualnej albo oceny grupowej w zależności od klasyfikacji poszczególnych zobowiązań pozabilansowych do ekspozycji indywidualnie znaczących albo ekspozycji nieznaczących indywidualnie.

Umowy sprzedaży i odkupu

Transakcje repo i reverse-repo oraz transakcje sell-buy back i buy-sell back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej cenie.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (repo oraz sell-buy back) na moment zawarcia ujmują się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów z tytułu depozytów, w zależności od kontrahenta transakcji. Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse-repo oraz buy-sell back) ujmują się jako należności od banków lub kredyty i pożyczki udzielone klientom, w zależności od kontrahenta transakcji.

Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń

Bank zawiera operacje na pochodnych instrumentach finansowych: transakcje dotyczące walut (typu spot, forward, swap walutowy, opcje walutowe, CIRS), transakcje na stopę procentową (FRA, IRS, CAP), transakcje pochodne bazujące na kursach papierów wartościowych, wartości indeksów akcji i towarów. Pochodne instrumenty finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej w dniu zawarcia transakcji, a następnie wyceniane do wartości godziwej na każdy dzień bilansowy. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów wyceny jest właściwy.

Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych prezentowana jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych przeznaczone do obrotu” lub „Instrumenty zabezpieczające” po stronie aktywów, a ujemna – w pozycji „Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych przeznaczone do obrotu” lub „Instrumenty zabezpieczające” po stronie pasywów. W przypadku nabycia instrumentu finansowego, którego składnikiem jest wbudowany instrument pochodny, a całość lub część przepływów pieniężnych związanych z takim instrumentem finansowym zmienia się w sposób podobny do tego, jaki wbudowany instrument pochodny powodowałby samodzielnie, wbudowany instrument pochodny wykazuje się odrębnie od umowy zasadniczej.

Następuje to wtedy, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- instrument finansowy nie jest zaliczany do aktywów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy, których skutki przeszacowania są odnoszone do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego,
- charakter wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiada cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego,
- możliwe jest wiarygodne ustalenie wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W przypadku umów nie będących instrumentami finansowymi, których składnikiem jest instrument spełniający powyższe warunki, wycenę wbudowanego instrumentu pochodnego zalicza się odpowiednio do aktywów lub zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych w korespondencji z rachunkiem zysków i strat zgodnie z zasadami wyceny instrumentów pochodnych.

Sposób ujmowania zmian wartości godziwej zależy od tego czy dany instrument pochodny jest zaliczony do portfela przeznaczonego do obrotu lub czy dany instrument jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający.

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu odnoszone są do rachunku zysków i strat.

Bank wyznacza niektóre instrumenty pochodne jako pozycje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (fair value hedge) oraz przepływów pieniężnych (cash flow hedge), pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”.

Zasady rachunkowości dla zabezpieczenia wartości godziwej (fair value hedge)

Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane odnoszone są – w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka – do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycja zabezpieczająca w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej są w całości księgowane w rachunku zysków i strat w tej samej pozycji, w której są prezentowane wyniki zmiany wartości pozycji zabezpieczanej.

Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających odsetkowe pozycje zabezpieczane prezentowany jest w marży odsetkowej.

Bank zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń, jeśli instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę), zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń albo Bank unieważnia powiązanie zabezpieczające.

Korekta z tytułu zabezpieczanego ryzyka na odsetkowej pozycji zabezpieczanej jest amortyzowana do rachunku zysków i strat nie później niż w momencie zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zasady rachunkowości dla zabezpieczenia przepływów pieniężnych (cash flow hedge)

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych jako instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne odnoszone są:

- bezpośrednio do pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie,
- do pozycji rachunku zysków i strat „Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu”, w części stanowiącej nieefektywną część zabezpieczenia.

Kwoty ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny” przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym zabezpieczana pozycja ma wpływ na rachunek zysków i strat i są prezentowane w tych samych liniach, co poszczególne komponenty wyceny pozycji zabezpieczanej, tj. wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest prezentowany w marży odsetkowej, a wynik z tytułu rewaluacji walutowej jest prezentowany w wyniku z pozycji wymiany.

Bank zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy instrument zabezpieczający wygasa lub zostaje sprzedany bądź gdy unieważnia powiązania zabezpieczające. W takim przypadku łączne zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym, początkowo ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny”, jeżeli zabezpieczenie było skuteczne, nadal są wykazywane w kapitale, aż do zajścia prognozowanej transakcji i ujęcia jej w rachunku zysków i strat.

Jeżeli zawarcie prognozowanej transakcji nie jest uznawane za prawdopodobne, łączne zyski lub straty ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny” przenoszone są do rachunku zysków i strat danego okresu.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe Bank kwalifikuje do następujących kategorii:

- zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu wykazywane w wartości godziwej,
- zobowiązania finansowe nie przeznaczone do obrotu wykazywane w kwotach wymagających zapłaty, wycenianych według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Do zobowiązań finansowych nie przeznaczonych do obrotu zaliczane są zobowiązania wobec banków i klientów, zaciągnięte przez Bank pożyczki oraz wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe.

Wyłączanie składników aktywów i zobowiązań finansowych z bilansu

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Bank przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych w transakcji, w której Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów finansowych.

Bank wyłącza należności z tytułu kredytu/pożyczki lub jej części z bilansu, gdy dokona sprzedaży. Dodatkowo Bank spisuje należności w ciężar rezerw, gdy nie oczekuje dalszych przepływów dla danej należności z tytułu kredytu/pożyczki a także, gdy dokona bezwarunkowego umorzenia wierzytelności. W takim przypadku wiąże się to również z udokumentowaniem nieściągalności zgodnie z obowiązującymi przepisami podatkowymi w tym obszarze.

Bank wyłącza z ksiąg rachunkowych składnik zobowiązań finansowych lub jego część w przypadku, gdy zobowiązanie wygasa. Zobowiązanie wygasa, gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł termin jego dochodzenia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.6 Wycena pozostałych pozycji bilansu Banku

Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone

Jednostki zależne

Jednostki zależne to jednostki w stosunku, do których Bank sprawuje kontrolę, tzn. że dysponuje aktualnymi prawami dającymi mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami, tj. działaniami, które znacząco wpływają na wyniki finansowe tej jednostki oraz z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych.

Jednostki stowarzyszone

Jednostki stowarzyszone to jednostki, na które Bank wywiera znaczący wpływ i które nie są ani jednostkami zależnymi, ani wspólnymi przedsięwzięciami. Z reguły Bank posiada w poszczególnych jednostkach stowarzyszonych od 20% do 50% głosów.

Ujmowanie i wycena

W sprawozdaniu Banku, inwestycje w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnie kontrolowanych ujmowane są w cenie nabycia. Wartość bilansowa inwestycji jest poddawana testom na utratę wartości zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów”.

Rozpoznana utrata wartości ujmowana jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych”. Dywidendy stanowiące przychód z inwestycji ujmowane są w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa Banku do otrzymania płatności.

Ponadto, inwestycje kapitałowe w jednostce działającej za granicą stanowią aktywa niepieniężne. Aktywa niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej, przelicza się według kursu wymiany z dnia transakcji. Inwestycje w jednostce zagranicznej, które zostały nabyte przed dniem przejścia na MSSF ustalono według wartości bilansowej na dzień przejścia na MSSF.

Połączenia przedsięwzięć

Bank ujmuje połączenia przedsięwzięć (poza transakcjami nabycia pod wspólną kontrolą) stosując metodę przejęcia. Zapłata przekazana w ramach połączenia przedsięwzięć jest wyceniana w wartości godziwej przekazanych aktywów, zobowiązań zaciągniętych wobec poprzednich właścicieli jednostki przejmowanej oraz udziałów kapitałowych wyemitowanych przez Bank. Przekazana zapłata obejmuje wartość godziwą składnika aktywów lub zobowiązania wynikających z ustaleń dotyczących zapłaty warunkowej. Możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i zobowiązania oraz zobowiązania warunkowe przejęte w ramach połączenia przedsięwzięć wycenia się w ujęciu początkowym w ich wartościach godziwych na dzień przejęcia.

Koszty powiązane z przejęciem jednostki gospodarczej ujmowane są jako koszty okresu.

Nadwyżka przekazanej zapłaty nad wartością godziwą możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywów netto jest ujęta jako wartość firmy. Jeżeli całość przekazanej zapłaty, rozpoznanych udziałów niedających kontroli oraz uprzednio posiadanych udziałów jest niższa od wartości godziwej aktywów netto jednostki zależnej przejętej w wyniku okazyjnego nabycia, różnicę ujmuje się bezpośrednio w wyniku finansowym.

Ujmowanie transakcji nabycia pod wspólną kontrolą według wartości księgowych

Transakcje połączenia jednostek pod wspólną kontrolą są wyłączone spod zakresu uregulowań standardów MSSF. W tej sytuacji, zgodnie z zaleceniem zawartym w MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”, wobec braku szczegółowych uregulowań wewnątrz MSSF, Bank Pekao S.A. przyjął politykę rachunkowości stosowaną powszechnie do wszystkich transakcji połączeń pod wspólną kontrolą w ramach Grupy UniCredit, której Bank jest członkiem, polegającą na ujmowaniu takich transakcji według wartości księgowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przyjęte zasady rachunkowości są następujące:

- jednostka przejmująca rozpoznaje aktywa i pasywa jednostki nabywanej według ich bieżącej wartości księgowej, skorygowanej jedynie w celu ujednoczenia zasad rachunkowości nabywanej jednostki. Wartość firmy oraz ujemna wartość firmy nie są rozpoznawane. Ewentualna różnica między wartością księgową przejmowanych aktywów netto, a wartością godziwą kwoty zapłaty jest rozpoznawana w kapitale własnym Banku. Przy zastosowaniu metody bazującej na wartościach księgowych, dane porównawcze, dotyczące prezentowanych okresów historycznych nie są przekształcane,
- jeśli z transakcją związane jest nabycie udziałów niedających kontroli, to nabycie udziałów niedających kontroli ujmowane jest odrębnie.

W MSSF brak wskazówek, w jaki sposób określa się procent udziałów niedających kontroli nabytych z perspektywy spółki zależnej. Stąd Bank Pekao S.A., w celu określenia wartości nabytych udziałów niedających kontroli stosuje zasady określone z poziomu podmiotu dominującego.

Wartości niematerialne

Wartość firmy

Wartość firmy powstała w ramach połączenia przedsięwzięć ujmowana jest w wysokości nadwyżki przekazanej zapłaty nad wartością godziwą udziału w zidentyfikowanych przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości. Stwierdzona w wyniku przeprowadzonych testów utrata wartości nie podlega późniejszej korekcie.

Inne wartości niematerialne

Wartości niematerialne są kontrolowanymi przez Bank zasobami majątkowymi nie mającymi formy fizycznej, identyfikowalnymi i powodującymi w przyszłości wpływ korzyści ekonomicznych dla Banku, powiązanych bezpośrednio z tymi aktywami.

Głównie są to:

- licencje na oprogramowanie komputerowe,
- autorskie prawa majątkowe,
- koszty zakończonych prac rozwojowych.

Wartości niematerialne początkowo ujmowane są według ceny nabycia. Późniejsza wycena wartości niematerialnych jest według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonego o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Wartości niematerialne i prawne o określonym okresie użytkowania podlegają amortyzacji przez szacowany okres użyteczności tego składnika. Nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

Wszystkie wartości niematerialne podlegają okresowym przeglądom w celu weryfikacji czy nie wystąpiły istotne przesłanki utraty wartości, które wymagałyby przeprowadzenia testu na utratę wartości oraz dokonania odpisu z tytułu utraty wartości. W przypadku wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania oraz jeszcze nie przyjętych do użytkowania, test utraty wartości przeprowadzany jest raz w roku, oraz dodatkowo wtedy, gdy występują przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości.

Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Składniki rzeczowych aktywów trwałych wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszone o wartość skumulowanej amortyzacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno. Bank alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Koszty modernizacji rzeczowych aktywów trwałych odpowiednio zwiększają ich wartość bilansową lub są ujmowane jako oddzielny składnik rzeczowych aktywów trwałych tylko wtedy, gdy prawdopodobne jest, że z tytułu tych nakładów nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Banku a koszt tych nakładów można wiarygodnie zmierzyć.

Koszty napraw i utrzymania rzeczowych aktywów trwałych obciążają rachunek zysków i strat w okresie sprawozdawczym, w którym zostały poniesione.

Koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, są częścią ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są ujmowane jako koszt.

Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych dokonywane są metodą liniową przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Wartość podlegająca amortyzacji jest to cena nabycia lub koszt wytworzenia danego aktywa pomniejszona o wartość końcową składnika. Stawki amortyzacji i wartość końcowa składników ustalone dla celów bilansowych są okresowo weryfikowane, przy czym rezultaty weryfikacji skutkują w okresie, w którym weryfikację przeprowadzono.

Bilansowe stawki amortyzacyjne stosowane dla podstawowych grup rzeczowych aktywów trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych są następujące:

a) stawki amortyzacji stosowane dla środków trwałych

Budynki i budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego	1,5% – 10,0%
Urządzenia techniczne i maszyny	4,5% – 30,0%
Środki transportu	7% – 20,0%

b) stawki amortyzacji dla wartości niematerialnych

Licencje na programy komputerowe, prawa autorskie	12,5% – 50,0%
Poniesione koszty zakończonych prac rozwojowych	33,3%
Pozostałe wartości niematerialne	20% - 33,3%

c) stawki amortyzacji dla nieruchomości inwestycyjnych

Budynki i budowle	1,5% – 10,0%
-------------------	--------------

Nie amortyzuje się gruntów, środków trwałych w budowie oraz nakładów na wartości niematerialne.

Wartość amortyzacji oraz odpis z tytułu utraty wartości obciąża rachunek zysków i strat w pozycji „Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych”.

Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne są ujmowane początkowo według ceny nabycia z uwzględnieniem kosztów transakcji. Po początkowym ujęciu nieruchomości inwestycyjne są wyceniane zgodnie z wymogami modelu ceny nabycia.

Nieruchomości inwestycyjne są wyłączone z bilansu w przypadku ich zbycia lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości inwestycyjnej z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości inwestycyjnej z bilansu są ujmowane w rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się aktywa, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie aktywa dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmują się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

Działalność zaniechana jest częścią działalności Banku, która stanowi odrębną ważną dziedzinę działalności lub geograficzny obszar działalności, którą zbyto lub przeznaczono do sprzedaży lub wydania, albo jest to jednostka zależna nabyta wyłącznie w celu odsprzedaży. Klasyfikacji do działalności zaniechanej dokonuje się na skutek zbycia lub wtedy, gdy działalność spełnia kryteria zaklasyfikowania jako przeznaczonej do sprzedaży. W przypadku, gdy działalność jest zaklasyfikowana jako zaniechana, dane porównawcze do rachunku zysków i strat są przekształcane tak, jakby działalność została zaniechana na początku okresu porównawczego.

Aktywa będące przedmiotem umów leasingu

Bank jest stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania obce środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Bank jest również stroną umów leasingowych na podstawie, których przekazuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Leasing operacyjny

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingodawcę, przedmiot leasingu jest ujmowany w bilansie Banku, ponieważ nie nastąpiło przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę.

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingobiorcę, przedmiot leasingu nie jest ujmowany w bilansie Banku.

Całość opłat z tytułu leasingu operacyjnego jest ujmowana jako przychody lub koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Leasing finansowy

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo na Bank całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty opłat leasingowych i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty z tytułu leasingu finansowego ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty z tytułu odsetek”.

Aktywa trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas aktywa trwałe używane na podstawie umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Banku ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne, oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

W pozycji tej ujmuje się rezerwy związane z długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, włączając te wyceniane metodą aktuarialną oraz rezerwy na koszty restrukturyzacji. Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione zostaną ogólne kryteria ujmowania rezerw oraz szczegółowe kryteria dotyczące powstania obowiązku tworzenia rezerwy na koszty restrukturyzacji określone w MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Wysokość rezerwy z tytułu restrukturyzacji zatrudnienia ustalana jest przez Bank w oparciu o najlepsze dostępne oszacowania bezpośrednich nakładów, które w sposób nieodzowny wynikają z restrukturyzacji oraz nie są związane z bieżącą działalnością Banku.

Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat, oprócz zysków i strat aktuarialnych związanych z wyceną zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń, odnoszonych na inne całkowite dochody.

Przychody przyszłych okresów oraz koszty rozliczane w czasie (pasywa)

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach oraz rozliczenia z tytułu świadczeń na rzecz pracowników (m.in. bonus roczny, premie, nagrody oraz niewykorzystane urlopy).

Koszty i przychody rozliczane w czasie prezentuje się w bilansie w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

Dotacje

Bank ujmuje dotacje rządowe w momencie, w którym istnieje wystarczająca pewność, że zostaną spełnione związane z nimi warunki oraz pewność, że Bank otrzyma dotację. Dotacje rządowe są ujmowane w zysku lub stracie w okresach, w których ujmowane są odnośne koszty, które dotacje mają w zamierzeniu kompensować. Do rozliczania dotacji Bank stosuje metodę dochodową. Dotacje rządowe do aktywów są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku jako pomniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów.

Kapitały własne Banku

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone przez Bank zgodnie z obowiązującym prawem, tj. właściwymi ustawami i statutem. Do kapitałów własnych zaliczane są także zysk/strata z lat ubiegłych oraz wynik roku bieżącego.

Poniżej omówiono wybrane pozycje kapitału własnego:

- a) kapitał zakładowy może być podwyższony przez emisję nowych akcji lub poprzez podwyższenie wartości nominalnej akcji dotychczasowych. Walne Zgromadzenie może podwyższyć kapitał zakładowy, przeznaczając na to środki z kapitału zapasowego lub z innych kapitałów rezerwowych utworzonych z zysku, jeżeli mogą być one użyte na ten cel zgodnie z Kodeksem spółek handlowych i Statutem Banku,
- b) kapitał zapasowy tworzony jest z corocznych odpisów z zysku netto z przeznaczeniem na pokrycie strat, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku. Coroczne odpisy na kapitał zapasowy powinny wynosić co najmniej 8% zysku netto i dokonywane są do czasu osiągnięcia przez ten kapitał wysokości co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Do kapitału zapasowego przelewa się pozostałe po pokryciu kosztów emisji nadwyżki osiągnięte przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej,
- c) kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skutki wyceny pochodnych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- świadczeń pracowniczych oraz wartość podatku odroczonego dla pozycji stanowiących różnice przejściowe odniesione na kapitał z aktualizacji. W bilansie kapitał z aktualizacji wyceny prezentowany jest w ujęciu netto,
- d) kapitał z tytułu różnic kursowych z przeliczenia jednostek zagranicznych – obejmuje różnice kursowe powstałe z przeliczenia wyniku oddziału zagranicznego po średnim kursie ważonym ustalonym na dzień bilansowy w stosunku do średniego kursu NBP,
 - e) kapitały rezerwowe służące celom określonym w statucie tworzone są z odpisów z zysku,
 - f) składniki kapitałowe:
 - obligacje zamienne na akcje – obejmuje ujętą w kapitałach wartość godziwą instrumentów finansowych wyemitowanych w ramach transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych, oraz
 - rezerwa na zobowiązanie z tytułu wykupu akcji podmiotu dominującego,
 - g) fundusz ogólnego ryzyka bankowego w Banku Pekao S.A. tworzony jest zgodnie z Prawem Bankowym z dnia 29 sierpnia 1997 roku z zysku po opodatkowaniu,
 - h) niepodzielony wynik z lat ubiegłych obejmuje niepodzielone zyski i nie pokryte straty z lat ubiegłych,
 - i) zysk/strata netto stanowi zysk/strata wynikający z rachunku zysków i strat za okres, za który sporządzane jest sprawozdanie. Zysk netto uwzględnia podatek dochodowy.

Płatności oparte na bazie akcji

W Banku realizowane są programy motywacyjne, w ramach których kluczowym członkom kadry menedżerskiej przyznawane są prawa pierwszeństwa do nabycia akcji Banku, w tym akcji fantomowych oraz akcji podmiotu dominującego Spółki UniCredit S.p.A. (Nota 44).

Transakcje rozliczane w akcjach fantomowych Banku Pekao S.A.

Koszt transakcji rozliczanych z pracownikami w akcjach fantomowych jest wyceniany przez odniesienie do wartości godziwej zobowiązania z tego tytułu na dzień bilansowy.

Wartość godziwa zobowiązania jest szacowana na podstawie ceny akcji Banku na GPW na dzień bilansowy oraz oczekiwanej liczby akcji fantomowych do których zostaną nabyte uprawnienia.

Koszt transakcji rozliczanych w akcjach fantomowych jest ujmowany jako koszty wynagrodzeń wraz z odpowiadającym mu wzrostem zobowiązania wobec pracowników prezentowanych w pozycji „Rezerwy”.

Skumulowany koszt ujęty z tytułu transakcji rozliczanych w akcjach fantomowych na każdy dzień bilansowy do dnia nabycia praw odzwierciedla stopień upływu okresu nabywania praw oraz liczbę praw do akcji, do których prawa – w opinii Zarządu Banku na ten dzień, opartej na możliwie najlepszych szacunkach liczby akcji – zostaną ostatecznie nabyte.

Opcje na akcje i akcje Spółki UniCredit S.p.A.

Bank Pekao S.A. przystąpił do programu motywacyjnego Grupy UniCredit. Celem programu motywacyjnego jest zaoferowanie wybranym kluczowym pracownikom Banku opcji na akcje oraz akcji UniCredit S.p.A.

W tym przypadku Bank otrzymał od spółki dominującej wartość godziwą przyznanych pracownikom Banku Pekao S.A. praw ustaloną w oparciu o model wyceny opcji Hull-White.

Koszty usług świadczonych przez pracowników w zamian za przyznane prawa są rozpoznawane w kosztach wynagrodzeń wraz z odpowiadającym mu wzrostem wartości zobowiązań w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

W momencie realizacji tych instrumentów Bank zobowiązany jest do zapłaty wartości godziwej przyznanych instrumentów na rzecz UniCredit S.p.A.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.7 Podatek dochodowy

Podatek dochodowy obejmuje podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat za wyjątkiem sytuacji, gdy podatek ujmowany jest w kapitale. Bieżący podatek stanowi zobowiązanie podatkowe Banku odnoszące się do dochodu do opodatkowania wyliczone według obowiązującej stawki podatkowej, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat. Należności z tytułu podatków są wykazywane, jeśli Bank ma wystarczającą pewność, iż istnieją i że zostaną one odzyskane.

Aktywa i pasywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są metodą bilansową, z tytułu różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek podatkowych obowiązujących prawnie lub faktycznie na koniec okresu sprawozdawczego, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji określonych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub realizacji zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w odniesieniu do ujemnych różnic przejściowych w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać te różnice.

Rezerwa na odroczony podatek dochodowy obliczona jest zgodnie z metodą zobowiązania bilansowego opartą na identyfikacji dodatnich różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową a wartością bilansową aktywów i zobowiązań.

4.8 Pozostałe pozycje

Zobowiązania warunkowe i promesy zobowiązań

Bank zawiera transakcje, które w momencie zawarcia nie są ujmowane w bilansie jako aktywa lub zobowiązania, natomiast powodują powstanie zobowiązań warunkowych i promesy zobowiązań. Zobowiązania warunkowe charakteryzują się tym, że są:

- potencjalnym zobowiązaniem, którego istnienie zostanie potwierdzone w momencie wystąpienia lub niewystąpienia niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie podlegają pełnej kontroli Banku (np. prowadzone sprawy sporne),
- obecnym zobowiązaniem, które powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowane w bilansie ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie (przede wszystkim: niewykorzystane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje, akredytywy i poręczenia).

Wystawca gwarancji finansowej wycenia ją według wartości wyższej z:

- wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”, oraz
- wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18 „Przychody”.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych w rachunku przepływów środków pieniężnych składają się „Kasa, należności od Banku Centralnego” oraz należności od banków o terminie wymagalności do 3 miesięcy.

Sprawozdawczość według segmentów działalności

Informacje dotyczące segmentów działalności Grupy prezentowane są w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.9 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały zatwierdzone i opublikowane przez Unię Europejską i weszły w życie od lub po 1 stycznia 2016 roku

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPŁYWU
Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 12 „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	Nowelizacja wyjaśnia sposób stosowania wyjątku dotyczącego konsolidacji dla podmiotów inwestycyjnych i ich jednostek zależnych. Data obowiązywania - rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub później.	Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSSF 11 (zmiana) „Wspólne ustalenia umowne”	Zmiany dodają nowe wytyczne dla ujęcia nabycia udziałów we wspólnym działaniu, które stanowi przedsiębiorstwo. Zmiany określają odpowiednie podejście księgowe do takich przejęć. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.	Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.
MSR 1 (zmiana) „Prezentacja sprawozdań finansowych”	Zmiany wyjaśniają, że jednostka nie powinna ograniczać zrozumiałości ujawnianych informacji poprzez łączenie ze sobą lub rozwijanie informacji w sposób zaciemniający informacje użyteczne. Data obowiązywania - rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub później.	Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.
MSR 16 (zmiana) „Rzeczowe aktywa trwałe” i MSR 38 (zmiana) „Wartości niematerialne”	Rada doszła do wniosku, że stosowanie metody dochodowej do amortyzacji aktywów nie jest właściwe, ponieważ przychody generowane z działalności, w ramach której wykorzystuje się dane aktywa, na ogół odzwierciedlają inne czynniki niż zużycie korzyści ekonomicznych pochodzących z tych aktywów. Rada doszła też do wniosku, że dochód nie jest odpowiednią podstawą do pomiaru zużycia korzyści ekonomicznych pochodzących z wartości niematerialnych. Założenie to może jednak nie mieć zastosowania w ściśle określonych warunkach. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.	Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSR 16 (zmiana) „Rzeczowe aktywa trwałe” i MSR 41 (zmiana) „Rolnictwo”	MSR 41 „Rolnictwo” obecnie wymaga, aby wszystkie aktywa biologiczne związane z działalnością rolniczą, były wyceniane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży. Opiera się to na założeniu, że wycena w wartości godziwej najlepiej odzwierciedla biologiczną transformację, którą przechodzą takie aktywa w trakcie swojego życia. Jednakże istnieje podzbiór aktywów biologicznych, określane jako rośliny produkcyjne, które zgodnie z oczekiwaniami powinny być używane w produkcji przez kilka okresów. Na koniec ich życia produkcyjnego są najczęściej likwidowane. Gdy roślina produkcyjna osiągnie dojrzałość i zacznie dawać plony, jej przemiana biologiczna nie jest dłużej istotna dla generowania przyszłych korzyści ekonomicznych. Rada zdecydowała, że rośliny produkcyjne powinny być księgowane na tych samych zasadach jak rzeczowe aktywa trwałe, ponieważ funkcja takich roślin jest podobna do funkcji produkcji. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.	Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSR 19 (zmiana) „Świadczenia pracownicze”	Zmiana dotyczy składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia. Data obowiązywania – okres roczny rozpoczynający się 1 lutego 2015 roku lub po tej dacie.	Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

<p>MSR 27 (zmiana) „Jednostkowe sprawozdania finansowe”</p>	<p>Zmiany do MSR 27 umożliwią podmiotom stosowanie metody praw własności do wyceny inwestycji w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone w ich jednostkowych sprawozdaniach finansowych. Data obowiązywania – okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.</p>	<p>Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.</p>
<p>Zmiany do MSSF 2010-2012</p>	<p>Doroczne ulepszenia MSSF 2010-2012 mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Data obowiązywania – okres roczny rozpoczynający się 1 lutego 2015 roku lub po tej dacie.</p>	<p>Bank uważa, że wprowadzone zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.</p>
<p>Zmiany do MSSF 2012-2014</p>	<p>Doroczne ulepszenia MSSF 2012-2014 mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Data obowiązywania – okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie.</p>	<p>Bank uważa, że wprowadzone zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.</p>

4.10 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale jeszcze nie weszły w życie

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPLYWU
<p>MSSF 9 „Instrumenty finansowe”</p>	<p>Nowe przepisy są częścią zmian zastępujących dotychczasowy standard MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”. Główne zmiany wynikające z nowego standardu to między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nowy podział na kategorie aktywów finansowych, • nowe kryteria kwalifikacji aktywów do grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, • nowy model ujmowania utraty wartości - model oczekiwanych strat kredytowych, • nowe zasady rozpoznawania zmian wyceny do wartości godziwej inwestycji w kapitałowe instrumenty finansowe, • likwidacja konieczności wyodrębniania wbudowanych instrumentów pochodnych z aktywów finansowych. <p>Większość wymogów MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych została przeniesiona do MSSF 9 w niezmiennym kształcie. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2018 roku.</p>	<p>Ocena wpływu wdrożenia standardu na sprawozdania finansowe Banku została przedstawiona w notcie 4.1. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego.</p>
<p>MSSF 15 „Przychody z umów z kontrahentami”</p>	<p>Standard poprawi sprawozdawczość finansową w zakresie przychodów oraz porównywalność sprawozdań finansowych. Kluczową zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby rozpoznać transfer towarów lub usług na rzecz klientów w kwocie odpowiadającej wynagrodzeniu (tj. zapłacie), które spółka spodziewa się otrzymać w zamian za te towary lub usługi. Zgodnie z nowym MSSF 15 przychód powstaje w momencie, gdy kontrola nad towarami lub usługami przechodzi w ręce klienta. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2018 roku.</p>	<p>Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu MSSF 15 na sprawozdanie finansowe.</p>

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.11 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) i oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPLYWU
MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności”	Celem wprowadzenia tego standardu jest zwiększenie porównywalności sprawozdań finansowych jednostek zaangażowanych w działalność podlegającą regulacji cen. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku. Komisja Europejska postanowiła nie rozpoczynać procesu zatwierdzania tego tymczasowego standardu do stosowania na terenie UE do czasu wydania ostatecznej wersji MSSF 14.	Bank uważa, że nowy standard nie będzie miał znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.
MSSF 16 „Leasing”	Zgodnie z MSSF 16 leasingobiorca ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów oraz zobowiązanie z tytułu leasingu. Prawo do użytkowania składnika aktywów jest traktowane podobnie jak inne aktywa niefinansowe odpowiednio amortyzowane. Zobowiązania z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wartości bieżącej opłat leasingowych płatnych w okresie leasingu, zdyskontowanej o stopę zawartą w leasingu, jeżeli jej ustalenie nie jest trudne, lub o krańcową stopę procentową. W odniesieniu do klasyfikacji leasingu u leasingodawców, przeprowadza się ją tak samo jak zgodnie z MSR 17 – tj. jako leasing operacyjny lub finansowy. U leasingodawcy leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania odnośnych aktywów. W przeciwnym przypadku leasing jest klasyfikowany jako leasing operacyjny. W leasingu finansowym leasingodawca rozpoznaje przychody finansowe przez okres leasingu, w oparciu o stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji netto. Leasingodawca ujmuje płatności leasingu operacyjnego w przychody liniowo lub w inny systematyczny sposób, jeśli lepiej odzwierciedla wzór otrzymywania korzyści z wykorzystania odnośnych aktywów. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu MSSF 16 na sprawozdanie finansowe.
MSSF 10 (zmiana) „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” i MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	Zmiany dotyczą transakcji sprzedaży bądź wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub jednostką będącą wspólnym przedsięwzięciem. Główną konsekwencją zmian jest to, że pełny zysk lub stratę ujmuje się, gdy transakcja dotyczy przedsięwzięcia (jeśli jest ono prowadzone przez spółkę zależną, bądź też nie). Częściowe zyski lub straty ujmuje się wtedy, gdy transakcja dotyczy aktywów, które nie stanowią przedsięwzięcia, nawet jeśli te aktywa znajdują się w jednostce zależnej. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.	Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSR 7 (zmiana) „Rachunek przepływów pieniężnych”	Zmiany doprecyzowujące MSR 7 mają na celu poprawę informacji przekazywanych na rzecz użytkowników sprawozdań finansowych o działalności finansowej jednostki. Zmiany wymagają, aby jednostka dokonała ujawnień umożliwiających użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie.	Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania
MSR 12 (zmiana) „Podatek dochodowy”	Zmiany do MSR 12 wyjaśniają sposób wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie.	Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

<p>MSSF 2 (zmiana) „Płatności na bazie akcji”</p>	<p>Zmiany wprowadzają wymogi w zakresie ujmowania: (a) skutków warunków nabycia uprawnień i warunków innych niż warunki nabycia uprawnień na wycenę płatności na bazie akcji rozliczanymi w środkach pieniężnych; (b) płatności na bazie akcji mające funkcję rozliczenia netto z zobowiązaniami podatkowymi; oraz (c) modyfikacji warunków płatności na bazie akcji, które powodują zmianę klasyfikację transakcji z rozliczanych w środkach pieniężnych do rozliczanych w instrumentach kapitałowych. Data obowiązywania - pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.</p>	<p>Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.</p>
<p>MSSF 4 (zmiana) „Umowy ubezpieczeniowe”</p>	<p>Zmiany zostały wprowadzone w celu rozwiązania problemów wynikających z wdrożenia nowego standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe” przed wprowadzeniem nowego standardu zastępującego MSSF 4. Data obowiązywania - pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku lub później lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy.</p>	<p>Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.</p>
<p>MSR 40 (zmiana) „Nieruchomości inwestycyjne”</p>	<p>Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych określają, że jednostka dokonuje przeniesienia poszczególnych nieruchomości do lub z nieruchomości inwestycyjnych tylko wówczas, gdy istnieją dowody na zmianę sposobu ich użytkowania. Zmiana sposobu użytkowania występuje wtedy, gdy poszczególna nieruchomość spełnia lub przestała spełniać definicję nieruchomości inwestycyjnych. Zmiana intencji kierownictwa co do sposobu użytkowania nieruchomości sama w sobie nie stanowi przesłanki na zmianę sposobu użytkowania. Zmiany określają również, iż przykłady zawarte w paragrafie 57 nie stanowią zamkniętego katalogu przykładów (przed zmianą wykaz ten stanowi zamknięty katalog przykładów). Data obowiązywania - pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.</p>	<p>Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.</p>
<p>Zmiany do MSSF 2014-2016</p>	<p>Zmian dokonano w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF. Zmiany dotyczą MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28 i są ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Data obowiązywania - zmiany do MSSF 12 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie, a zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.</p>	<p>Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.</p>
<p>KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe”</p>	<p>Interpretacja określa, iż w celu ustalenia kursu wymiany datą transakcji jest data początkowego ujęcia przedpłaty jako składnika aktywów niepieniężnych lub zobowiązania z tytułu odroczonej dochodów. Jeśli istnieje wiele płatności lub wpływów zaliczkowych, ustala się datę transakcji w odniesieniu do każdej płatności lub wpływów. Data obowiązywania - pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie.</p>	<p>Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.</p>

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5. Zarządzanie ryzykiem

Polityka zarządzania ryzykiem Banku ma na celu optymalizację struktury bilansu i pozycji pozabilansowych przy uwzględnieniu założonej relacji ryzyka do dochodu oraz kompleksowego ujęcia wpływu różnych rodzajów ryzyka, które Bank podejmuje w swojej działalności biznesowej. Ryzyka są monitorowane i kontrolowane w odniesieniu do dochodowości i kapitału niezbędnego do ich pokrycia oraz regularnie raportowane, zgodnie z zasadami opisanymi poniżej.

Dalsza część noty opisuje wszystkie istotne ryzyka występujące w działalności Banku.

5.1 Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Ponadto sprawuje ona nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku.

Zarząd

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za opracowanie, wdrażanie i funkcjonowanie procesów zarządzania ryzykiem poprzez m.in. wprowadzanie odpowiednich wewnętrznych regulacji z uwzględnieniem wyników kontroli audytu wewnętrznego.

Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, procesu obliczania kapitału wewnętrznego oraz za efektywność przeglądu procesu wyliczania kapitału wewnętrznego i jego monitoring. Ponadto wprowadza niezbędne korekty lub udoskonalenia do tych procesów i systemów, co do których zachodzi taka konieczność. Konieczność ta może być spowodowana zmianami poziomu ryzyka w działalności Banku, czynnikami otoczenia gospodarczego lub nieprawidłowościami w funkcjonowaniu procesów lub systemów.

Zarząd Banku okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat typów, skali, istotności ryzyk, na które narażony jest Bank, jak również metod wykorzystywanych do ich zarządzania.

Zarząd Banku ocenia, czy działalność taka jak: identyfikacja, pomiar, monitorowanie, raportowanie i kontrola lub ograniczanie są prowadzone na odpowiednim poziomie w ramach procesu zarządzania ryzykiem. Ponadto sprawdza, czy kierownictwo każdego szczebla efektywnie zarządza ryzykiem w ramach swoich kompetencji.

Komitety

W realizacji powyższych zadań, w zakresie zarządzania ryzykiem Zarząd jest wspierany przez odpowiednie komitety:

- Komitet Aktywów Pasywów i Ryzyka - w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym, płynności oraz adekwatnością kapitałową,
- Komitet Płynności i Ryzyka Rynkowego – w zakresie zarządzania ryzykiem płynności oraz rynkowym, stanowiący wsparcie dla Komitetu Aktywów Pasywów i Ryzyka,
- Komitet Ryzyka Operacyjnego - w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- Komitet Kredytowy – w zakresie podejmowania decyzji kredytowych w ramach uprawnień oraz w przypadku największych transakcji przygotowania rekomendacji dla Zarządu,
- Komitet Zarządzania Zmianami – w obszarze wdrażania nowych lub modyfikacji istniejących produktów oraz procesów biznesowych i pozabiznesowych,
- Komitet Bezpieczeństwa - w dziedzinie bezpieczeństwa i zarządzania ciągłością działania,
- Komitet Ryzyka Modeli – w zakresie zarządzania ryzykiem modeli.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.2 Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe należy do podstawowych ryzyk związanych z działalnością Banku. Udział kredytów i pożyczek w bilansie Banku powoduje, że jego utrzymanie na bezpiecznym poziomie ma zasadnicze znaczenie dla wyników prowadzonej działalności Banku. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym ma charakter scentralizowany i jest wykonywany przede wszystkim poprzez jednostki Pionu Zarządzania Ryzykami, umiejscowione w Centrali Banku oraz jego strukturach lokalnych. Integracja ryzyk w Pionie Zarządzania Ryzykami, w którym oprócz ryzyka kredytowego zostały przypisane także ryzyko rynkowe oraz operacyjne, umożliwia efektywne zarządzanie wszystkimi rodzajami ryzyk o charakterze kredytowym. Proces obejmuje wszystkie funkcje kredytowe – analizę kredytową, podejmowanie decyzji kredytowych, monitorowanie i administrowanie oraz restrukturyzację i windykację. Funkcje te są realizowane zgodnie z obowiązującą w danym roku obrachunkowym polityką kredytową Banku i wytycznymi do niej, przyjętymi przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku. Efektywność i skuteczność funkcji kredytowych jest osiągana przy wykorzystaniu zróżnicowanych metod i metodologii kredytowych oraz zastosowaniu zaawansowanych narzędzi informatycznych, które zostały zintegrowane z głównym systemem informatycznym Banku. Procedury obowiązujące w Banku pozwalają na ograniczanie ryzyka kredytowego. W szczególności te dotyczące zasad oceny ryzyka transakcji, ustanawiania prawnych zabezpieczeń kredytów, uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych oraz ograniczenia kredytowania niektórych obszarów działalności, zgodnie z przyjętym w Banku systemem segmentacji klientów.

Dla wzrostu bezpieczeństwa działalność kredytowa limitowana jest w oparciu o ograniczenia wynikające z przepisów Prawa Bankowego oraz wewnętrzne normy ostrożnościowe. Dotyczą one w szczególności wskaźników koncentracji zaangażowania kredytowego dla określonych sektorów gospodarki, wskaźnika udziału znaczących zaangażowań w portfelu kredytowym Banku oraz limitów zaangażowania na poszczególne kraje, banki zagraniczne i krajowe instytucje finansowe. Uprawnienia do podejmowania decyzji kredytowych, ograniczenia kredytowania niektórych obszarów działalności oraz wewnętrzne i zewnętrzne normy ostrożnościowe uwzględniają nie tylko kredyty, pożyczki i gwarancje, ale również transakcje pochodne i instrumenty dłużne.

Bank ustalił następujące limity portfelowe:

- udział znaczących zaangażowań w portfelu kredytowym Banku – akceptowany przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą Banku,
- limity na segmenty klientów – ustalane w polityce kredytowej Banku,
- limity na produkty (kredyty hipoteczne udzielane klientom indywidualnym, finansowanie nieruchomości komercyjnych) – ustalane w polityce kredytowej Banku,
- ograniczenia sektorowe i koncentracji sektorowej – akceptowane przez Komitet Kredytowy Banku.

Z uwagi na fakt, że kluczowe limity ustalane są przez organy decyzyjne, które jednocześnie otrzymują i analizują raporty na temat ryzyka kredytowego (prezentujące również bazylejskie parametry ryzyka kredytowego), decyzje o limitach w znacznym stopniu uwzględniają ocenę ryzyka kredytowego wspartą wewnętrznymi systemami ratingowymi. Ponadto, Bank limituje transakcje kredytowe charakteryzujące się podwyższonym ryzykiem poprzez zastrzeżenie decyzyjności w tych przypadkach dla szczebli decyzyjnych z wyższym limitem uprawnień.

Ochronę jakości portfela kredytowego zapewniają również jego okresowe przeglądy oraz bieżące monitorowanie terminowej obsługi kredytów i kondycji finansowej klientów.

Modele ratingowe wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem kredytowym Bank korzysta z wewnętrznych modeli ratingowych w zależności od segmentu klienta i/lub rodzaju ekspozycji.

Proces nadawania ratingu stanowi istotny element oceny ryzyka kredytowego klienta i transakcji, stanowiąc wstępny etap w procesie podejmowania decyzji kredytowej zarówno o udzieleniu jak i zmianie warunków kredytu oraz w procesie monitorowania jakości portfela kredytowego.

Pomiar ryzyka kredytowego odbywa się przy uwzględnieniu trzech parametrów – PD, LGD oraz EAD. Parametr PD odnosi się do prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (ang. default) czyli niedotrzymania warunków umownych przez kredytobiorcę, w horyzoncie jednego roku i może mieć charakter podmiotowy lub produktowy. Parametr LGD wskazuje na szacowaną wysokość straty, która zostanie poniesiona dla każdej transakcji o charakterze kredytowym od daty wystąpienia takiego niewykonania zobowiązania. Parametr EAD odzwierciedla szacowaną wysokość ekspozycji kredytowej na tę datę.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Parametry ryzyka wykorzystywane w modelach ratingowych służą do wyliczenia oczekiwanej straty z tytułu ryzyka kredytowego.

Wartość oczekiwanej straty jest jednym z istotnych kryteriów oceny branym pod uwagę przez czynniki decyzyjne w procesie kredytowania. W szczególności ta wartość jest porównywana z wnioskowanym poziomem marży.

Poziom marż minimalnych dla danego produktu lub segmentu klienta jest określany na podstawie analizy ryzyka, uwzględniającej wartość szacowanych parametrów ryzyka i stanowiącej fragment systemu ratingów wewnętrznych.

Zarówno rating klienta jak i transakcji, a także parametry ryzyka kredytowego odgrywają znaczącą rolę w systemie informacji o ryzyku kredytowym. Dla każdego modelu ratingowego raporty ryzyka kredytowego zawierają informacje dotyczące porównania zrealizowanych parametrów z teoretycznymi wartościami dla każdej klasy ratingowej.

Raporty ryzyka kredytowego są generowane miesięcznie, a ich zakres jest różny w zależności od odbiorcy raportu (im wyższy szczebel zarządzania, tym prezentowane raporty są bardziej zagregowane). W ten sposób raporty są efektywnie wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

Na potrzeby wewnętrzne w Banku funkcjonują następujące modele ratingowe, opracowane zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych:

- 1) Dla segmentu klienta indywidualnego Bank stosuje dwa odrębne modele przeznaczone dla:
 - kredytów mieszkaniowych (zabezpieczonych hipotecznie),
 - pożyczek gotówkowych (konsumenckich).
- 2) Dla segmentu klienta korporacyjnego, Bank stosuje modele ratingowe dzieląc klientów na:
 - klientów z rocznymi obrotami nieprzekraczającymi 500 mln euro,
 - klientów korporacyjnych objętych modelem centralnym z rocznymi obrotami przekraczającymi 500 mln euro,
 - kredytowanie specjalistyczne.

Wewnętrzny modelami ratingowymi nie są objęte następujące rodzaje ekspozycji:

- 1) ekspozycje detaliczne nieistotne co do wielkości oraz profilu postrzeganego ryzyka:
 - limity w rachunku bieżącym,
 - debety,
 - debety wymuszone,
 - ekspozycje związane z kartami kredytowymi,
 - ekspozycje związane z kasami mieszkaniowymi,
 - pozostałe należności,
- 2) ekspozycje wobec przedsiębiorstw nieistotne co do wielkości oraz profilu postrzeganego ryzyka:
 - ekspozycje wobec giełd i pozostałych instytucji finansowych,
 - ekspozycje wobec instytucji ubezpieczeniowych,
 - finansowanie projektów,
 - skupione wierzytelności,
 - ekspozycje wobec funduszy inwestycyjnych,
 - ekspozycje wobec przedsiębiorstw leasingowych i holdingów finansowych,
 - pozostałe należności,
- 3) ekspozycje wobec samorządów regionalnych i władz lokalnych, które nie są traktowane jako ekspozycje wobec rządów centralnych, dla których liczba istotnych kontrahentów jest ograniczona,
- 4) ekspozycje Banku wobec podmiotów Grupy Pekao podlegające odpowiednim wymogom ostrożnościowym.

Skala ratingowa

Skala ratingowa jest zróżnicowana w zależności od segmentu klienta i rodzaju transakcji.

Przyporządkowanie klienta lub transakcji do danej klasy ratingowej uzależnione jest od przypisanego prawdopodobieństwa niewywiązania się ze spłaty zobowiązania (parametr PD).

W poniższych tabelach przedstawiono jakość portfela kredytowego dla ekspozycji objętych wewnętrznymi modelami ratingowymi.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości) – kredyty mieszkaniowe (zabezpieczone hipotecznie)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2016		31.12.2015	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,06%	11 544 215	26,2%	10 532 502	25,9%
2	0,06% <= PD < 0,19%	6 794 533	15,4%	5 936 116	14,6%
3	0,19% <= PD < 0,35%	17 482 613	39,7%	16 303 771	40,1%
4	0,35% <= PD < 0,73%	5 463 689	12,4%	5 213 593	12,8%
5	0,73% <= PD < 3,50%	1 435 604	3,3%	1 393 240	3,4%
6	3,50% <= PD < 14,00%	638 891	1,5%	651 234	1,6%
7	14,00% <= PD < 100,00%	671 745	1,5%	652 160	1,6%
Razem		44 031 290	100,0%	40 682 616	100,0%

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości) – pożyczki gotówkowe (konsumenckie)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2016		31.12.2015	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,34%	687 697	7,9%	573 469	7,4%
2	0,34% <= PD < 0,80%	948 701	10,8%	805 937	10,3%
3	0,80% <= PD < 1,34%	1 506 160	17,2%	1 390 763	17,8%
4	1,34% <= PD < 2,40%	2 669 352	30,5%	2 393 959	30,6%
5	2,40% <= PD < 4,75%	1 815 307	20,7%	1 594 636	20,4%
6	4,75% <= PD < 14,50%	756 550	8,7%	673 978	8,6%
7	14,50% <= PD < 31,00%	186 915	2,1%	187 224	2,4%
8	31,00% <= PD < 100,00%	186 336	2,1%	194 052	2,5%
Razem		8 757 018	100,0%	7 814 018	100,0%

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta korporacyjnego (bez utraty wartości) – klienci z rocznymi obrotami nieprzekraczającymi 500 mln EUR

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2016		31.12.2015	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,15%	515 756	3,5%	357 910	2,4%
2	0,15% <= PD < 0,27%	2 188 032	14,8%	1 887 596	12,5%
3	0,27% <= PD < 0,45%	1 984 785	13,5%	2 348 388	15,6%
4	0,45% <= PD < 0,75%	2 105 131	14,3%	2 304 203	15,3%
5	0,75% <= PD < 1,27%	2 131 155	14,5%	3 136 094	20,8%
6	1,27% <= PD < 2,25%	2 269 874	15,4%	1 935 237	12,8%
7	2,25% <= PD < 4,00%	1 266 801	8,6%	1 043 523	6,9%
8	4,00% <= PD < 8,50%	1 948 049	13,2%	1 898 162	12,6%
9	8,50% <= PD < 100,00%	319 268	2,2%	165 709	1,1%
Razem		14 728 851	100,0%	15 076 822	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta korporacyjnego (bez utraty wartości) – klienci objęci modelem centralnym z rocznymi obrotami przekraczającymi 500 mln EUR

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2016		31.12.2015	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,0000% <= PD < 0,0011%	-	0,0%	-	0,0%
2	0,0011% <= PD < 0,0031%	-	0,0%	-	0,0%
3	0,0031% <= PD < 0,0069%	-	0,0%	-	0,0%
4	0,0069% <= PD < 0,0124%	-	0,0%	-	0,0%
5	0,0124% <= PD < 0,0223%	1	0,0%	-	0,0%
6	0,0223% <= PD < 0,0395%	-	0,0%	-	0,0%
7	0,0395% <= PD < 0,0691%	5	0,0%	1 243 315	24,2%
8	0,0691% <= PD < 0,1208%	430 448	8,0%	645 108	12,6%
9	0,1208% <= PD < 0,2091%	1 029 404	19,1%	629 490	12,3%
10	0,2091% <= PD < 0,3581%	255 864	4,8%	375 435	7,3%
11	0,3581% <= PD < 0,6132%	2 486 615	46,2%	81 377	1,6%
12	0,6132% <= PD < 1,0807%	-	0,0%	93 303	1,8%
13	1,0807% <= PD < 1,9599%	847 569	15,7%	-	0,0%
14	1,9599% <= PD < 3,5545%	331 740	6,2%	2 063 695	40,2%
15	3,5545% <= PD < 7,6705%	11	0,0%	-	0,0%
16	7,6705% <= PD < 19,6959%	-	0,0%	16	0,0%
17	19,6959% <= PD < 100,0000%	-	0,0%	-	0,0%
Razem		5 381 657	100,0%	5 131 739	100,0%

Dla ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego Bank stosuje podejście pogrupowania (ang. slotting criteria) w ramach metody wewnętrznych ratingów, polegające na zastosowaniu klas nadzorczych w procesie przypisywania wag ryzyka.

Rozkład portfela ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego (bez utraty wartości)

KLASA NADZORCZA	31.12.2016		31.12.2015	
	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
Wysoka	3 470 755	42,6%	1 647 122	25,0%
Dobra	3 623 153	44,5%	4 185 156	63,4%
Zadowolająca	1 010 603	12,4%	720 513	10,9%
Słaba	44 728	0,5%	43 078	0,7%
Razem	8 149 239	100,0%	6 595 869	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział kredytów i pożyczek udzielonych klientom na objęte i nie objęte wewnętrznymi modelami ratingowymi

	31.12.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości:	116 694 165	116 049 828
Kredyty i pożyczki dla ludności:	55 008 720	50 779 433
Objęte wewnętrznym modelem ratingowym:	52 788 308	48 496 634
Kredyty mieszkaniowe	44 031 290	40 682 616
Pożyczki gotówkowe	8 757 018	7 814 018
Pozostałe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	2 220 412	2 282 799
Kredyty i pożyczki dla przedsiębiorstw:	61 685 445	65 270 395
Objęte wewnętrznym modelem ratingowym:	20 110 508	20 208 561
Klienci z rocznymi obrotami nieprzekraczającymi 500 mln EUR	14 728 851	15 076 822
Klienci objęci modelem centralnym z rocznymi obrotami przekraczającymi 500 mln EUR	5 381 657	5 131 739
Ekspozycje z tytułu kredytowania specjalistycznego	8 149 239	6 595 869
Dłużne papiery wartościowe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	12 352 160	12 330 221
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	-	4 755 472
Pozostałe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	21 073 538	21 380 272
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	2 339 434	2 458 823
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom (*)	119 033 599	118 508 651

(*) Kwoty kredytów i pożyczek udzielonych klientom uwzględniają należności z tytułu leasingu finansowego oraz weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym.

Rating klienta/transakcji a szczebel podejmowania decyzji kredytowej

Szczebel decyzyjny związany z zatwierdzeniem transakcji jest w bezpośredni sposób uzależniony od ratingu klienta.

Limity uprawnień są związane z zajmowanym stanowiskiem, określonym zgodnie ze strukturą organizacyjną Banku.

Limity są określone biorąc pod uwagę:

- kwotę łącznego zaangażowania Banku wobec klienta łącznie z kwotą wnioskowanej transakcji,
- rodzaj klienta,
- zaangażowanie osób i podmiotów powiązanych z klientem.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Walidacja modeli ratingowych

Wewnętrzna walidacja modeli i oszacowań parametrów ryzyka koncentruje się na ocenie jakości modeli ryzyka oraz dokładności i stabilności oszacowań parametrów stosowanych przez Bank. Walidacja obejmuje modele i parametry ryzyka szacowane lokalnie – walidacja modeli centralnych prowadzona jest w ramach Grupy UniCredit. Walidacja przeprowadzana jest na poziomie każdego modelu ryzyka, przy czym dla każdej z klas ekspozycji Bank może stosować kilka modeli.

Ponadto komórka audytu wewnętrznego ma obowiązek, co najmniej raz w roku, dokonać przeglądu systemów ratingowych Banku i ich funkcjonowania, w szczególności w obszarze funkcjonowania jednostki kontroli ryzyka i oszacowań wartości parametrów ryzyka. Przegląd obejmuje zgodność systemów ratingowych i ich funkcjonowania w Banku ze wszystkimi obowiązującymi minimalnymi wymaganiami w zakresie metod zaawansowanych.

Ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe

Maksymalna ekspozycja kredytowa

Poniższa tabela przedstawia maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe dla pozycji bilansowych i pozabilansowych na datę sprawozdawczą.

	31.12.2016	31.12.2015
Należności od Banku Centralnego	3 221 816	4 930 181
Należności od banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom (*)	122 488 278	126 020 878
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	721 031	1 116 993
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (do obrotu)	1 955 499	3 254 117
Instrumenty zabezpieczające	289 752	421 640
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	34 864 031	20 989 942
Pozostałe aktywa (**)	1 848 418	3 154 186
Ekspozycja bilansowa (***)	165 388 825	159 887 937
Zobowiązania do udzielenia kredytu	32 123 412	30 556 733
Pozostałe zobowiązania warunkowe	13 155 896	16 706 417
Ekspozycja pozabilansowa	45 279 308	47 263 150
Razem	210 668 133	207 151 087

(*) Kwoty pożyczek udzielonych klientom uwzględniają weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym.

(**) Obejmuje następujące pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej: „Inwestycje w jednostkach zależnych”, „Inwestycje w jednostki stowarzyszone” oraz część pozycji „Inne aktywa” (dochody do otrzymania, rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe, rozrachunki kartowe, należności od dłużników różnych).

(***) Ekspozycja bilansowa jest równa wartości bilansowej prezentowanej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Metody ograniczania ryzyka kredytowego

W Banku Pekao S.A. wypracowano ścisłą politykę zarządzania zabezpieczeniami, akceptowanymi przez Bank dla kredytów i gwarancji. Polityka zarządzania zabezpieczeniami jest odzwierciedlona w postaci wewnętrznych reguł i regulacji w Banku, odnoszących się do reguł nadzorczych, zawartych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Najczęściej spotykane zabezpieczenia pożyczek i kredytów, które są przyjmowane zgodnie z polityką Banku w tym zakresie, są następujące:

ZABEZPIECZENIA	ZASADY SZACOWANIA WARTOŚCI ZABEZPIECZEŃ
HIPOTEKI	
– komercyjne	Wartość zabezpieczenia powinna zostać określona na podstawie wyceny rynkowej dokonanej przez rzeczoznawcę. Dopuszczalne są inne, indywidualne udokumentowane źródła wyceny np. oferta kupna, wartość zależna od etapu procedury przetargowej, itp.
– mieszkalne	
ZASTAW REJESTROWY / PRZEWŁASZCZENIE:	
– zapasy	Wartość określana na podstawie wiarygodnych źródeł takich jak kwota z umowy zastawu, wartość z aktualnego sprawozdania finansowego, wartość wpisana w polisę ubezpieczeniową, wartość kwotowaną na giełdzie, wartość wynikająca z zaawansowanego etapu windykacji poparta odpowiednimi dokumentami np. wycenami komornika lub syndyka.
– maszyny i urządzenia	Wartość określana na podstawie wyceny rynkowej rzeczoznawcy lub wartość bieżąca określona na podstawie innych wiarygodnych źródeł jak aktualna oferta kupna, ewidencja środków trwałych dłużnika, udokumentowana kwota podana przez komornika lub syndyka, itp.
– samochody	Wartość jest określona na podstawie dostępnych tabel (np. firm ubezpieczeniowych) wartości samochodu w zależności od marki, wieku, ceny początkowej, ewentualnie innych wiarygodnych źródeł wyceny np. kwoty wpisanej w polisie ubezpieczeniowej.
– inne	Wartość jest ustalana indywidualnie w zależności od przedmiotu. Wycena powinna pochodzić z wiarygodnego źródła z uwzględnieniem powyższych wskazówek.
– papiery wartościowe i środki pieniężne	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wartości rynkowej. Stopa odzysku powinna zostać oszacowana ostrożnie, aby uwzględnić dużą zmienność ceny niektórych papierów wartościowych.
CESJA WIERZYTELNOŚCI	
– od kontrahenta mającego rating inwestycyjny przyznany przez niezależną agencję ratingową lub wewnętrzny system ratingowy Banku	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
– od pozostałych kontrahentów	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
GWARANCJE/ PORĘCZENIA (W TYM WEKSLOWE) / PRZYSTĄPIENIE DO DŁUGU	
– od banków i Skarbu Państwa	Do wysokość kwoty gwarantowanej.
– od innych kontrahentów mających dobrą sytuację finansową w szczególności potwierdzoną ratingiem inwestycyjnym przyznanym przez niezależną agencję ratingową lub wewnętrznym ratingiem Banku	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
– od pozostałych kontrahentów	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wartości rynkowej.

Efekt finansowy ustanowionych zabezpieczeń dla portfela ekspozycji ocenianych indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości wynosi 1 364 336 tys. złotych na datę 31 grudnia 2016 roku (1 248 241 tys. złotych na datę 31 grudnia 2015 roku). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości dla tego portfela byłby wyższy, gdyby przy ich szacowaniu nie zostały uwzględnione zdyskontowane przepływy z zabezpieczeń.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

Ujawnienia wymienione w tabelach poniżej obejmują aktywa i zobowiązania finansowe, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, niezależnie od tego, czy są one kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Bank, to:

- umowy ramowe ISDA oraz inne umowy ramowe dotyczące instrumentów pochodnych,
- globalne umowy ramowe (GMRA) dotyczące transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Bank nie spełniają kryteriów kompensowania w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zapisy takich porozumień dają bowiem prawo do kompensaty ujętych kwot, które jest wykonalne tylko w przypadkach niewywiązania się z płatności, niewypłacalności lub upadłości jednego z kontrahentów. Dodatkowo Bank i jego kontrahenci nie mają intencji do rozliczenia transakcji na bazie kwoty netto lub do jednoczesnej realizacji aktywów i wykonania zobowiązań. W związku z tym nie wystąpiły przypadki kompensaty aktywów i zobowiązań finansowych na dzień bilansowy.

Bank otrzymał i złożył zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających i płynnych papierów wartościowych w odniesieniu do następujących transakcji:

- instrumenty pochodne,
- transakcje zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Zabezpieczenia te ustanowione są na standardowych warunkach branżowych. Zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających wynikają m.in. z tzw. Credit Support Annex (CSA) – stanowiących załącznik do umów ramowych ISDA.

Papiery wartościowe otrzymane/złożone jako zabezpieczenie w ramach transakcji z przyrzeczeniem odkupu mogą być zastawione lub sprzedane na czas trwania transakcji, ale muszą być oddane w dacie zapadalności transakcji. Warunki umów również dają prawo każdej ze stron transakcji do rozwiązania powiązanych transakcji w przypadku braku możliwości zwrotu zabezpieczenia.

Aktywa i zobowiązania finansowe, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania i które mogą potencjalnie podlegać kompensacie w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

31.12.2016	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
AKTYWA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	1 890 313	-1 429 548	-182 765	278 000
	RAZEM	1 890 313	-1 429 548	-182 765	278 000

31.12.2016	WARTOŚĆ BILANSOWA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	3 260 756	-1 429 548	-1 651 984	179 224
	RAZEM	3 260 756	-1 429 548	-1 651 984	179 224

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

31.12.2015	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE	
AKTYWA FINANSOWE				
Instrumenty pochodne	3 675 757	-3 007 610	-295 762	372 385
RAZEM	3 675 757	-3 007 610	-295 762	372 385

31.12.2015	WARTOŚĆ BILANSOWA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE	
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE				
Instrumenty pochodne	4 904 557	-3 007 610	-1 339 417	557 530
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	963 829	-962 346	-	1 483
RAZEM	5 868 386	-3 969 956	-1 339 417	559 013

Ujawnione powyżej wartości aktywów i zobowiązań finansowych prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- aktywa i zobowiązania finansowe z tytułu instrumentów pochodnych – na bazie wartości godziwej,
- aktywa i zobowiązania finansowe z tytułu transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu – na bazie wartości według zamortyzowanego kosztu.

Rekoncyliacja wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, z wartościami prezentowanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

31.12.2016	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO	POZYCJA SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI NIE PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIU W NOCIE DOTYCZĄCEJ KOMPENSOWANIA	NOTA
AKTYWA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 833 754	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 955 499	121 745	25
	56 559	Instrumenty zabezpieczające	289 752	233 193	27
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 624 494	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 949 335	324 841	25
	1 636 262	Instrumenty zabezpieczające	1 638 718	2 456	27

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

31.12.2015	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO	POZYCJA SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI NIE PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIU W NOCIE DOTYCZĄCEJ KOMPENSOWANIA	NOTA
AKTYWA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	3 182 088	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	3 254 117	72 029	25
	421 640	Instrumenty zabezpieczające	421 640	-	27
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	3 112 138	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	3 201 798	89 660	25
	1 702 759	Instrumenty zabezpieczające	1 702 759	-	27
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	963 829	Zobowiązania wobec innych banków	4 553 114	3 589 285	38

Ogólna charakterystyka procesu monitorowania

Proces monitorowania nakierowany jest na identyfikację symptomów i zagrożeń pojawiających się u klienta, podejmowanie działań zapobiegających pogarszaniu się jakości portfela kredytowego w celu maksymalizacji prawdopodobieństwa odzyskania udostępnionych klientowi środków.

Monitorowanie ryzyka kredytowego obejmuje w szczególności, kontrolę terminowości obsługi zadłużenia, analizę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, sprawdzanie realizacji warunków umowy kredytowej oraz przyjętych i ustanowionych zabezpieczeń.

Monitoring dużych klientów korporacyjnych dokonywany jest z wykorzystaniem systemu ratingowego oraz danych z wewnętrznych i zewnętrznych źródeł informacji. W przypadku średniego i małego klienta proces monitorowania prowadzony jest przy wykorzystaniu wewnętrznego narzędzia zbudowanego na bazie statystycznego modelu behawioralnego. Efektywność procesu wzmocniona jest dzięki cyklicznym przeglądom portfela kredytowego dokonywanym przez przedstawicieli Pionu Zarządzania Ryzykami i Pionów Biznesowych mających na celu ustalenie rzeczywistej jakości poszczególnych ekspozycji oraz całego portfela kredytowego.

Monitorowanie klienta indywidualnego ma charakter systemowy i jest przeprowadzane na podstawie wyników scoringu behawioralnego.

Ogólna charakterystyka modelu tworzenia odpisów aktualizacyjnych

W Banku odpisy aktualizacyjne tworzone są zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej. Odzwierciedlają one utratę wartości aktywów kredytowych oznaczającą, iż Bank nie będzie w stanie odzyskać należności zgodnie z warunkami umowy. Utrata wartości ekspozycji kredytowych wyceniana jest metodą indywidualną i grupową.

Proces identyfikacji ekspozycji z utratą wartości objętych wyceną indywidualną dokonywany jest z wykorzystaniem wewnętrznego narzędzia i obejmuje następujące etapy:

- określenie czy przesłanka utraty wartości na danej ekspozycji kredytowej została rozpoznana, a przy jej zidentyfikowaniu określenie rodzaju przesłanki i nadanie ekspozycji statusu default,
- oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, pochodzących zarówno z zabezpieczeń jak i działalności klienta,
- wyliczenie odpisu aktualizacyjnego i zaewidencjonowanie go w systemie.

Ekspozycje objęte wyceną grupową klasyfikowane są do kategorii default, w przypadku gdy zaległość w spłacie przekracza 90 dni. Odpis z tytułu utraty wartości dla tych ekspozycji jest wyliczany w oparciu o modele statystyczne.

W przypadku, gdy na ekspozycjach kredytowych przesłanka utraty wartości nie została rozpoznana wyliczany jest odpis na straty poniesione lecz nieujawnione (IBNR) w oparciu o modele statystyczne.

Stosowane modele statystyczne bazują na obserwacjach historycznych, w ramach grup ekspozycji charakteryzujących się zbliżonymi parametrami ryzyka kredytowego.

Modele i parametry wykorzystywane do tworzenia odpisów są poddawane okresowej walidacji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analiza jakościowa aktywów finansowych Banku

Ekspozycje Banku na ryzyko kredytowe z tytułu kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości według okresów przeterminowania

	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW		KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI OCENIANEJ INDYWIDUALNIE Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI				
- nieprzeterminowane	-	-	633 702	537 927
- do 1 miesiąca	-	-	91 713	13 046
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	16 619	21 496
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	196 924	116 917
- powyżej 1 roku do 5 lat	8 192	9 927	2 476 782	2 968 023
- powyżej 5 lat	-	-	1 411 099	1 334 323
Razem brutto	8 192	9 927	4 826 839	4 991 732
ODPIS				
- nieprzeterminowane	-	-	-294 032	-230 039
- do 1 miesiąca	-	-	-27 867	-4 933
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	-5 750	-4 819
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	-112 383	-47 727
- powyżej 1 roku do 5 lat	-8 192	-9 927	-1 538 621	-1 711 053
- powyżej 5 lat-	-	-	-1 139 166	-1 156 423
Razem odpis	-8 192	-9 927	-3 117 819	-3 154 994
Wartość bilansowa netto ekspozycji ocenianej indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości	-	-	1 709 020	1 836 738
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI OCENIANEJ GRUPOWO Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI				
- nieprzeterminowane	-	-	158 064	109 908
- do 1 miesiąca	-	-	68 614	41 499
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	54 001	44 193
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	275 341	292 994
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	-	1 165 552	1 235 099
- powyżej 5 lat	9 800	9 800	905 203	943 397
Razem brutto	9 800	9 800	2 626 775	2 667 090
ODPIS				
- nieprzeterminowane	-	-	-47 813	-37 924
- do 1 miesiąca	-	-	-20 823	-10 142
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	-18 903	-14 292
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	-143 406	-148 107
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	-	-930 466	-948 154
- powyżej 5 lat	-9 800	-9 800	-834 950	-886 386
Razem odpis	-9 800	-9 800	-1 996 361	-2 045 005
Wartość bilansowa netto ekspozycji ocenianej grupowo z rozpoznaną utratą wartości	-	-	630 414	622 085

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycje Banku na ryzyko kredytowe z tytułu kredytów i pożyczek bez rozpoznanej utraty wartości według okresów przeterminowania

	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW		KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (*)			
			PRZEDSIĘBIORSTWA		LUDNOŚĆ	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BEZ ROZPOZNANEJ UTRATY WARTOŚCI						
- nieprzeterminowane	3 455 272	7 512 892	61 768 472	65 381 533	53 518 115	49 339 959
- do 30 dni	-	-	94 810	80 827	1 269 909	1 227 905
- powyżej 30 dni do 60 dni	-	-	11 356	13 781	169 422	170 112
- powyżej 60 dni	-	-	83 182	78 993	178 158	187 622
Razem brutto	3 455 272	7 512 892	61 957 820	65 555 134	55 135 604	50 925 598
ODPIS IBNR						
- nieprzeterminowane	-593	-666	-264 727	-280 953	-79 646	-89 579
- do 30 dni	-	-	-4 999	-2 473	-30 590	-36 702
- powyżej 30 dni do 60 dni	-	-	-1 322	-645	-9 530	-11 227
- powyżej 60 dni	-	-	-1 327	-668	-7 118	-8 657
Razem odpis IBNR	-593	-666	-272 375	-284 739	-126 884	-146 165
Wartość bilansowa netto ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości	3 454 679	7 512 226	61 685 445	65 270 395	55 008 720	50 779 433

(*) Kwoty pożyczek udzielonych klientom uwzględniają weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym.

Ekspozycje Banku na ryzyko kredytowe z tytułu kredytów i pożyczek według kryterium wystąpienia przesłanek utraty wartości

	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW		KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (*)	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
EKSPOZYCJE Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI				
wartość bilansowa brutto	17 992	19 727	7 453 614	7 658 822
odpis	-17 992	-19 727	-5 114 180	-5 199 999
Razem netto	-	-	2 339 434	2 458 823
EKSPOZYCJE Z PRZESŁANKAMI UTRATY WARTOŚCI, DLA KTÓRYCH NIE STWIERDZONO UTRATY WARTOŚCI				
wartość bilansowa brutto, w tym:	-	-	23 231	14 868
<i>ekspozycje, w przypadku, których w zdyskontowanych oczekiwanych przyszłych przepływach pieniężnych uwzględniono wartość zabezpieczeń, w tym:</i>	-	-	23 231	14 868
<i>ekspozycje przeterminowane</i>	-	-	7 338	6 957
odpis IBNR	-	-	-2 380	-1 138
Razem netto	-	-	20 851	13 730
EKSPOZYCJE BEZ PRZESŁANEK UTRATY WARTOŚCI				
wartość bilansowa brutto	3 455 272	7 512 892	117 070 193	116 465 864
odpis IBNR	-593	-666	-396 879	-429 766
Razem netto	3 454 679	7 512 226	116 673 314	116 036 098

(*) Kwoty pożyczek udzielonych klientom uwzględniają weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział ekspozycji z tytułu dłużnych papierów wartościowych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2016 roku

DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE					
RATING	PRZEZNACZONE DO OBROTU	DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	UTRZYMYWANE DO TERMINU WYMAGALNOŚCI	NABYTE W RAMACH TRANSAKCJI Z PRZYRZECZENIEM ODSPRZEDAŻY (***)	RAZEM
A+ do A-	-	327 613	-	-	327 613
BBB+ do BBB-	654 918	24 580 189	2 905 255	700 960	28 841 322
bez ratingu	66 113	6 903 060 (*)	20 606 (**)	-	6 989 779
Razem	721 031	31 810 862	2 925 861	700 960	36 158 714

(*) W tym bony pieniężne NBP o wartości 5 978 629 tys. zł.

(**) W tym bony pieniężne NBP o wartości 20 606 tys. zł.

(***) Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży.

Podział ekspozycji z tytułu dłużnych papierów wartościowych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2015 roku

DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE					
RATING	PRZEZNACZONE DO OBROTU	DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	UTRZYMYWANE DO TERMINU WYMAGALNOŚCI	NABYTE W RAMACH TRANSAKCJI Z PRZYRZECZENIEM ODSPRZEDAŻY (***)	RAZEM
A+ do A-	1 003 007	15 865 408	2 418 961	6 520 122	25 807 498
BBB+ do BBB-	-	251 367	-	-	251 367
bez ratingu	113 986	1 312 168 (*)	871 100 (**)	-	2 297 254
Razem	1 116 993	17 428 943	3 290 061	6 520 122	28 356 119

(*) W tym bony pieniężne NBP o wartości 628 454 tys. zł.

(**) W tym bony pieniężne NBP o wartości 871 100 tys. zł.

(***) Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży.

Podział aktywów z tytułu instrumentów pochodnych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2016 roku

RATING	INSTRUMENTY POCHODNE						RAZEM
	HANDLOWE			ZABEZPIECZAJĄCE			
	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	
AAA	143	-	-	-	-	-	143
AA+ do AA-	75 047	-	-	1 044	-	-	76 091
A+ do A-	581 997	179 546	-	22 224	-	-	783 767
BBB+ do BBB-	379 748	-	-	4 414	-	-	384 162
bez ratingu	344 785	69 631	324 602	26 868	235 202	-	1 001 088
Razem	1 381 720	249 177	324 602	54 550	235 202	-	2 245 251

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział aktywów z tytułu instrumentów pochodnych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2015 roku

RATING	INSTRUMENTY POCHODNE						RAZEM
	HANDLOWE			ZABEZPIECZAJĄCE			
	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	
AAA	90	-	-	-	-	-	90
AA+ do AA-	126 730	-	-	3 032	-	-	129 762
A+ do A-	1 044 437	272 974	-	64 698	-	749	1 382 858
BBB+ do BBB-	1 003 930	-	503	319 425	-	-	1 323 858
BB+ do BB-	-	-	1 454	-	-	-	1 454
bez ratingu	511 324	52 725	239 950	29 798	3 938	-	837 735
Razem	2 686 511	325 699	241 907	416 953	3 938	749	3 675 757

Praktyki „forbearance”

W nawiązaniu do dokumentu 2012/853 wydanego przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) oraz instrukcji wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w zakresie ujawnień dotyczących ekspozycji forborne, Bank we współpracy z podmiotem dominującym, wdrożył proces klasyfikacji tego rodzaju ekspozycji.

Ekspozycje forborne są to umowy kredytowe, co do których zastosowano praktyki „forbearance”. Praktyki „forbearance” występują w sytuacjach, w których uznaje się, że kredytobiorca z powodu trudności finansowych, nie jest w stanie wykonać warunków umowy. W związku z tymi trudnościami, Bank zmienia warunki umowy w sposób, umożliwiający kredytobiorcy całkowitą lub częściową obsługę zadłużenia lub jego refinansowanie. Zmiana warunków umowy może obejmować m.in. obniżenie oprocentowania, rat kapitałowych, naliczonych odsetek, bądź zmianę harmonogramu spłat kapitału i/lub odsetek.

W szczególności Bank uznaje za praktyki „forbearance” następujące przypadki:

- renegotjowana umowa była sklasyfikowana jako ekspozycja z rozpoznaną utratą wartości, a zmiany zostały dokonane w ramach procesów restrukturyzacyjnych,
- renegotjowana umowa była w całości lub częściowo przeterminowana powyżej 30 dni (bez stwierdzonej utraty wartości) przynajmniej raz w ciągu ostatnich 3 miesięcy przed datą renegotjacji lub byłaby w całości lub częściowo przeterminowana powyżej 30 dni, gdyby nie dokonano renegotjacji,
- w tym samym lub bliskim terminie udzielenia dodatkowego finansowania przez Bank, kredytobiorca dokonał spłaty kapitału lub odsetek z tytułu innej umowy w Banku, która była w całości lub częściowo przeterminowana powyżej 30 dni w ciągu ostatnich 3 miesięcy przed datą refinansowania.

Klasyfikacji ekspozycji forborne zaprzestaje się w przypadku spełnienia wszystkich poniższych warunków:

- umowa jest uznawana jako ekspozycja bez przesłanki utraty wartości,
- upłynął co najmniej 2 letni okres próbny od daty uznania ekspozycji forborne jako ekspozycji bez przesłanki utraty wartości,
- miały miejsce regularne spłaty istotnych kwot kapitału i/lub odsetek,
- żadna z ekspozycji dłużnika nie była przeterminowana powyżej 30 dni w okresie próbnym ekspozycji forborne.

Praktyki „forbearance” nie mają zastosowania w przypadku, gdy trudności finansowe kredytobiorcy nie są czynnikiem determinującym modyfikowanie warunków umownych lub refinansowanie.

Umowy „forbearance” objęte są procesem monitorowania pod kątem wywiązywania się ze zobowiązań zawartych w umowie. Zarządzanie umowami, w których wystąpił przypadek praktyk „forbearance” i bieżący monitoring tych umów należy do dedykowanych jednostek Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Na moment klasyfikacji ekspozycji jako forborne i na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości ekspozycji. Zasady rachunkowości w odniesieniu do oceny i procesu ustalenia rezerw dla ekspozycji forborne zasadniczo pokrywają się z zasadami ustalania rezerw według MSR 39, tj. jeśli istnieją obiektywne przesłanki wystąpienia straty z tytułu utraty wartości kredytów wycenianych według zamortyzowanego kosztu, kwota straty jest wyliczana jako różnica pomiędzy wartością bilansową kredytu, a wartością bieżącą przewidywanych przyszłych przepływów pieniężnych (za wyjątkiem przyszłych strat, które jeszcze nie zostały rozpoznane) zdyskontowaną za pomocą pierwotnej efektywnej stopy procentowej kredytu.

Gdy praktyki „forbearance” prowadzą do wyłączenia z bilansu pierwotnego kredytu, Bank rozpoznaje nowy kredyt w jego wartości godziwej. Różnica pomiędzy wartością księgową pierwotnego kredytu, a wartością godziwą nowego kredytu jest księgowana w rachunku zysków i strat.

Bank dokonuje też szczegółowej analizy charakterystyki ryzyka kredytowego aktywów, dla których zastosowano praktyki „forbearance”, pod kątem indywidualnej lub portfelowej oceny utraty wartości.

Udział ekspozycji forborne w portfelu kredytowym Banku

	31.12.2016	31.12.2015
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM		
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	116 694 165	116 049 828
ekspozycje forborne	521 923	369 929
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	2 339 434	2 458 823
ekspozycje forborne	1 423 229	1 497 252
Razem netto, w tym:	119 033 599	118 508 651
ekspozycje forborne	1 945 152	1 867 181

Analiza jakościowa ekspozycji forborne

	31.12.2016	31.12.2015
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości		
Wartość bilansowa brutto	534 259	383 764
Odpisy IBNR	-12 336	-13 835
Wartość bilansowa netto	521 923	369 929
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości		
Wartość bilansowa brutto, w tym:	3 091 811	2 912 211
ekspozycje oceniane indywidualnie	2 765 086	2 702 996
ekspozycje oceniane grupowo	326 725	209 215
Odpisy aktualizujące, w tym:	-1 668 582	-1 414 959
ekspozycje oceniane indywidualnie	-1 518 812	-1 320 652
ekspozycje oceniane grupowo	-149 770	-94 307
Wartość bilansowa netto	1 423 229	1 497 252
Razem wartość bilansowa netto	1 945 152	1 867 181

Bank posiada zabezpieczenia dla ekspozycji forborne w kwocie 942 225 tys. zł na 31 grudnia 2016 roku (822 701 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analiza jakościowa ekspozycji forborne według okresów przeterminowania

	31.12.2016	31.12.2015
Wartość bilansowa brutto ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	534 259	383 764
- nieprzeterminowane	449 697	268 114
- do 30 dni	59 739	81 787
- powyżej 30 dni do 60 dni	14 172	16 086
- powyżej 60 dni	10 651	17 777
Odpisy IBNR dla ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	-12 336	-13 835
- nieprzeterminowane	-7 639	-5 750
- do 30 dni	-3 012	-5 103
- powyżej 30 dni do 60 dni	-1 020	-1 444
- powyżej 60 dni	-665	-1 538
Wartość bilansowa brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	3 091 811	2 912 211
- nieprzeterminowane	623 317	577 025
- do 1 miesiąca	135 962	32 642
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	36 283	27 496
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	198 096	112 103
- powyżej 1 roku do 5 lat	2 015 678	2 117 636
- powyżej 5 lat	82 475	45 309
Odpisy aktualizujące dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	-1 668 582	-1 414 959
- nieprzeterminowane	-273 702	-202 974
- do 1 miesiąca	-42 111	-9 744
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-13 064	-7 307
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-113 155	-39 981
- powyżej 1 roku do 5 lat	-1 165 597	-1 117 675
- powyżej 5 lat	-60 953	-37 278
Razem wartość bilansowa netto	1 945 152	1 867 181

Zmiany wartości bilansowej netto ekspozycji forborne

	2016	2015
Wartość netto na początek okresu	1 867 181	2 141 279
Wartość ekspozycji ujętych w okresie	526 305	138 575
Wartość ekspozycji wyłączonych w okresie	-191 032	-137 315
Zmiana odpisów aktualizujących	-115 927	-215 813
Inne zmiany	-141 375	-59 545
Wartość netto na koniec okresu	1 945 152	1 867 181
Przychody odsetkowe	134 743	163 945

Ekspozycje forborne według typu działania

	31.12.2016	31.12.2015
Zmiana warunków umowy	3 432 795	3 100 908
Refinansowanie	193 275	195 067
Wartość bilansowa brutto	3 626 070	3 295 975
Odpisy aktualizujące wartość należności	-1 680 918	-1 428 794
Razem wartość bilansowa netto	1 945 152	1 867 181

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycje forborne według struktury produktowej

	31.12.2016	31.12.2015
Kredyty na nieruchomości	1 241 146	938 682
Kredyty w rachunku bieżącym	264 371	301 434
Kredyty operacyjne	977 785	890 578
Kredyty na inwestycje	844 813	935 210
Kredyty gotówkowe	221 506	206 771
Pozostałe kredyty i pożyczki	76 449	23 300
Wartość bilansowa brutto	3 626 070	3 295 975
Odpisy aktualizujące wartość należności	-1 680 918	-1 428 794
Razem wartość bilansowa netto	1 945 152	1 867 181

Ekspozycje forborne według struktury branżowej

	31.12.2016	31.12.2015
Przedsiębiorstwa:	3 056 648	2 754 897
Przetwórstwo przemysłowe	756 890	703 030
Budownictwo	779 262	615 690
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	469 314	451 742
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	552 400	521 685
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	201 257	201 675
Handel hurtowy i detaliczny	151 160	117 919
Górnictwo i wydobywanie	57 156	76 346
Transport i gospodarka magazynowa	52 817	51 201
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	14 495	2 809
Pozostałe branże	21 897	12 800
Osoby fizyczne	569 422	541 078
Wartość bilansowa brutto	3 626 070	3 295 975
Odpisy aktualizujące wartość należności	-1 680 918	-1 428 794
Razem wartość bilansowa netto	1 945 152	1 867 181

Ekspozycje forborne według struktury geograficznej

	31.12.2016	31.12.2015
Polska	3 278 979	2 984 333
Ukraina	319 396	292 314
Cypr	26 874	18 503
Pozostałe kraje	821	825
Wartość bilansowa brutto	3 626 070	3 295 975
Odpisy aktualizujące wartość należności	-1 680 918	-1 428 794
Razem wartość bilansowa netto	1 945 152	1 867 181

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Koncentracja ryzyka kredytowego

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zaangażowanie Banku Pekao S.A. wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekroczyć 25% funduszy własnych Banku. W 2016 roku limity maksymalnego zaangażowania nie zostały przekroczone.

a) Według poszczególnych podmiotów:

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku

ZAANGAŻOWANIE WOBEC 10 NAJWIĘKSZYCH KLIENTÓW BANKU	UDZIAŁ % W PORTFELU
Klient 1	2,3%
Klient 2	1,5%
Klient 3	1,3%
Klient 4	1,2%
Klient 5	0,9%
Klient 6	0,8%
Klient 7	0,8%
Klient 8	0,8%
Klient 9	0,8%
Klient 10	0,8%
Razem	11,2%

b) Według grup kapitałowych:

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku

ZAANGAŻOWANIE WOBEC 5 NAJWIĘKSZYCH GRUP KAPITAŁOWYCH BĘDĄCYCH KLIENTAMI BANKU	UDZIAŁ % W PORTFELU
Grupa 1	4,9%
Grupa 2	1,7%
Grupa 3	1,4%
Grupa 4	1,3%
Grupa 5	1,2%
Razem	10,5%

c) Według branż:

Ograniczeniu ryzyka kredytowego związanego z nadmierną koncentracją sektorową służy system kształtowania sektorowej struktury zaangażowania. Obejmuje on ustalanie wskaźników koncentracji sektorowej, monitorowanie portfela kredytowego oraz procedury wymiany informacji. System ten dotyczy zaangażowania kredytowego w poszczególne rodzaje działalności gospodarczej sklasyfikowane według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Wskaźniki koncentracji ustalone są w oparciu o obecny poziom zaangażowania Banku w dany sektor oraz ocenę ryzyka danego sektora. Okresowe porównywanie zaangażowania Banku z obowiązującymi wskaźnikami koncentracji pozwala na bieżącą identyfikację sektorów, w których może wystąpić nadmierna koncentracja ryzyka. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji, dokonywana jest analiza obejmująca ocenę kondycji ekonomicznej sektora z uwzględnieniem zarówno dotychczasowych jak i prognozowanych trendów oraz ocenę jakości zaangażowania w dany sektor. Działania te pozwalają na formułowanie polityki Banku ograniczającej ryzyko sektorowe oraz bieżące jej dostosowywanie do zmieniających się warunków.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Strukturę zaangażowania według sektorów prezentuje poniższa tabela

SEGMENT BRANŻOWY	31.12.2016	31.12.2015
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	14,2%	14,0%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	11,9%	9,9%
Administracja publiczna i obrona narodowa	10,5%	11,1%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9,1%	12,1%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	7,5%	8,7%
Budownictwo	6,5%	6,0%
Transport i gospodarka magazynowa	5,4%	6,4%
Produkcja metali, wyrobów metalowych oraz maszyn	4,8%	3,8%
Produkcja wyrobów chemicznych, farmaceutycznych oraz petrochemia	4,3%	2,9%
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	4,0%	3,6%
Górnictwo i wydobywanie	3,2%	4,5%
Pozostała produkcja	6,7%	6,6%
Pozostałe sektory	11,9%	10,4%
Razem	100,0%	100,0%

Kredyty w CHF dla ludności

Bank Pekao S.A. nie udziela kredytów w CHF dla ludności od 2003 roku. Niemal cały portfel kredytów w CHF dla ludności był udzielony przed sierpniem 2006 roku przez Bank BPH S.A., a następnie przejęty przez Bank Pekao S.A. w wyniku połączenia.

W ostatnim czasie pojawiło się kilka propozycji restrukturyzacji kredytów hipotecznych w CHF dla ludności, w tym Prezydencki projekt ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki. Proponowane rozwiązania są w fazie dyskusji i mogą ulec znaczącej zmianie. W związku z tym Bank nie jest w stanie na chwilę obecną wiarygodnie oszacować wpływu proponowanych rozwiązań na sprawozdanie finansowe. Biorąc jednak pod uwagę stosunkowo niewielki udział tych kredytów w aktywach oraz znikomy udział w rynku, Bank ocenia, iż ewentualne przyjęte rozwiązania nie powinny istotnie wpłynąć na sytuację finansową Banku.

Poniższe tabele przedstawiają strukturę i jakość portfela kredytów w CHF dla ludności.

Wartość brutto i netto kredytów w CHF dla ludności

	31.12.2016	31.12.2015
Wartość bilansowa brutto ekspozycji, w tym:	4 103 581	4 345 778
- ekspozycje denominowane w CHF	4 072 572	4 304 140
- ekspozycje indeksowane do CHF	31 009	41 638
Odpisy aktualizujące wartość ekspozycji, w tym:	-88 990	-76 261
- ekspozycje denominowane w CHF	-88 663	-75 914
- ekspozycje indeksowane do CHF	-327	-347
Wartość bilansowa netto ekspozycji, w tym:	4 014 591	4 269 517
- ekspozycje denominowane w CHF	3 983 909	4 228 226
- ekspozycje indeksowane do CHF	30 682	41 291

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analiza jakościowa kredytów dla ludności w CHF

	31.12.2016	31.12.2015
Wartość bilansowa brutto ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	3 940 307	4 207 082
- nieprzeterminowane	3 629 664	3 900 096
- do 30 dni	254 847	248 348
- powyżej 30 dni do 60 dni	42 417	35 794
- powyżej 60 dni	13 379	22 844
Odpisy IBNR dla ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	-10 208	-12 045
- nieprzeterminowane	-3 812	-4 764
- do 30 dni	-4 341	-4 629
- powyżej 30 dni do 60 dni	-1 465	-1 373
- powyżej 60 dni	-590	-1 279
Wartość bilansowa brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	163 274	138 696
- nieprzeterminowane	27 090	21 714
- do 1 miesiąca	13 256	7 802
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	12 014	9 211
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	24 676	21 791
- powyżej 1 roku do 5 lat	50 362	49 798
- powyżej 5 lat	35 876	28 380
Odpisy aktualizujące dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	-78 782	-64 216
- nieprzeterminowane	-5 769	-4 149
- do 1 miesiąca	-2 610	-1 432
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-2 712	-1 764
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-8 636	-6 013
- powyżej 1 roku do 5 lat	-31 571	-27 878
- powyżej 5 lat	-27 484	-22 980
Razem wartość bilansowa netto	4 014 591	4 269 517

Na dzień 31 grudnia 2016 roku średnie LTV dla portfela kredytów hipotecznych w CHF dla ludności należącego do Banku wyniosło 55,5% (na dzień 31 grudnia 2015 roku - 55,7%), przy średnim wskaźniku LTV dla całego portfela wynoszącym 66,0% (na dzień 31 grudnia 2015 roku - 66,6%).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycje kredytowe wobec Ukrainy

W 2016 roku spłacone zostały w całości ekspozycje Banku wobec Ukrainy w formie lokat międzybankowych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku bilansowa wartość netto pozostałych ekspozycji wobec Ukrainy wynosiła 111 milionów złotych (co stanowi 0,1% całkowitej ekspozycji Banku), mniej o 482 milionów złotych w porównaniu do końca grudnia 2015 roku.

Poniższa tabela przedstawia ekspozycje Banku wobec Ukrainy

	31.12.2016	31.12.2015
Ekspozycje bilansowe		
Należności od banków	-	402 630
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	320 736	300 551
Wartość brutto	320 736	703 181
IBNR / Odpis z tytułu utraty wartości	-209 687	-110 605
Wartość netto	111 049	592 576
Ekspozycje pozabilansowe		
Udzielone linie kredytowe	428	4 049
Wartość brutto	428	4 049
IBNR	-	-27
Wartość netto	428	4 022

5.3 Ryzyko rynkowe

W prowadzonej działalności Bank jest narażony na ryzyko rynkowe, którego źródłem są zmiany parametrów rynkowych.

Ryzyko rynkowe to ryzyko obniżenia wyniku finansowego lub kapitału Banku na skutek zmian rynkowych. Podstawowymi czynnikami ryzyka rynkowego są:

- stopy procentowe,
- kursy walutowe,
- ceny kapitałowych papierów wartościowych,
- ceny towarów.

W Banku funkcjonuje system zarządzania ryzykiem rynkowym, stanowiący strukturalno-organizacyjne i metodologiczne ramy, mające na celu utrzymanie struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w zgodzie z zakładanymi celami strategicznymi.

Głównym celem strategii zarządzania ryzykiem rynkowym jest optymalizowanie wyników finansowych w taki sposób by realizowane były cele Banku przy jednoczesnym utrzymaniu ekspozycji na ryzyko rynkowe w ramach apetytu na ryzyko określonego przez limity zatwierdzone przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem rynkowym bazuje na trójstopniowym systemie kontroli zgodnym z międzynarodowymi najlepszymi praktykami bankowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego. Proces zarządzania ryzykiem rynkowym oraz procedury go regulujące uwzględniają podział na księgę handlową i bankową.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko rynkowe księgi handlowej

Zarządzając ryzykiem rynkowym księgi handlowej Bank dąży do optymalizowania wyników finansowych oraz zapewnienia maksymalnie wysokiej jakości obsługi klientów Banku w zakresie dostępu do rynku (market making) pozostając w ramach limitów zatwierdzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Głównym narzędziem pomiaru ryzyka rynkowego księgi handlowej jest model wartości zagrożonej (VaR). Wartość ta odzwierciedla poziom jednodniowej straty, która może zostać przekroczona z prawdopodobieństwem nie większym niż 1%. Wartość miary VaR wyznaczana jest metodą symulacji historycznej na podstawie 2-letniej historii obserwacji dynamiki czynników ryzyka rynkowego. Zbiór czynników uwzględnianych przy wyliczaniu VaR obejmuje wszystkie istotne czynniki rynkowe brane pod uwagę przy wycenie instrumentów finansowych za wyjątkiem specyficznego ryzyka kredytowego emitenta i kontrahenta. Szacowanie wpływu zmian czynników rynkowych na bieżącą wartość danego portfela odbywa się z wykorzystaniem pełnej rewaluacji (jako różnica między wartością portfela po zmianie poziomów parametrów rynkowych o historycznie zaobserwowane zmiany czynników a bieżącą wartością portfela). Dla tak wyznaczonego zbioru prawdopodobnych zmian wartości portfela (dystrybuanty) wyznaczany jest VaR jako 1%-kwantyl.

Model poddawany jest bieżącej statystycznej weryfikacji poprzez porównanie wartości VaR do rzeczywistych i rewaluacyjnych wyników. Analizy za rok 2016, jak również za 2015 rok, potwierdzają adekwatność stosowanego modelu.

Kształtowanie się w latach 2016 i 2015 ekspozycji ryzyka rynkowego portfela handlowego Banku w ujęciu miary Value at Risk przedstawiają poniższe tabele:

	31.12.2016	WIELKOŚĆ MINIMALNA	WIELKOŚĆ ŚREDNIA	WIELKOŚĆ MAKSYMALNA
ryzyko walutowe	60	14	275	1 958
ryzyko stopy procentowej	819	804	1 106	1 677
Portfel handlowy	845	845	1 207	2 309

	31.12.2015	WIELKOŚĆ MINIMALNA	WIELKOŚĆ ŚREDNIA	WIELKOŚĆ MAKSYMALNA
ryzyko walutowe	54	15	203	1 674
ryzyko stopy procentowej	1 176	676	1 175	2 103
Portfel handlowy	1 153	652	1 212	2 096

Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej

Zarządzając ryzykiem stopy procentowej księgi bankowej Bank kieruje się celem zabezpieczenia wartości ekonomicznej kapitału oraz realizacji założonego wyniku odsetkowego w ramach przyjętych limitów. Pozycja finansowa Banku w odniesieniu do zmieniających się stóp procentowych monitorowana jest poprzez lukę stopy procentowej (lukę przeszacowania), analizę duration, analizy wrażliwości, symulacje szokowe (stress testing) oraz VaR.

W poniższej tabeli przedstawiono kształtowanie się poziomu kontraktowej wrażliwości dochodu odsetkowego (NII) na zmianę stóp procentowych o 100 p.b. oraz wartości ekonomicznej kapitału Banku (EVE) na zmianę stóp procentowych o 200 p.b. według stanu na koniec grudnia 2016 i 2015 roku. W obu analizach zakładana jest natychmiastowa zmiana stóp rynkowych. Oprocentowanie produktów bankowych zmienia się zgodnie z zapisami umownymi, przy czym w przypadku kontraktowej NII, dla depozytów od klientów detalicznych, uwzględnia się ograniczenie spadku stóp przez zero. W przypadku wrażliwości EVE dla depozytów bieżących w PLN stosowany jest model urealnijający profil ich przeszacowania.

WRAŻLIWOŚĆ W %	31.12.2016	31.12.2015
NII	-8,00	-5,89
EVE	-0,89	-0,90

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe jest zarządzane łącznie dla księgi handlowej i bankowej. Celem zarządzania ryzykiem kursu walutowego jest kształtowanie profilu walutowego pozycji bilansowych i pozabilansowych tak, aby pozostawał on w ramach wewnętrznych limitów.

Kształtowanie się ryzyka walutowego Banku w ujęciu miary Value at Risk przedstawia poniższa tabela:

WALUTA	31.12.2016	31.12.2015
Waluty razem (*)	183	1 546

(*) VaR zaprezentowany w pozycji „Waluty razem” stanowi obliczenie wielkości VaR dla całego portfela, a więc uwzględnia zależności korelacyjne pomiędzy walutami.

Pozycja walutowa Banku

31.12.2016	OPERACJE BILANSOWE		OPERACJE POZABILANSOWE - INSTRUMENTY POCHODNE		POZYCJA NETTO
	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	POZYCJA DŁUGA	POZYCJA KRÓTKA	
EUR	19 671 015	15 647 626	12 841 581	16 829 373	35 597
USD	5 185 673	7 692 982	6 416 406	3 980 769	-71 672
CHF	4 115 624	677 268	4 487 951	7 931 700	-5 393
GBP	211 993	869 070	687 217	29 324	816
CZK	34 786	529 413	602 343	107 358	358
Pozostałe waluty	262 334	163 986	208 033	304 055	2 326
RAZEM	29 481 425	25 580 345	25 243 531	29 182 579	-37 968

31.12.2015	OPERACJE BILANSOWE		OPERACJE POZABILANSOWE - INSTRUMENTY POCHODNE		POZYCJA NETTO
	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	POZYCJA DŁUGA	POZYCJA KRÓTKA	
EUR	17 386 670	16 571 468	11 212 116	11 841 778	185 540
USD	6 282 902	8 284 937	7 084 286	5 116 062	-33 811
CHF	4 395 108	625 085	3 873 514	7 646 006	-2 469
GBP	317 523	708 101	622 872	232 423	-129
CZK	37 732	16 591	183 225	204 259	107
Pozostałe waluty	273 982	161 448	73 793	183 113	3 214
RAZEM	28 693 917	26 367 630	23 049 806	25 223 641	152 452

Wartość długiej pozycji netto w EUR (równowartość 185 540 tys. złotych) na datę 31 grudnia 2015 roku wynikała głównie z ujęcia wyceny do wartości godziwej akcji Visa Europe (Nota 28) w kwocie 40 866 611 EUR (równowartość 174 153 tys. złotych). Pozycja walutowa z tytułu wyceny akcji Visa Europe została zamknięta w styczniu 2016 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.4 Ryzyko płynności

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest:

- zapewnienie i utrzymywanie zdolności Banku do wywiązywania się zarówno z bieżących jak i z przyszłych zobowiązań, z uwzględnieniem kosztów pozyskania płynności i rentowności kapitałów własnych,
- zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej, oraz
- określenie rozwiązań na przetrwanie sytuacji kryzysowej, w przypadku jej ewentualnego wystąpienia.

W Banku funkcjonuje scentralizowany system zarządzania ryzykiem płynności obejmujący bieżące zarządzanie płynnością i kontrolę pierwszego poziomu sprawowane przez odpowiedzialne jednostki, kontrolę drugiego poziomu dokonywaną przez dedykowaną jednostkę Pionu Zarządzania Ryzykami oraz niezależny audyt.

Zarządzanie płynnością w Banku prowadzone jest w horyzoncie śróddziennym, krótko- oraz długoterminowym. Analiza płynności śróddziennej dotyczy przepływów realizowanych w ciągu dnia, poprzez krótkoterminową analizę płynności rozumiany jest system pomiaru płynności w horyzoncie do roku, a analiza długoterminowa obejmuje okres powyżej jednego roku. Ze względu na specyfikę stosowanych narzędzi i technik zarządzania ryzykiem płynności Bank zarządza płynnością bieżącą i średnioterminową wspólnie z płynnością krótkoterminową.

Kontrola płynności odbywa się w ramach ciągłego procesu wyznaczania i analizy wartości szeregu wskaźników i miar dotyczących płynności śróddziennej, krótkoterminowej oraz długoterminowej. Częstotliwość ich monitorowania jest dopasowana do specyficznego aspektu płynności – np. dzienna dla płynności krótkoterminowej, miesięczna dla płynności długoterminowej. Wskaźniki i miary płynności podlegają procesowi formalnego limitowania. Wykorzystanie limitów jest regularnie monitorowane i przedstawiane kierownictwu Banku. W przypadku stwierdzenia przekroczenia uruchamiany jest proces eskalacji mający na celu poinformowanie decydentów i ostatecznie przywrócenie ekspozycji ryzyka płynności do akceptowalnych poziomów.

Integralną częścią procesu kontroli płynności Banku jest scenariuszowa analiza testów warunków skrajnych przeprowadzana w trybie miesięcznym. W jej ramach oceniana jest płynność Banku w przypadku wystąpienia kryzysu na rynkach finansowych i/lub kryzysu wywołanego przez czynniki wewnętrzne, specyficzne dla Banku. W 2016 r. Bank poszerzył zakres stosowanych testów nie zmieniając istotnie ich logiki.

Zarządzając płynnością, Bank szczególną uwagę zwraca na płynność w walutach obcych, co znajduje odzwierciedlenie w monitorowaniu, limitowaniu i kontrolowaniu płynności osobno dla poszczególnych istotnych walut, monitorowaniu zapotrzebowania na bieżącą i przyszłą płynność walutową i w przypadku zidentyfikowania takiej potrzeby jej zabezpieczeniu z wykorzystaniem swapów walutowych. Bank monitoruje także potencjalny wpływ na płynność konieczności wnoszenia depozytów zabezpieczających transakcje pochodne.

W celu zdefiniowania zasad zarządzania płynnością w sytuacji awaryjnej Bank wprowadził zatwierdzoną przez Zarząd Banku „Politykę zarządzania płynnością w sytuacji awaryjnej”, która określa procedury awaryjnego postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. Polityka ta uwzględnia codzienne monitorowanie systemowych i specyficznych dla Banku wskaźników ostrzegawczych oraz trzy stopnie zagrożenia płynności w zależności od poziomu wskaźników ostrzegawczych, sytuacji Banku i rynkowej. Określa również źródła pokrycia przewidywanego wpływu środków pieniężnych z Banku. W dokumencie tym określone zostały również procedury monitorowania stanów płynności, procedury działań awaryjnych, zespoły zadaniowe przywracające płynność Banku oraz zakres odpowiedzialności kierownictwa Banku za podejmowanie niezbędnych decyzji związanych z przywróceniem wymaganego poziomu płynności finansowej Banku. W 2016 roku dokonano aktualizacji Polityki celem dostosowania jej do przyjętego w Banku Planu Naprawy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zaprezentowane zostały podstawowe informacje ilościowe dotyczące sytuacji płynnościowej Banku na koniec 2016 roku w porównaniu do końca 2015 roku. Obejmują one strukturę zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności (kontraktowo), urealnioną lukę płynności oraz przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych.

Struktura zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności

31.12.2016	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE						
Zobowiązania wobec banków(*)	1 597 596	6 921	-	46 688	1 775 926	3 427 131
Zobowiązania wobec klientów	107 841 287	11 537 418	18 576 061	518 100	73 296	138 546 162
Emisje własne	28 689	185 841	-	87 861	-	302 391
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	102 076	-	131 194	263 435	176 460	673 165
Razem	109 569 648	11 730 180	18 707 255	916 084	2 025 682	142 948 849
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE(**)						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	32 305 984	-	-	-	-	32 305 984
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	12 942 576	-	-	-	-	12 942 576
Razem	45 248 560	-	-	-	-	45 248 560

31.12.2015	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE						
Zobowiązania wobec banków(*)	1 630 926	1 064 802	102 628	58 364	1 803 401	4 660 121
Zobowiązania wobec klientów	96 842 154	12 010 093	18 135 632	2 772 088	47 014	129 806 981
Emisje własne	336 199	1 026 371	312 056	-	-	1 674 626
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	170 729	382 663	58 050	611 442
Razem	98 809 279	14 101 266	18 721 045	3 213 115	1 908 465	136 753 170
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE(**)						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	30 670 749	-	-	-	-	30 670 749
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	15 649 822	-	-	-	-	15 649 822
Razem	46 320 571	-	-	-	-	46 320 571

(*) Łącznie z Bankiem Centralnym.

(**) Dla udzielonych zobowiązań pozabilansowych dotyczących finansowania oraz udzielonych zobowiązań gwarancyjnych kwoty ekspozycji zostały przypisane najwcześniejszym tenorom, w których na podstawie zawartych przez Bank umów możliwy jest wypływ środków z Banku. Jednakże w rzeczywistości oczekiwane przez Bank wypływy środków są istotnie niższe niż wynikałoby to z powyższego zestawienia. Dzieje się tak ze względu na znaczną dywersyfikację zobowiązań względem klientów oraz stadium życia poszczególnych umów. Monitorowanie i zarządzanie ryzykiem wypływu środków odbywa się w Banku w sposób ciągły. Bank szacuje również bardziej prawdopodobne wypływy, które zostały odzwierciedlone w tabelach opisanych jako „Urealniona luka płynności”.

Urealniona luka płynności

Prezentowane poniżej urealnione luki płynności zawierają między innymi urealnienia dotyczące rdzenności depozytów i ich zapadalności, urealnienia przepływów z udzielonych zobowiązań pozabilansowych z tytułu finansowania i gwarancji oraz z tytułu aktywów bez kontraktowych harmonogramów spłat. Uwzględnia się także urealnione przepływy z posiadanego przez Bank portfela papierów wartościowych oraz przepływy wynikające z wcześniejszych spłat portfela kredytów hipotecznych. Są to główne przyczyny odróżniające lukę urealnioną od nieurealnionej. Luki mają charakter statyczny tj. nie uwzględniają wpływu na profil płynności zmian w wolumenie (np. nowych depozytów) bilansu i pozycji pozabilansowych Banku, a także poza kapitałowych przepływów gotówkowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Urealniona luka płynności

31.12.2016	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
Aktywa bilansowe	41 021 838	3 706 081	26 287 829	47 701 059	52 272 045	170 988 852
Pasywa bilansowe	18 663 527	6 572 791	18 984 512	18 086 818	108 681 204	170 988 852
Zobowiązania/należności pozabilansowe (netto)	(5 077 072)	(11 391)	987 124	1 315 395	1 527 260	(1 258 684)
Luka okresowa	17 281 239	(2 878 101)	8 290 441	30 929 636	(54 881 899)	(1 258 684)
Luka skumulowana	-	14 403 138	22 693 579	53 623 215	(1 258 684)	-

31.12.2015	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
Aktywa bilansowe	37 931 338	6 599 290	26 495 885	47 852 283	46 881 874	165 760 670
Pasywa bilansowe	15 408 998	8 976 969	19 324 880	18 337 767	103 712 056	165 760 670
Zobowiązania/należności pozabilansowe (netto)	-6 851 754	552 566	1 380 878	2 502 994	1 272 352	-1 142 964
Luka okresowa	15 670 586	-1 825 113	8 551 883	32 017 510	-55 557 830	-1 142 964
Luka skumulowana	-	13 845 473	22 397 356	54 414 866	-1 142 964	-

Pochodne transakcje pozabilansowe

W tabelach poniżej przedstawiono przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych.

Do pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach netto Bank zalicza:

- Swapy stopy procentowej (IRS),
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA),
- Opcje walutowe i opcje na złoto,
- Opcje na stopę procentową (Cap/Floor),
- Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych,
- Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych.

Do pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach brutto Bank zalicza:

- Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS),
- Forwardy walutowe,
- Swapy walutowe (FX-Swap),
- Forwardy na papiery wartościowe.

Zobowiązania z tytułu pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach netto

	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
31.12.2016	26 757	51 901	131 714	1 224 593	440 202	1 875 167
31.12.2015	70 648	104 854	151 484	2 007 423	885 750	3 220 159

Przepływy dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach brutto

	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
31.12.2016						
Wpływy	20 879 240	6 032 490	7 812 463	9 162 449	3 219 881	47 106 523
Wypływy	20 901 281	6 055 624	7 914 130	9 871 447	3 611 588	48 354 070
31.12.2015						
Wpływy	16 897 467	6 290 357	7 630 140	8 964 518	3 157 573	42 940 055
Wypływy	16 902 790	6 249 486	7 698 215	9 738 223	3 477 001	44 065 715

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.5 Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne to ryzyko straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych. W zakres ryzyka operacyjnego wchodzi ryzyko prawne. Ryzyko strategiczne, ryzyko biznesowe i ryzyko reputacji są odrębnymi kategoriami ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym bazuje na procedurach wewnętrznych, które są zgodne z wymogami prawa, uchwałami, rekomendacjami i wytycznymi nadzorcy, a także standardami Grupy UniCredit. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym obejmuje: identyfikację, ocenę, monitorowanie, przeciwdziałanie oraz raportowanie.

Identyfikacja i ocena ryzyka operacyjnego polega na analizie czynników wewnętrznych, jak również czynników zewnętrznych mogących mieć istotny wpływ na osiągnięcie celów Banku. Głównymi narzędziami stosowanymi w identyfikacji i ocenie ryzyka operacyjnego są: wewnętrzne zdarzenia operacyjne, zewnętrzne zdarzenia operacyjne, kluczowe wskaźniki ryzyka, analiza scenariuszy oraz samoocena ryzyka operacyjnego.

Działania monitorujące prowadzone są na trzech poziomach kontroli: kontrola operacyjna (wszyscy pracownicy), kontrola zarządzania ryzykiem (Departament Zarządzania Ryzykiem Finansowym i Operacyjnym) i audyt wewnętrzny (Departament Audytu Wewnętrznego). Przeciwdziałanie ryzyku operacyjnemu obejmuje m.in. definiowanie limitów ryzyka operacyjnego, oraz obowiązek inicjowania działań zabezpieczających w przypadku ich przekroczenia, system kontroli wewnętrznej, plany utrzymania ciągłości działania oraz ochronę ubezpieczeniową.

System raportowania ryzyka operacyjnego umożliwia ocenę narażenia Banku na ryzyko operacyjne oraz skuteczne zarządzanie tym ryzykiem, a także odgrywa fundamentalną rolę w procesie informowania Rady Nadzorczej, Zarządu i kadry kierowniczej o ekspozycji Banku na ryzyko operacyjne. Oparty jest w szczególności na kwartalnych raportach z kontroli ryzyka operacyjnego, które zawierają m.in.: profil ryzyka operacyjnego, wykorzystanie limitów strat, analizy trendów w istotnych kategoriach ryzyka operacyjnego, straty potencjalne, informacje o kluczowych wskaźnikach ryzyka operacyjnego oraz o wymogu kapitałowym z tytułu ryzyka operacyjnego.

W zarządzanie ryzykiem operacyjnym zaangażowane są Rada Nadzorcza, Zarząd Banku oraz Komitet Ryzyka Operacyjnego. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym koordynowany jest przez Departament Zarządzania Ryzykiem Finansowym i Operacyjnym. Ze względu na zróżnicowany charakter ryzyka wymagający specjalistycznej wiedzy za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w swoich obszarach odpowiadają wszyscy pracownicy Banku, a także wybrane jednostki specjalistyczne.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym poddawany jest co najmniej raz w roku wewnętrznej walidacji, która ma na celu zbadanie zgodności z wymogami regulacyjnymi oraz standardami Grupy UniCredit.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia zdarzenia operacyjne w podziale na kategorie określone w art. 324 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 575/2013:

- oszustwa wewnętrzne – straty spowodowane działaniem polegającym na celowej defraudacji, sprzeniewierzeniu majątku, obejściach regulacji, przepisów prawa lub przepisów wewnętrznych przedsiębiorstwa, wyłączając straty wynikające z różnorodności lub dyskryminacji pracowników, które dotyczą co najmniej jednej strony wewnętrznej,
- oszustwa zewnętrzne – straty spowodowane celowym działaniem polegającym na defraudacji, sprzeniewierzeniu majątku lub obejściu regulacji prawnych przez stronę trzecią,
- zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy – straty powstałe na skutek działań niezgodnych z przepisami lub porozumieniami dotyczącymi zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy, wypłaty odszkodowań z tytułu uszkodzenia ciała lub straty wynikające z nierównego traktowania i dyskryminacji pracowników,
- klienci, produkty i praktyki operacyjne – straty wynikające z niewywiązania się z obowiązków zawodowych względem określonych klientów, będące skutkiem działań nieumyślnych lub zaniedbania (w tym wymagań powierniczych i stosownego zachowania) lub też związane z charakterem bądź konstrukcją produktu,
- szkody związane z aktywami rzeczowymi – straty powstałe na skutek straty lub szkody w aktywach rzeczowych w wyniku klęski żywiołowej lub innych wydarzeń,
- zakłócenia działalności Banku i awarie systemów – straty powstałe na skutek zakłóceń działalności Banku lub awarii systemów,
- wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi – straty powstałe na skutek nieprawidłowego rozliczenia transakcji lub wadliwego zarządzania procesami operacyjnymi oraz wynikłe ze stosunków z kontrahentami i sprzedawcami.

ZDARZENIA OPERACYJNE W PODZIALE NA KATEGORIE	2016	2015
Oszustwa wewnętrzne	5,28%	20,58%
Oszustwa zewnętrzne	18,45%	4,78%
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	15,07%	0,64%
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	10,60%	60,11%
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	34,27%	4,72%
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	0,42%	0,72%
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	15,91%	8,45%
Razem	100,00%	100,00%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.6 Zarządzanie kapitałem własnym

Proces zarządzania kapitałem w Banku Pekao S.A. (dalej: „Bank”) ma za zadanie zrealizować m. in. następujące cele:

- zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania – poprzez zachowanie równowagi pomiędzy zdolnością do podejmowania ryzyka (limitowaną posiadanymi funduszami własnymi) oraz poziomem generowanego ryzyka,
- utrzymywanie kapitału na pokrycie ryzyka powyżej poziomu określonego jako minimalny, aby umożliwić dalszy rozwój działalności, uwzględnienie ewentualnych przyszłych zmian w wymogach kapitałowych i zabezpieczenie interesów akcjonariuszy,
- utrzymywanie preferowanej struktury kapitału w celu utrzymania pożądanej jakości kapitału na pokrycie ryzyka,
- kreowanie wartości dla akcjonariuszy poprzez optymalne wykorzystanie funduszy Banku.

W Banku istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, który powstał w ramach procesu ICAAP. Za jego funkcjonowanie jest odpowiedzialny Pion Finansowy, pod kierownictwem CFO (Chief Financial Officer). Ostateczną odpowiedzialność za zarządzanie kapitałem ponosi Zarząd Banku, wspierany przez Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka, który zatwierdza proces zarządzania kapitałem. W Banku istnieje także polityka kapitałowych planów awaryjnych, której celem jest ustanowienie zasad i obowiązków w przypadku wystąpienia lub rozwoju kryzysu, który miałby wpływ na znaczące ograniczenie poziomu kapitalizacji Banku oraz Grupy. Polityka określa nadzór wraz z obowiązkami, w celu wczesnego i spójnego zarządzania sytuacją kryzysową.

Strategia zarządzania kapitałem określa cele oraz główne zasady zarządzania i monitorowania adekwatności kapitałowej Banku, takie jak: wytyczne dotyczące źródeł pokrywania ryzyka, preferowanej struktury kapitału wymaganego na pokrycie ryzyka, długoterminowych celów kapitałowych, systemu limitów kapitałowych oraz źródeł dodatkowego kapitału w sytuacjach awaryjnych.

Adekwatność kapitałową Banku kontroluje Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka oraz Zarząd Banku. Dla Zarządu Banku oraz Komitetu Aktywów, Pasywów i Ryzyka sporządzane są okresowe raporty na temat skali i kierunków zmian współczynników kapitałowych wraz ze wskazaniem potencjalnych zagrożeń. Monitorowany jest poziom podstawowych rodzajów ryzyka w odniesieniu do zewnętrznych limitów nadzoru bankowego i wewnętrznych limitów Banku. Przeprowadzane są analizy i oceny kierunków rozwoju działalności biznesowej z punktu widzenia zgodności z wymogami kapitałowymi. Prognozowanie i monitoring poziomu aktywów ważonych ryzykiem, funduszy własnych oraz współczynników kapitałowych stanowi integralną część procesu planowania i budżetowania, z uwzględnieniem testów warunków skrajnych.

W Banku funkcjonuje proces alokacji kapitału, którego celem jest gwarancja bezpiecznego i optymalnego zwrotu dla akcjonariuszy. Wymaga to z jednej strony alokowania kapitału na produkty/klientów/linie biznesowe gwarantującego adekwatne do ryzyka dochody, a z drugiej strony uwzględniania w podejmowanych decyzjach biznesowych kosztu kapitału. Na potrzeby analizy osiąganych dochodów w stosunku do podejmowanego ryzyka oraz optymalizacji wykorzystania kapitału różnych rodzajów działalności stosowane są miary efektywności uwzględniające podejmowane ryzyko.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Regulacyjne wymogi kapitałowe

Kalkulacji regulacyjnych wymogów kapitałowych dokonano w oparciu o zapisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, wraz z późniejszymi zmianami, a także Rozporządzeniami Wykonawczymi i Delegowanymi Komisji (UE) (dalej „Rozporządzenie 575/2013”).

Podstawową miarą stosowaną do pomiaru adekwatności kapitałowej instytucji są współczynniki kapitałowe. Minimalna wartość współczynników kapitałowych wymagana przez prawo jest równa 10,0% dla TCR oraz 8,0% dla T1, co jest równe sumie minimalnej wartości zdefiniowanej w Rozporządzeniu 575/2013 (8,0% dla TCR i 6,0% dla T1) oraz wymogu połączonego bufora zdefiniowanego w Ustawie o nadzorze makro ostrożnościowym (łącznie 2,0% zgodnie z Rozdziałem 2). Zgodnie z rekomendacją Komisji Nadzoru Finansowego łączny współczynnik kapitałowy Grupy Pekao, po uwzględnieniu bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,75%, powinien pozostawać na poziomie nie mniejszym niż 14,0%, a współczynnik kapitału Tier I na poziomie nie mniejszym niż 11,0%.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósł 18,17% (na dzień 31 grudnia 2015 roku – 18,20%).

	31.12.2016	31.12.2015
WYMOGI KAPITAŁOWE		
Ryzyko kredytowe oraz kontrahenta	8 045 784	8 082 198
Ryzyko rynkowe	43 616	61 806
Ryzyko operacyjne	436 612	483 369
Całkowity wymóg kapitałowy	8 526 012	8 627 373
FUNDUSZE WŁASNE		
Fundusze podstawowe Tier 1	19 368 617	19 623 799
Fundusze własne do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego	19 368 617	19 623 799
WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH		
Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (%)	18,17%	18,20%
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	18,17%	18,20%

Łączny współczynnik kapitałowy na koniec grudnia 2016 roku w porównaniu do grudnia 2015 roku jest niższy o 0,03 p.p. w związku ze zmniejszeniem funduszy własnych o 1,3%, mimo zmniejszenia całkowitego wymogu kapitałowego o 1,2%.

Całkowity wymóg kapitałowy obniżył się w 2016 roku w związku z niższymi wymogami z tytułu wszystkich rodzajów ryzyka.

W kalkulacji wymogów kapitałowych Bank stosuje:

- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
- metodę wyceny według wartości rynkowej do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kontrahenta,
- kompleksową metodę ujmowania zabezpieczeń finansowych do ograniczania ryzyka kredytowego,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka szczególnego pozycji oraz metoda oparta na duracji do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka ogólnego pozycji instrumentów dłużnych,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka ogólnego i szczególnego instrumentów kapitałowych,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu wniesionych z góry wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania,
- metodę standardową na ryzyko walutowe,
- metodę uproszczoną na ryzyko cen towarów,
- metodę standardową na ryzyko korekty wyceny kredytowej instrumentów pochodnych,
- zaawansowaną metodę pomiaru ryzyka operacyjnego dla Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Fundusze własne

Bank definiuje części składowe funduszy własnych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z postanowieniami Rozporządzenia 575/2013 i ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe z późn. zm.

Fundusze własne Banku składają się wyłącznie z kapitału podstawowego Tier I. W Banku nie są identyfikowane elementy kapitału dodatkowego Tier I oraz kapitału Tier II.

	31.12.2016	31.12.2015
FUNDUSZE WŁASNE		
Kapitały	22 282 557	22 794 403
Składniki kapitału nie zaliczone do funduszy własnych, w tym:	-2 278 375	-2 290 398
Zysk netto za rok bieżący	-2 278 375	-2 290 398
Korekty regulacyjne, w tym:	-635 565	-880 206
Wartości niematerialne i prawne	-506 244	-545 449
Kapitały z aktualizacji wyceny	-32 177	-36 678
Niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży	-	-
Niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży	-51 443	-266 870
Dodatkowe korekty wartości z tytułu ostrożnej wyceny	-45 701	-31 209
Fundusze podstawowe Tier 1	19 368 617	19 623 799
Fundusze własne do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego	19 368 617	19 623 799

Składniki kapitału nie zaliczone do funduszy własnych:

- zysk netto za rok bieżący - zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego zweryfikowany przez biegłego rewidenta odpowiedzialnego za badanie sprawozdania finansowego Banku, pomniejszony o wszelkie możliwe do przewidzenia obciążenia i dywidendy, może być ujęty w kapitale podstawowym Tier I po uzyskaniu zezwolenia od Komisji Nadzoru Finansowego. Na dzień 31 grudnia 2016 roku w kapitale podstawowym Tier I nie została uwzględniona żadna część bieżącego zysku Banku.

Korekty regulacyjne:

- wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego), pomniejszają kapitał podstawowy Tier I, zgodnie z art. 36 Rozporządzenia 575/2013,
- kapitał z aktualizacji wyceny odzwierciedlający wartość godziwą instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne nie jest włączany do żadnego elementu funduszy własnych, zgodnie z art. 33 Rozporządzenia 575/2013,
- niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży zgodnie z art. 467 Rozporządzenia 575/2013 oraz Art. 171a. Ustawy Prawo Bankowe, pomniejszają w 100% kapitał podstawowy Tier I,
- niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży zgodnie z art. 468 Rozporządzenia nr 575/2013 oraz Art. 171a. Ustawy Prawo Bankowe są w 60% zaliczane do kapitału podstawowego Tier I,
- dodatkowe korekty wartości z tytułu ostrożnej wyceny tworzone są dla wszystkich aktywów wycenianych według wartości godziwej, zgodnie z art. 34 Rozporządzenia 575/2013.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ocena adekwatności kapitału wewnętrznego

Do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stosowane są metody opracowane przez Bank.

Bank bierze pod uwagę w tej ocenie następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko płynności,
- ryzyko nieruchomości własnych,
- ryzyko zmian warunków makroekonomicznych,
- ryzyko biznesowe (w tym ryzyko strategiczne),
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko modeli,
- ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,
- ryzyko działalności bancassurance,
- ryzyko inwestycji finansowych.

Dla każdego ryzyka uznanego za istotne, Bank opracowuje i stosuje odpowiednie metody jego oceny i pomiaru. W Banku stosowane są następujące sposoby oceny ryzyka:

- ocena jakościowa – stosowana w przypadku ryzyk trudno mierzalnych lub takich, dla których kapitał nie jest skutecznym środkiem pokrywania strat (ryzyko braku zgodności, ryzyko reputacji oraz ryzyko działalności bancassurance) z potencjalnym pokryciem kapitałem w obrębie innych ryzyk,
- ocena poprzez oszacowanie bufora kapitałowego – stosowana w przypadku ryzyk, których nie można w łatwy sposób określić ilościowo, jednak możliwa jest łączna ocena ich wpływu (ryzyko modeli, ryzyko zmian warunków makroekonomicznych),
- ocena ilościowa – stosowana w przypadku ryzyk, które można zmierzyć za pomocą kapitału ekonomicznego (pozostałe rodzaje ryzyka oprócz ryzyka płynności i ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej), bądź w oparciu o miary dla niego właściwe (ryzyko płynności i ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej).

Preferowanym sposobem pomiaru ryzyk ocenianych ilościowo oraz określania wynikających z nich potrzeb kapitałowych są modele wartości zagrożonej (VaR) oparte na założeniach wynikających z apetytu Banku na ryzyko. Modele opracowywane są zgodnie z najlepszymi praktykami rynkowymi z uwzględnieniem wymogów regulacyjnych i uzupełnione o testy warunków skrajnych lub analizy scenariuszowe. Dla rodzajów ryzyka, dla których taka metodyka nie została ostatecznie opracowana i wdrożona, Bank stosuje zmodyfikowane modele regulacyjne uzupełnione o testy warunków skrajnych, bądź uproszczone metody pomiaru.

Opracowana została również spójna metodyka szacowania bufora na ryzyko zmian warunków makroekonomicznych oraz ryzyko modeli. Wyznaczanie bufora kapitałowego na pokrycie ryzyka zmian warunków makroekonomicznych dokonywane jest na podstawie analizy wpływu scenariusza spowolnienia gospodarczego na kapitał ekonomiczny w horyzoncie prognozy.

Ryzyko modeli szacowane jest natomiast z wykorzystaniem analiz scenariuszowych pozwalających na ocenę wpływu potencjalnych nieprawidłowości w modelu na jego wyniki. Na podstawie zagregowanych wyników wyznaczany jest bufor kapitałowy na pokrycie ryzyka modeli.

Przy wyznaczaniu potrzeb kapitałowych w pierwszej kolejności wylicza się kapitał ekonomiczny oddzielnie dla każdego istotnego ryzyka zidentyfikowanego w Banku, które można mierzyć ilościowo. W następnej kolejności wielkości kapitału ekonomicznego ustalone dla poszczególnych rodzajów ryzyka zostają zagregowane w jedną łączną kwotę kapitału ekonomicznego z uwzględnieniem efektu dywersyfikacji. Kwota ta jest następnie powiększana o bufor kapitałowy na ryzyko modeli oraz zmian warunków makroekonomicznych. Suma kapitału ekonomicznego (uwzględniającego efekt dywersyfikacji) i bufora kapitałowego stanowi kapitał wewnętrzny Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.7 Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej w jednostkowym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku

Wycena do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których dostępne są wartości rynkowe z aktywnego rynku, opiera się na rynkowych kwotowaniach danego instrumentu (mark-to-market).

Wycena do wartości godziwej pozagieldowych instrumentów pochodnych oraz instrumentów cechujących się ograniczoną płynnością (tj., dla których wartości kwotowań rynkowych nie są regularnie osiągalne) dokonywana jest na podstawie kwotowań innych instrumentów aktywnego rynku poprzez ich replikację z wykorzystaniem szeregu technik wyceny, w tym szacowania wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych (mark-to-model).

Na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku Bank dokonał klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej na trzy kategorie według następującej hierarchii:

- Poziom 1: wycena mark-to-market, dotyczy papierów wartościowych kwotowanych na aktywnym rynku,
- Poziom 2: wycena mark-to-model z parametryzacją modeli na podstawie kwotowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu, dotyczy niepłynnych papierów skarbowych, komunalnych, korporacyjnych oraz Banku Centralnego, liniowych i nieliniowych instrumentów pochodnych rynków stopy procentowej (w tym transakcji terminowych na papiery wartościowe), kapitałowych, towarowych oraz wymiany walut za wyjątkiem tych przypadków które spełniają kryteria przynależności do Poziomu 3,
- Poziom 3: wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka, dotyczy korporacyjnych i komunalnych papierów wartościowych oraz liniowych i nieliniowych instrumentów pochodnych rynków stopy procentowej, kapitałowych, towarowych oraz wymiany walut, dla których wpływ nieobserwowalnych parametrów (np. czynników ryzyka kredytowego) na wycenę jest uznawany za istotny.

Wycena do wartości godziwej wykonywana jest bezpośrednio przez jednostkę w ramach Pionu Zarządzania Ryzykami niezależną od jednostek zawierających transakcje. Metodyka wyceny do wartości godziwej, w tym zmiany jej parametryzacji, podlegają akceptacji przez Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka (ALCO). Adekwatność metod wyceny podlega bieżącej analizie oraz cyklicznym przeglądom w ramach zarządzania ryzykiem modeli. W ramach tej samej jednostki wykonywana jest ocena adekwatności oraz istotności czynników ryzyka w zakresie przypisania modeli wycen do odpowiedniego poziomu hierarchii wyceny do wartości godziwej zgodnie z ustalonymi zasadami klasyfikacji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zestawienie aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej w podziale na poziomy hierarchii wyceny do wartości godziwej

31.12.2016	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	RAZEM
Aktywa:	20 802 716	13 718 142	383 594	34 904 452
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	634 666	20 252	66 113	721 031
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	1 955 499	-	1 955 499
- Banki	-	1 381 720	-	1 381 720
- Klienci	-	573 779	-	573 779
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	289 752	-	289 752
- Banki	-	54 550	-	54 550
- Klienci	-	235 202	-	235 202
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20 168 050	11 452 639	317 481	31 938 170
Zobowiązania:	527 836	3 733 382	-	4 261 218
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	527 836	145 329	-	673 165
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	1 949 335	-	1 949 335
- Banki	-	1 345 751	-	1 345 751
- Klienci	-	603 584	-	603 584
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	1 638 718	-	1 638 718
- Banki	-	1 636 262	-	1 636 262
- Klienci	-	2 456	-	2 456

31.12.2015	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	RAZEM
Aktywa:	15 837 791	6 174 061	480 779	22 492 631
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	934 688	134 916	47 389	1 116 993
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	3 253 174	943	3 254 117
- Banki	-	2 686 511	-	2 686 511
- Klienci	-	566 663	943	567 606
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	421 640	-	421 640
- Banki	-	416 953	-	416 953
- Klienci	-	4 687	-	4 687
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	14 903 103	2 364 331	432 447	17 699 881
Zobowiązania:	611 442	4 904 557	-	5 515 999
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	611 442	-	-	611 442
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	3 201 798	-	3 201 798
- Banki	-	2 745 250	-	2 745 250
- Klienci	-	456 548	-	456 548
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	1 702 759	-	1 702 759
- Banki	-	1 702 759	-	1 702 759
- Klienci	-	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3

2016	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	AKTYWA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY
Stan na początek okresu	47 389	943	432 447
Zwiększenia, w tym:	188 786	-	68 170
Reklasyfikacja	-	-	-
Zakup	187 298	-	58 952
Rozliczenie	-	-	-
Przychód z instrumentów finansowych	1 488	-	9 218
ujęty w rachunku zysków i strat	1 488	-	7 598
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	1 620
Zmniejszenia, w tym:	-170 062	-943	-183 136
Reklasyfikacja	-	-943	-
Rozliczenie / wykup	-23 454	-	-181 678
Sprzedaż	-146 585	-	-
Strata z instrumentów finansowych	-23	-	-1 458
ujęta w rachunku zysków i strat	-23	-	-
ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	-1 458
Stan na koniec okresu	66 113	-	317 481
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w:	25	-	-1 187
Rachunek zysków i strat w pozycji:	25	-	271
wynik z tytułu odsetek	41	-	271
wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	-16	-	-
Innych składnikach całkowitych dochodów	-	-	-1 458

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

2015	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	AKTYWA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY
Stan na początek okresu	164 408	2 967	254 781
Zwiększenia, w tym:	11 252 515	1 942	185 543
Reklasyfikacja	-	1 942	313
Zakup	11 248 756	-	-
Rozliczenie	-	-	-
Przychód z instrumentów finansowych	3 759	-	185 230
ujęty w rachunku zysków i strat	3 759	-	11 077
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	174 153
Zmniejszenia, w tym:	-11 369 534	-3 966	-7 877
Reklasyfikacja	-57 063	-2 967	-
Rozliczenie / wykup	-435 186	-891	-7 877
Sprzedaż	-10 877 110	-	-
Strata z instrumentów finansowych	-175	-108	-
ujęta w rachunku zysków i strat	-175	-108	-
Stan na koniec okresu	47 389	943	432 447
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w:	-63	-108	2 674
Rachunek zysków i strat w pozycji:	108	-108	268
wynik z tytułu odsetek	108	-	268
wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	-	-108	-
Innych składnikach całkowitych dochodów	-171	-	2 406

Przeniesienie instrumentów między poziomami hierarchii wart godziwej następuje na podstawie zmian w dostępności kwotowań z aktywnego rynku wg stanu na koniec okresów sprawozdawczych.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku dokonano następujących przeniesień instrumentów finansowych między poziomami hierarchii wyceny do wartości godziwej:

- z poziomu 1 do poziomu 2 przeniesiono obligacje rządowe denominowane w walutach obcych z uwagi na zmianę dostępności kwotowań na aktywnym rynku,
- z poziomu 3 do poziomu 2 przeniesiono instrument pochodny stopy procentowej w związku ze zmniejszeniem istotności wpływu na wycenę parametrów kredytowych kontrahenta oraz instrumenty pochodne rynku kapitałowego (zawarte w trakcie roku) z uwagi na zmniejszenie istotności wpływu na wycenę parametru korelacji.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku nie nastąpiły żadne inne przeniesienia instrumentów finansowych między poziomami hierarchii wyceny do wartości godziwej.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3 na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 jest następujący:

AKTYWO/ ZOBOWIĄZANIE FINANSOWE	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2016	TECHNIKA WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY	ZAKRES ALTERNATYWNY CZYNNIKÓW (ŚREDNIA WAŻONA)	WPŁYW NA WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2016	
					SCENARIUSZA POZYTYWNEGO	SCENARIUSZA NEGATYWNEGO
Korporacyjne papiery wartościowe	316 025	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,32%-1,13%	613	-627

AKTYWO/ ZOBOWIĄZANIE FINANSOWE	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2015	TECHNIKA WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY	ZAKRES ALTERNATYWNY CZYNNIKÓW (ŚREDNIA WAŻONA)	WPŁYW NA WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2015	
					SCENARIUSZA POZYTYWNEGO	SCENARIUSZA NEGATYWNEGO
Korporacyjne papiery wartościowe	298 756	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,54%-1%	526	-1 427
Instrumenty pochodne stopy procentowej	943	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	PD	2,1%-5,4%	39	-44
			LGD	40,1%-54,1%	16	-16

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Instrumenty finansowe nie wyceniane w wartości godziwej w jednostkowym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku

W Banku znajdują się instrumenty finansowe, które w sprawozdaniu nie są prezentowane w wartości godziwej. Wartość godziwa stanowi cenę, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku Bank dokonał klasyfikacji szacunków wartości godziwej dla instrumentów nie wycenianych w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na następujących poziomach:

- Poziom 1: wycena mark-to-market, dotyczy skarbowych papierów wartościowych kwotowanych na płynnym rynku,
- Poziom 2: wycena mark-to-model z parametryzacją modeli na podstawie kwotowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu, dotyczy lokat międzybankowych, dłużnych papierów wartościowych własnej emisji, niepłynnych skarbowych papierów wartościowych, komunalnych, korporacyjnych oraz Banku Centralnego,
- Poziom 3: wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka, dotyczy ona korporacyjnych i komunalnych papierów wartościowych, oraz kredytów i depozytów, dla których ujęty w modelu wyceny czynnik ryzyka kredytowego (parametr nieobserwowalny) jest na poziomie istotnym.

W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, utrzymywanych według wartości wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości, przyjęto, że wartość godziwa jest zgodna z wartością bilansową. Dotyczy to w szczególności środków pieniężnych oraz pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych.

Dla kredytów kwotowane wartości rynkowe są nieosiągalne, stąd prezentowane wartości godziwe są ogólnie szacowane przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment udzielenia kredytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa kredytów bez rozpoznanej utraty wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów gotówkowych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę na ryzyko kredytowe oraz bieżącą marżę ze sprzedaży dla danej grupy produktowej kredytu. Marża wyznaczana jest na podstawie kredytów udzielonych w ostatnim kwartale w podziale na grupy produktowe i termin do zapadalności. Dla celów szacowania wartości godziwej kredytów walutowych wykorzystywana jest marża dla kredytów w PLN skorygowana o kwotowania transakcji basis-swap. Wartość godziwa kredytów o rozpoznanej utracie wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych odzysków zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej jako iż średnie oczekiwane odzyski uwzględniają w pełni element ryzyka kredytowego. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat (kredyty w rachunku bieżącym, overdrafty oraz karty kredytowe) przyjmuje się, że wartość godziwa równa jest wartości bilansowej.

Dla zaangażowań kapitałowych Banku, dla których nie są dostępne ceny pochodzące z aktywnego rynku, a wartości rynkowe są nieosiągalne, Bank nie szacuje wartości godziwej. W skład takich zaangażowań wchodzi spółki związane z sektorem finansowym, gdzie uczestnictwo kapitałowe jest związane z korzystaniem z infrastruktury finansowo-bankowej, obsługą kart płatniczych oraz spółki objęte w ramach restrukturyzacji długów.

Dla depozytów kwotowane wartości rynkowe są nieosiągalne, stąd prezentowane wartości godziwe są ogólnie szacowane przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment przyjęcia depozytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa depozytów terminowych jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów gotówkowych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę ze sprzedaży. Marża wyznaczana jest na podstawie depozytów przyjętych w ostatnim kwartale w podziale na grupy produktowe i termin do zapadalności. W przypadku depozytów krótkoterminowych (depozytów bieżących, overnight oraz w rachunku oszczędnościowym) za wartość godziwą przyjęto wartość bilansową.

Wartość godziwa depozytów i kredytów, za wyjątkiem kredytów hipotecznych udzielonych w walutach PLN i CHF objętych modelem przedpłat, została wyznaczona w oparciu o ich kontraktowe przepływy.

Wycena mark-to-model instrumentów dłużnych własnej emisji opiera się na metodzie dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych. Przepływy zmienne są estymowane na podstawie stawek odpowiednich rynków (zależnie od specyfikacji emisji). Do dyskontowania ustalonych przepływów jak również implikowanych przepływów pieniężnych wykorzystywane są stawki międzybankowego rynku pieniężnego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zestawienie aktywów i zobowiązań nie wycenianych w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w podziale na poziomy hierarchii wyceny do wartości godziwej

31.12.2016	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	W TYM:		
			POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3
Aktywa					
Kasa, należności od Banku Centralnego	5 861 342	5 861 234	2 639 526	3 221 708	-
Należności od banków	3 454 679	3 454 792	-	1 149 710	2 305 082
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	119 033 599	118 358 480	-	5 789 241	112 569 239
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	2 925 861	2 940 300	2 919 694	20 606	-
Aktywa razem	131 275 481	130 614 806	5 559 220	10 181 265	114 874 321
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	6 091	6 185	-	-	6 185
Zobowiązania wobec innych banków	3 367 125	3 411 401	-	482 375	2 929 026
Zobowiązania wobec klientów	138 066 129	138 385 021	-	1 436 240	136 948 781
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	300 945	300 216	-	300 216	-
Zobowiązania razem	141 740 290	142 102 823	-	2 218 831	139 883 992

31.12.2015	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	W TYM:		
			POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3
Aktywa					
Kasa, należności od Banku Centralnego	7 881 598	7 881 598	2 951 405	4 930 193	-
Należności od banków	7 512 226	7 508 581	-	5 360 090	2 148 491
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (*)	118 508 652	117 816 239	-	7 140 550	110 675 689
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	3 290 061	3 301 580	2 430 407	871 173	-
Aktywa razem	137 192 537	136 507 998	5 381 812	18 302 006	112 824 180
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	914	928	-	-	928
Zobowiązania wobec innych banków	4 553 114	4 602 708	-	1 182 111	3 420 597
Zobowiązania wobec klientów	129 256 866	128 894 955	-	4 468 820	124 426 135
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 668 706	1 669 266	-	1 669 266	-
Zobowiązania razem	135 479 600	135 167 857	-	7 320 197	127 847 660

(*) W tym weksle uprawnione do redyskonta w Banku Centralnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

6. Działalność powiernicza

Usługi powiernicze świadczone są na podstawie zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Klientami Banku są krajowe i zagraniczne instytucje finansowe, banki oferujące usługi powiernicze i inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne oraz emerytalne, a także instytucje niefinansowe. Bank świadczy usługi polegające między innymi na rozliczaniu transakcji zawieranych na rynkach krajowych i zagranicznych, przechowywaniu aktywów klientów, prowadzeniu rachunków papierów wartościowych, wycenie aktywów, obsłudze płatności dywidend i odsetek oraz pełni funkcję depozytariusza dla funduszy inwestycyjnych i emerytalnych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank prowadził 12 333 rachunków papierów wartościowych (na dzień 31 grudnia 2015 roku 12 077 rachunków).

7. Działalność maklerska

Bank Pekao S.A. zapewnia szeroki dostęp do usług i produktów rynku kapitałowego w ramach oferty świadczonej przez wydzieloną jednostkę organizacyjną Banku - Dom Maklerski Pekao, dedykowaną do sprzedaży produktów rynku kapitałowego.

Zadaniem jednostki jest dostarczanie najwyższej jakości usług maklerskich. Kompleksowa oferta gwarantuje inwestorom, w szczególności klientom indywidualnym Banku Pekao S.A., możliwość inwestowania w instrumenty finansowe notowane na rynku regulowanym i w alternatywnym systemie obrotu, organizowanych przez Giełdę Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie oraz BondSpot S.A., (m.in. w akcje, obligacje skarbowe oraz korporacyjne, instrumenty pochodne – kontrakty i opcje; ETF-y, certyfikaty, warranty) oraz na określonych rynkach zagranicznych w dowolnym kanale obsługi (aplikacja mobilna, serwis internetowy, telefoniczny, mobilny i PUM) po aktywacji usługi. Podmiot pośredniczy także w obsłudze sprzedaży Strukturyzowanych Certyfikatów Depozytowych emitowanych przez Bank Pekao S.A., umożliwia nabywanie instrumentów w ramach publicznych ofert pierwotnych realizowanych za jego pośrednictwem, a także dokonywanie transakcji instrumentami rynku niepublicznego. Obsługa klientów prowadzona jest za pośrednictwem ponad 390 Punktów Usług Maklerskich zlokalizowanych w oddziałach Banku na terenie całego kraju oraz zdalnych kanałów obsługi Pekao24Makler (serwis internetowy, serwis mobilny, serwis telefoniczny, aplikacja mobilna) w pełni zintegrowanych z usługą Pekao24 Bankowości Elektronicznej Banku Pekao S.A.

Dom Maklerski Pekao jest członkiem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie oraz bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych.

Dom Maklerski Pekao przestrzega zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Domów Maklerskich gwarantując kompleksową obsługę z zachowaniem najwyższych standardów i norm etycznych i jest członkiem Izby Domów Maklerskich.

Dom Maklerski Pekao bierze czynny udział w pracach nad rozwojem rynku kapitałowego w Polsce.

Informacja o instrumentach finansowych klientów, zapisanych na rachunkach maklerskich bądź przechowywanych w formie dokumentu.

	31.12.2016		31.12.2015	
	ILOŚCIOWO (W SZTUKACH)	WARTOŚCIOWO	ILOŚCIOWO (W SZTUKACH)	WARTOŚCIOWO
INSTRUMENTY FINANSOWE KLIENTÓW				
Zapisane na rachunkach papierów wartościowych	662 512 818	2 502 567	769 593 829	2 331 575
Instrumenty kapitałowe i prawa do nich	661 813 492	2 421 214	769 236 096	2 256 557
Instrumenty dłużne i prawa do nich	699 326	81 353	357 733	75 018

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Informacja o środkach pieniężnych klientów na rachunkach maklerskich

	31.12.2016	31.12.2015
Zdeponowane na rachunkach pieniężnych w biurze maklerskim oraz wpłacone na poczet nabycia papierów wartościowych w pierwszej ofercie publicznej lub publicznym obrocie pierwotnym	285 398	248 033
Pozostałe środki pieniężne klientów	15 136	16 279
Razem	300 534	264 312

Rozrachunki z tytułu nierozliczonych transakcji

	31.12.2016	31.12.2015
Należności z tytułu zawartych transakcji	3 227	-
Zobowiązania z tytułu zawartych transakcji	-	2 206

Rozrachunki z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych (KDPW), KDPW_CCP i giełdowymi izbami rozrachunkowymi

	31.12.2016	31.12.2015
Należności z funduszu rozliczeniowego	1 273	1 296
Należności z tytułu depozytów zabezpieczających	11 786	10 785
Pozostałe należności	59	63
Razem należności	13 118	12 144

Pozycje dotyczące udziału w systemie rekompensat zarządzanym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych

	31.12.2016	31.12.2015
Należności z funduszu rekompensat	423	367
Rozliczenia międzyokresowe – opłaty za zarządzanie systemem	111	85
Rozliczenia międzyokresowe – pożyczki z systemu	-534	-452
Razem pozycje bilansowe dotyczące udziału w systemie rekompensat netto	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

8. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek

	2016	2015
Z tytułu kredytów i pożyczek oraz pozostałych należności od klientów	4 296 707	4 259 049
Z tytułu lokat w innych bankach	79 740	102 935
Z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	50 078	77 626
Z tytułu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	732 706	696 343
Z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	138 866	150 934
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	11 451	14 572
Razem	5 309 548	5 301 459

Przychody odsetkowe za 2016 rok zawierają kwotę przychodów związaną z aktywami finansowymi, dla których rozpoznano utratę wartości, w wysokości 234 113 tys. złotych (w 2015 roku 291 257 tys. złotych).

Całkowita kwota przychodów odsetkowych za 2016 rok, obliczona według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, w odniesieniu do aktywów finansowych, których nie wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy wyniosła 3 623 080 tys. złotych (w 2015 roku 3 557 535 tys. złotych).

Koszty z tytułu odsetek

	2016	2015
Z tytułu depozytów klientów	-949 238	-1 105 058
Z tytułu depozytów innych banków	-24 586	-23 442
Z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-44 045	-59 166
Z tytułu zaciągniętych kredytów	-11 290	-15 306
Z tytułu dłużnych papierów wartościowych	-13 516	-58 864
Razem	-1 042 675	-1 261 836

Kwota kosztów odsetkowych za 2016 rok obliczona według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, w odniesieniu do zobowiązań finansowych, których nie wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy wyniosła 843 447 tys. złotych (w 2015 roku 1 067 153 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

9. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat

	2016	2015
Z tytułu obsługi rachunków bankowych, zleceń płatniczych oraz operacji gotówkowych	638 944	653 242
Z tytułu kart płatniczych	598 264	693 095
Z tytułu kredytów i pożyczek	439 541	412 852
Z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów inwestycyjnych	176 425	210 178
Z tytułu operacji papierami wartościowymi	13 836	13 441
Z działalności powierniczej	62 842	69 519
Z tytułu gwarancji, akredytyw i podobnych operacji	55 196	51 656
Pozostałe	24 794	38 654
Razem	2 009 842	2 142 637

Koszty z tytułu prowizji i opłat

	2016	2015
Z tytułu kart płatniczych	-218 108	-322 424
Z tytułu przelewów i przekazów	-20 077	-21 705
Z tytułu operacji papierami wartościowymi i pochodnymi instrumentami finansowymi	-20 044	-11 703
Z działalności powierniczej	-14 378	-13 388
Z tytułu usług pośrednictwa	-27 597	-18 000
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	-5 215	-4 250
Pozostałe	-1 054	-652
Razem	-306 473	-392 122

10. Przychody z tytułu dywidend

	2016	2015
Od jednostek zależnych	64 816	139 119
Od jednostek stowarzyszonych	51 342	58 429
Od pozostałych jednostek	16 666	13 061
Razem	132 824	210 609

11. Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu

	2016	2015
Wynik z wymiany	412 313	363 807
Wynik z instrumentów pochodnych	37 604	49 437
Wynik z papierów wartościowych	20 267	5 262
Razem	470 184	418 506

Całkowita kwota zmiany wartości godziwych instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy ustalonych z wykorzystaniem technik wyceny (w przypadku braku publikowanych notowań ustalonych na aktywnym rynku) w 2016 roku wyniosła 44 825 tys. złotych (odpowiednio w 2015 roku 56 111 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

12. Zyski (straty) na sprzedaży

Zrealizowane zyski

	2016	2015
Kredyty i inne należności finansowe (*)	159 495	534
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty dłużne	14 530	229 592
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty kapitałowe (**)	262 827	-
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1	6
Razem	436 853	230 132

(*) W roku 2016 Bank dokonał sprzedaży wierzytelności kredytowych o zadłużeniu ogółem 1 863 milionów złotych. Zrealizowany wynik brutto na transakcji wyniósł 149,9 miliona złotych.

(**) W roku 2016 Bank otrzymał informację o sfinalizowaniu transakcji przejęcia VISA Europe Limited przez VISA Inc. Szczegóły transakcji opisano w Nocie 28.

Zrealizowane straty

	2016	2015
Kredyty i inne należności finansowe	-2	-
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty dłużne	-864	-41
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	-84	-490
Razem	-950	-531

	2016	2015
Zrealizowany zysk netto	435 903	229 601

Zmiana wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesiona w 2016 roku bezpośrednio na kapitał własny wyniosła 332 145 tys. złotych (zniżka), w 2015 roku 7 526 tys. złotych (zniżka).

Zmiana wartości godziwej aktywów finansowych odniesiona w 2016 roku z kapitałów własnych na wynik finansowy wyniosła 276 493 tys. złotych (zysk), w 2015 roku 229 551 tys. złotych (zysk).

13. Ogólne koszty administracyjne

Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze

	2016	2015
Wynagrodzenia	-1 432 602	-1 448 680
Ubezpieczenia i inne świadczenia na rzecz pracowników	-259 100	-264 167
Koszty płatności w formie akcji	-9 474	-6 243
Razem	-1 701 176	-1 719 090

Pozostałe koszty administracyjne

	2016	2015
Koszty rzeczowe	-925 041	-913 392
Podatki i opłaty (*)	-35 347	-57 919
Składki i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (**)	-276 868	-507 190
Składki na pokrycie kosztów nadzoru nad bankami (KNF)	-10 609	-17 131
Podatek od niektórych instytucji finansowych (***)	-449 533	-
Razem	-1 697 398	-1 495 632

	2016	2015
Razem ogólne koszty administracyjne	-3 398 574	-3 214 722

(*) W 2015 roku w pozycji tej ujęto kwotę 21 986 tysięcy złotych stanowiącą koszt rezerwy z tytułu składki na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców.

(**) W 2016 roku w pozycji tej ujęto kwotę 16 603 tysięcy złotych wniesioną przez Bank do BFG z przeznaczeniem na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Banku Spółdzielczego w Nadarzynie, odpowiednio w 2015 roku kwota 234 059 tysięcy złotych dotyczyła Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie.

(***) Z dniem 1 lutego 2016 roku Ustawą o podatku od niektórych instytucji finansowych został wprowadzony podatek od niektórych instytucji finansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

14. Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych

	2016	2015
Rzeczowe aktywa trwałe	-157 796	-169 044
Nieruchomości inwestycyjne	-444	-1 022
Wartości niematerialne	-164 991	-142 154
Razem	-323 231	-312 220

15. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto

Pozostałe przychody operacyjne

	2016	2015
Czynsze i wynajem	23 511	24 272
Przychody uboczne	16 473	14 574
Odzyskane koszty windykacji	13 005	15 960
Zwroty, nadpłaty	8 917	7 860
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny (w tym odszkodowania z tytułu zniszczenia/utruty rzeczowych aktywów trwałych)	4 026	114 760
Refundacja kosztów administracyjnych	4 022	5 086
Przychody z tytułu umorzonych zobowiązań	3 437	3 812
Rozwiązanie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności spornych i innych aktywów	413	444
Pozostałe	3 328	5 173
Razem	77 132	191 941

Pozostałe koszty operacyjne

	2016	2015
Koszty z tytułu ubezpieczenia kredytów	-11 163	-10 101
Koszty z tytułu zwrotów i niedoborów	-2 804	-4 076
Koszty uboczne	-13 300	-12 285
Koszty z tytułu reklamacji klientów	-1 730	-2 285
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości należności spornych i innych aktywów	-1 587	-6 840
Koszty związane z dochodzeniem należności i roszczeń spornych	-1 383	-2 130
Zapłacone odszkodowania, kary i grzywny	-1 609	-503
Pozostałe	-14 051	-11 004
Razem	-47 627	-49 224

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	29 505	142 717
--	---------------	----------------

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

16. Utrata wartości

2016	STAN NA POCZĄTEK OKRESU	ZWIĘKSZENIA		ZMNIJSZENIA			STAN NA KONIEC OKRESU	WPŁYW NA WYNIK OKRESU BIEŻĄCEGO(**)
		UTWORZENIE ODPISÓW	INNE (*)	SPISANIA AKTYWÓW Z BILANSU	ROZWIĄZANIE ODPISÓW	INNE (*)		
Utrata wartości aktywów finansowych oraz zobowiązań pozabilansowych								
Należności od banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu	20 393	590	1 451	-	-2 961	-888	18 585	2 371
Należności od klientów wyceniane według zamortyzowanego kosztu	5 630 902	1 000 600	164 262	-555 723	-588 368	-138 234	5 513 439	-412 232
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	100	-	-	-	-	-100	-	-
Zobowiązania pozabilansowe	124 583	162 088	992	-	-61 341	-	226 322	-100 747
Razem aktywa finansowe oraz zobowiązania pozabilansowe	5 775 978	1 163 278	166 705	-555 723	-652 670	-139 222	5 758 346	-510 608
Utrata wartości pozostałych aktywów								
Inwestycji w jednostki zależne i stowarzyszone	73 905	-	-	-	-	-60	73 845	-
Wartości niematerialnych	10 961	-	-	-10 961	-	-	-	-
Rzeczowych aktywów trwałych	8 375	-	-	-617	-	-	7 758	-
Nieruchomości inwestycyjnych	2 530	-	-	-926	-	-725	879	-
Pozostałych	73 927	1 587	1 435	-341	-413	-458	75 737	-1 174
Razem utrata wartości pozostałych aktywów	169 698	1 587	1 435	-12 845	-413	-1 243	158 219	-1 174
Razem	5 945 676	1 164 865	168 140	-568 568	-653 083	-140 465	5 916 565	-511 782

(*) W tym różnice kursowe oraz przeniesienia między pozycjami.

(**) Pozycja rachunku zysków i strat "Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe" zawiera odpis netto z tytułu utraty wartości w wysokości -510 608 tys. zł oraz przychody odzyskanych należności nieściągalnych netto w wysokości 19 223 tys. zł co stanowi łączną kwotę -491 385 tys. zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

2015	STAN NA POCZĄTEK OKRESU	ZWIĘKSZENIA		ZMNIEJSZENIA			STAN NA KONIEC OKRESU	WPLYW NA WYNIK OKRESU BIEŻĄCEGO(**)
		UTWORZENIE ODPISÓW	INNE (*)	SPISANIA AKTYWÓW Z BILANSU	ROZWIĄZANIE ODPISÓW	INNE (*)		
Utrata wartości aktywów finansowych oraz zobowiązań pozabilansowych								
Należności od banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu	19 518	684	1 541	-	-409	-941	20 393	-275
Należności od klientów wyceniane według zamortyzowanego kosztu	5 531 256	1 138 308	99 627	-441 064	-629 234	-67 991	5 630 902	-509 074
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	100	-	-	-	-	-	100	-
Zobowiązania pozabilansowe	105 147	72 665	1 182	-	-54 411	-	124 583	-18 254
Razem aktywa finansowe oraz zobowiązania pozabilansowe	5 656 021	1 211 657	102 350	-441 064	-684 054	-68 932	5 775 978	-527 603
Utrata wartości pozostałych aktywów								
Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	51 476	24 000	-	-	-	-1 571	73 905	(24 000)
Wartości niematerialnych	10 961	-	-	-	-	-	10 961	-
Rzeczowych aktywów trwałych	6 591	610	1 569	-152	-	-243	8 375	-610
Nieruchomości inwestycyjnych	2 530	-	-	-	-	-	2 530	-
Pozostałych	70 451	6 840	73	-991	-444	-2 002	73 927	-6 396
Razem utrata wartości pozostałych aktywów	142 009	31 450	1 642	-1 143	-444	-3 816	169 698	-31 006
Razem	5 798 030	1 243 107	103 992	-442 207	-684 498	-72 748	5 945 676	-558 609

(*)W tym różnice kursowe oraz przeniesienia między pozycjami.

(**)Pozycja rachunku zysków i strat "Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe" zawiera odpis netto z tytułu utraty wartości w wysokości -527 603 tys. zł oraz przychody odzyskanych należności nieściągalnych netto w wysokości 13 625 tys. zł co stanowi łączną kwotę -513 978 tys. zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

17. Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych

	2016	2015
Zysk z likwidacji jednostek zależnych	46 853	2 390
Zysk ze sprzedaży udziałów w jednostkach stowarzyszonych	-	73 437
Odpisy z tytułu utraty wartości udziałów w jednostkach zależnych	-	-24 000
Razem zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	46 853	51 827

18. Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych

	2016	2015
Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży	688	-
Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania składników rzeczowego majątku trwałego oraz wartości niematerialnych innych niż przeznaczonych do sprzedaży	4 342	12 106
Razem zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	5 030	12 106

19. Podatek dochodowy

Uzgodnienie pomiędzy podatkiem obliczonym jako iloczyn wyniku finansowego brutto i obowiązującej stawki podatkowej a rzeczywistym obciążeniem podatkowym wykazany w rachunku zysków i strat.

	2016	2015
Wynik finansowy brutto	2 863 193	2 791 555
Obciążenie podatkowe według zastosowanej stawki podatkowej 19%	544 007	530 395
Różnice trwałe:	40 811	-29 238
Przychody nie podlegające opodatkowaniu	-58 869	-58 891
Koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodów	103 939	32 417
Wpływ stawek podatkowych stosowanych zgodnie z jurysdykcją innych państw	-	-
Ulgi podatkowe nieujęte w rachunku zysków i strat	80	185
Pozostałe	-4 339	-2 949
Efektywne obciążenie zysku brutto podatkiem dochodowym	584 818	501 157

Zastosowana stawka podatkowa 19% jest obowiązującą w Polsce stawką podatku dochodowego od osób prawnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podstawowe składniki obciążenia podatkowego w rachunku zysków i strat i kapitale własnym

	2016	2015
RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		
Bieżący podatek dochodowy	-560 609	-451 913
Bieżące obciążenie podatkowe wykazane w rachunku wyników	-559 564	-471 567
Korekty dotyczące bieżącego podatku z lat ubiegłych	-288	22 400
Pozostałe podatki (np. podatek pobrany u źródła, podatek dochodowy oddziałów zagranicznych)	-757	-2 746
Odroczony podatek dochodowy	-24 209	-49 244
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	-24 209	-49 244
Obciążenie podatkowe wykazane w jednostkowym rachunku zysków i strat	-584 818	-501 157
KAPITAŁY WŁASNE		
Odroczony podatek dochodowy	118 863	60 371
Z tytułu dochodów i kosztów ujętych w innych składnikach całkowitych dochodów:		
przeszacowanie instrumentów finansowych traktowanych jako zabezpieczenia przepływów pieniężnych	1 056	17 735
przeszacowanie aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży – papiery dłużne	77 137	84 452
przeszacowanie aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży – z prawem do kapitału	38 504	-39 407
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które są lub mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	116 697	62 780
Obciążenie podatkowe dotyczące pozycji, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	2 166	-2 409
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	2 166	-2 409
Razem obciążenie	-465 955	-440 786

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU 2016 ROKU							
	STAN NA POCZĄTEK OKRESU			ZMIANY ODNOŚZONE NA			STAN NA KONIEC OKRESU	
	RAZEM PODATEK ODROZCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RAZEM PODATEK ODROZCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH
REZERWA NA PODATEK ODROZCZONY								
Przychody do otrzymania dotyczące papierów wartościowych	-	-	-	46 022	-	46 022	46 022	-
Przychody do otrzymania dotyczące kredytów	121 160	121 160	-	15 843	-	137 003	137 003	-
Zwyżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	98 733	15 801	82 932	-15 801	-75 221	7 711	-	7 711
Amortyzacja przyspieszona	121 465	121 465	-	-7 271	-	114 194	114 194	-
Ulga inwestycyjna	4 814	4 814	-	-333	-	4 481	4 481	-
Inne	85 745	85 745	-	13 970	-	99 715	99 715	-
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	431 917	348 985	82 932	52 430	-75 221	409 126	401 415	7 711
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO								
Koszty do poniesienia dotyczące papierów wartościowych	22 084	22 084	-	-22 084	-	-	-	-
Koszty do poniesienia dotyczące depozytów i otrzymanych kredytów	45 215	45 215	-	-7 347	-	37 868	37 868	-
Zniżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	254 227	254 227	-	4 173	41 476	299 876	258 400	41 476
Przychody otrzymane do rozliczenia w czasie od kredytów i rachunków bieżących	173 211	173 211	-	3 711	-	176 922	176 922	-
Koszty z tytułu odpisów na rezerwy kredytowe	464 291	464 291	-	48 168	-	512 459	512 459	-
Rezerwy na koszty osobowe	108 175	91 678	16 497	1 447	2 166	111 788	93 125	18 663
Rezerwy na koszty rzeczowe	13 522	13 522	-	-1 488	0	12 034	12 034	-
Strata z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne	34 816	34 816	-	1 641	-	36 457	36 457	-
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 115 541	1 099 044	16 497	28 221	43 642	1 187 404	1 127 265	60 139
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	x	x	x	-24 209	118 863	x	x	x
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	683 624	750 059	-66 435	x	x	778 278	725 850	52 428
Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	-	-	-	x	x	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU 2015 ROKU							
	STAN NA POCZĄTEK OKRESU			ZMIANY ODNOŚZONE NA			STAN NA KONIEC OKRESU	
	RAZEM PODATEK ODROZCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RAZEM PODATEK ODROZCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH
REZERWA NA PODATEK ODROZCZONY								
Przychody do otrzymania dotyczące papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-	-	-
Przychody do otrzymania dotyczące kredytów	98 302	98 302	-	22 858	-	121 160	121 160	-
Zwyżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	255 151	109 439	145 712	-93 638	-62 780	98 733	15 801	82 932
Amortyzacja przyspieszona	123 321	123 321	-	-1 856	-	121 465	121 465	-
Ulga inwestycyjna	5 475	5 475	-	-661	-	4 814	4 814	-
Inne	88 792	88 792	-	-3 047	-	85 745	85 745	-
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	571 041	425 329	145 712	-76 344	-62 780	431 917	348 985	82 932
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO								
Koszty do poniesienia dotyczące papierów wartościowych	96 217	96 217	-	-74 133	-	22 084	22 084	-
Koszty do poniesienia dotyczące depozytów i otrzymanych kredytów	40 395	40 395	-	4 820	-	45 215	45 215	-
Zniżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	298 267	298 267	-	-44 040	-	254 227	254 227	-
Przychody otrzymane do rozliczenia w czasie od kredytów i rachunków bieżących	155 404	155 404	-	17 807	-	173 211	173 211	-
Koszty z tytułu odpisów na rezerwy kredytowe	491 745	491 745	-	-27 454	-	464 291	464 291	-
Rezerwy na koszty osobowe	100 011	81 105	18 906	10 573	-2 409	108 175	91 678	16 497
Rezerwy na koszty rzeczowe	20 001	20 001	-	-6 479	-	13 522	13 522	-
Strata z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne	41 498	41 498	-	-6 682	-	34 816	34 816	-
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 243 538	1 224 632	18 906	-125 588	- 2 409	1 115 541	1 099 044	16 497
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	x	x	x	-49 244	60 371	x	x	x
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	672 497	799 303	-126 806	x	x	683 624	750 059	-66 435
Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	-	-	-	x	x	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ocenie Banku aktywo z tytułu podatku odroczonego w kwocie 778 278 tys. złotych wykazane na 31 grudnia 2016 jest możliwe w całości do zrealizowania. Analiza została przeprowadzona w oparciu o dotychczasowe wyniki spółki oraz zakładane wyniki w przyszłych okresach. W analizie tej przyjęto pięcioletni horyzont czasowy.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku nie wystąpiły różnice przejściowe związane z inwestycjami w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, na które nie utworzono rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze spełnieniem warunków kontrolowania terminów odwracania się różnic przejściowych i występowaniem prawdopodobieństwa, że różnice te nie odwrócą się w dającej się przewidzieć przyszłości.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku nie występowały ujemne różnice przejściowe, nierozliczone straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe, w związku z którymi nie ujęto w bilansie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

20. Zysk netto przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest poprzez podzielenie zysku netto przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

	2016	2015
Zysk netto	2 278 375	2 290 398
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	262 470 034	262 470 034
Zysk przypadający na jedną akcję (w zł na jedną akcję)	8,68	8,73

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję obliczany poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu, skorygowaną o wpływ wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w Banku nie występują instrumenty rozwadniające w postaci obligacji zamiennych na akcje.

	2016	2015
Zysk netto	2 278 375	2 290 398
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	262 470 034	262 470 034
Średnia ważona liczba akcji zwykłych do wyliczenia zysku rozwodnionego	262 470 034	262 470 034
Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję (w zł na jedną akcję)	8,68	8,73

21. Dywidendy zaproponowane do wypłaty

Zarząd Banku Polska Kasa Opieki S.A. postanowił przedłożyć Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy propozycję wypłaty dywidendy za 2016 rok w wysokości 8,68 zł na 1 akcję. Łączna wartość proponowanej dywidendy do wypłaty wynosi 2 278 240 tys. złotych. Proponowana dywidenda nie została ujęta w sprawozdaniu finansowym jako zobowiązanie, a jej wypłata nie będzie miała żadnych skutków podatkowych dla Banku.

Ostateczna decyzja o podziale zysku i jego przeznaczeniu na wypłatę dywidendy zostanie podjęta przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

22. Kasa i operacje z Bankiem Centralnym

KASA I NALEŻNOŚCI OD BANKU CENTRALNEGO	31.12.2016	31.12.2015
Gotówka	2 639 526	2 951 405
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	1 718 775	4 930 181
Inne środki	1 503 041	12
Razem	5 861 342	7 881 598

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKU CENTRALNEGO	31.12.2016	31.12.2015
Depozyty terminowe	6 091	914
Razem	6 091	914

Kasa i operacje z Bankiem Centralnym według walut

31.12.2016	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
PLN	4 932 757	6 091
EUR	443 480	-
USD	260 015	-
CHF	59 727	-
Pozostałe waluty	165 363	-
Razem	5 861 342	6 091

31.12.2015	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
PLN	6 900 373	914
EUR	513 012	-
USD	247 073	-
CHF	64 635	-
Pozostałe waluty	156 505	-
Razem	7 881 598	914

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku środki na rachunku rezerwy obowiązkowej są oprocentowane w wysokości 1,35 % (0,9 stopy referencyjnej NBP). Na dzień 31 grudnia 2015 roku oprocentowanie wynosiło 1,35 % (0,9 stopy referencyjnej weksli).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

23. Należności od banków

Należności od banków według struktury produktowej

	31.12.2016	31.12.2015
Rachunki bieżące	117 659	89 548
Lokaty międzybankowe	267 827	3 461 543
Kredyty i pożyczki	171 743	198 453
Zabezpieczenia pieniężne	1 771 842	1 675 589
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	703 635	1 757 063
Dłużne papiery wartościowe	60 700	58 509
Środki pieniężne w drodze	379 858	291 914
Razem brutto	3 473 264	7 532 619
Odpisy aktualizujące wartość należności	-18 585	-20 393
Razem netto	3 454 679	7 512 226

Należności od banków według struktury jakościowej

	31.12.2016	31.12.2015
Należności od banków, w tym:		
należności brutto bez utraty wartości	3 455 272	7 512 892
należności brutto z utratą wartości	17 992	19 727
odpisy aktualizujące utworzone indywidualnie	-8 192	-9 927
odpisy aktualizujące utworzone grupowo (*)	-10 393	-10 466
Razem	3 454 679	7 512 226

(*) Pozycja obejmuje szacowaną utratę wartości, która nastąpiła, ale nie została jeszcze zaraportowana (IBNR).

Należności od banków według umownych terminów zapadalności

	31.12.2016	31.12.2015
Należności od banków, w tym:		
do 1 miesiąca	3 273 858	6 939 449
od 1 do 3 miesięcy	436	47 126
od 3 miesięcy do 1 roku	110 827	54 559
od 1 do 5 lat	60 656	402 657
powyżej 5 lat	2	58 510
dla których termin zapadalności upłynął	27 485	30 318
Razem brutto	3 473 264	7 532 619
Odpisy aktualizujące wartość należności	-18 585	-20 393
Razem netto	3 454 679	7 512 226

Należności od banków według walut

	31.12.2016	31.12.2015
PLN	1 037 761	2 808 485
CHF	19 462	30 586
EUR	2 181 400	2 106 776
USD	68 816	2 214 880
Pozostałe waluty	147 240	351 499
Razem	3 454 679	7 512 226

Zmiany poziomu odpisów aktualizujących w roku 2016 i 2015 roku prezentowane są w Nocie 16.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

24. Aktywa oraz zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu według emitenta i struktury produktowej

	31.12.2016	31.12.2015
AKTYWA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe	721 031	1 116 993
Aktywa finansowe razem	721 031	1 116 993
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe	673 165	611 442
Zobowiązania finansowe razem	673 165	611 442

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

	31.12.2016	31.12.2015
AKTYWA FINANSOWE		
Papiery wartościowe emitowane przez rządy centralne	654 918	1 003 007
bony skarbowe	-	-
obligacje skarbowe	654 918	1 003 007
Papiery wartościowe emitowane przez banki	-	37 866
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	66 113	76 120
Aktywa finansowe razem	721 031	1 116 993
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Papiery wartościowe emitowane przez rządy centralne	673 165	611 442
obligacje skarbowe	673 165	611 442
Zobowiązania finansowe razem	673 165	611 442

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według umownych terminów zapadalności

	31.12.2016	31.12.2015
AKTYWA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	-	39 222
od 1 do 3 miesięcy	239	23 294
od 3 miesięcy do 1 roku	117 804	358 296
od 1 do 5 lat	324 868	163 738
powyżej 5 lat	278 120	532 443
termin nieokreślony	-	-
Aktywa finansowe razem	721 031	1 116 993
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	102 076	-
od 1 do 3 miesięcy	-	-
od 3 miesięcy do 1 roku	131 194	170 729
od 1 do 5 lat	263 435	382 663
powyżej 5 lat	176 460	58 050
Zobowiązania finansowe razem	673 165	611 442

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według walut

	31.12.2016	31.12.2015
AKTYWA FINANSOWE		
PLN	700 856	1 102 805
EUR	5 629	10 072
USD	14 546	4 116
Aktywa finansowe razem	721 031	1 116 993
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
PLN	673 165	611 442
Zobowiązania finansowe razem	673 165	611 442

25. Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)

Instrumenty pochodne stosowane przez Bank

W ramach swojej działalności Bank wykorzystuje różnego typu pochodne instrumenty finansowe oferowane klientom oraz służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością. Większość instrumentów pochodnych stosowanych przez Bank stanowią kontrakty pozagiełdowe (tzw. over-the-counter). Nieznaczną część instrumentów pochodnych stanowią kontrakty zawierane na regulowanych rynkach giełdowych (głównie kontrakty futures).

Pochodne transakcje walutowe wymiany stanowią zobowiązanie do zakupu lub sprzedaży waluty. Terminowe operacje wymiany walutowej (operacje typu forward) oparte są na określonym w momencie zawarcia kursie waluty na określoną datę w przyszłości. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych wykorzystywane są krzywe zerokuponowe odpowiednie dla danego rynku.

Transakcje swap walutowy są kombinacją wymiany określonych walut na datę spot oraz transakcji odwrotnej na datę forward, przy czym odpowiednie kursy wymiany są ustalone z góry w momencie zawarcia kontraktu. Przy rozliczaniu tych transakcji następuje przepływ środków. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych wykorzystywane są krzywe zerokuponowe odpowiednie dla danego rynku.

Opcje walutowe z dostawą są kontraktami, w ramach których jedna ze stron, nabywca opcji, nabywa za cenę tzw. premii od drugiej ze stron, wystawcy opcji, prawo, lecz nie obowiązek do nabycia (przy opcji call) bądź sprzedaży (przy opcji put) w określonym momencie w przyszłości, lub w określonym przedziale czasu, przewidzianej kontraktem sumy walut po określonym w momencie zawarcia opcji kursie. W przypadku opcji rozliczanych netto, nabywca w ramach rozliczenia otrzymuje kwotę w wysokości iloczynu kwoty waluty i różnicy między bieżącym kursem rynkowym a kursem ustalonym przy zawarciu transakcji.

Opcje barierowe z jedną barierą to opcje, w których nabywane prawo jest prawem warunkowym zależnym od zdarzenia w określonym z góry przedziale czasowym polegającego na wzroście kursu powyżej ustalonego w dniu transakcji poziomu bariery (zdarzenie UP) lub zdarzenia spadku kursu poniżej bariery (zdarzenie DOWN). Dla bariery typu „wejście” (IN) po zajściu ustalonego zdarzenia prawo warunkowe staje się prawem bezwarunkowym natomiast dla bariery typu „wyjścia” (OUT) po zajściu ustalonego zdarzenia prawo wygasa.

Opcje walutowe wyceniane są w oparciu o model wyceny opcji Garmana-Kohlhagena (a w przypadku opcji barierowych i azjatyckich w oparciu o tzw. rozszerzony model Garmana-Kohlhagena). Model jest parametryzowany na podstawie kwotowań rynkowych opcji plain vanilla at-the-money oraz spreadów dla opcji out-of-the money i in-the-money (volatility smile) na standardowe terminy.

Instrumenty pochodne dotyczące stóp procentowych pozwalają Bankowi i jego klientom przenosić, modyfikować lub ograniczać ryzyko stóp procentowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje swap stóp procentowych (IRS) to kontrakty, w których kontrahenci wymieniają między sobą strumienie płatności odsetkowych, naliczane od określonej w kontrakcie nominalnej kwoty waluty instrumentu bazowego. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Przepływy zmienne są estymowane na podstawie odpowiednich stawek transakcji IRS. Do dyskontowania ustalonych w warunkach transakcji jak również implikowanych przepływów pieniężnych wykorzystywane są odpowiednie krzywe zerokuponowe.

Forward Rate Agreement (FRA) to transakcje, w których strony zobowiązują się do zapłaty odsetek od ustalonej kwoty nominalnej, za określony okres rozpoczynający się w przyszłości i naliczonych według ustalonej w dniu zawarcia kontraktu stopy procentowej. Strony rozliczają się w dacie waluty zdyskontowaną stopą referencyjną różnicą odsetkową pomiędzy stawką FRA (stopą terminową w dniu zawarcia transakcji), a stopą referencyjną. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Swapy procentowo-walutowe (Cross currency IRS) to transakcje, w których strony wymieniają kapitał i strumienie odsetkowe w różnych walutach w określonym przedziale czasu. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W wycenie transakcji Basis Swap (swapy procentowo-walutowe o zmiennych kuponach) uwzględniane są również rynkowe kwotowania spreadu bazowego (tzw. Basis Swap spread).

Transakcje terminowe na papierach wartościowych to transakcje, w których strony zobowiązują się do zakupu lub sprzedaży papieru wartościowego w określonym terminie w przyszłości za określoną w dniu zawarcia transakcji płatność. Transakcje tego typu wyceniane są poprzez wycenę papieru wartościowego (mark-to-market lub mark-to-model) oraz wycenę przyszłej płatności za papier (metodą dyskontowania przepływu pieniężnego według stopy rynku pieniężnego).

Opcje na stopę procentową (cap/floor) to kontrakty, w ramach których jedna ze stron, nabywca opcji, nabywa za cenę tzw. premii od drugiej ze stron, wystawcy opcji, prawo, lecz nie obowiązek do pożyczania (cap) bądź ulokowania (floor) na określone okresy (każdy z osobna) określone kwoty po ustalonej w momencie zawarcia transakcji stawce oprocentowania. Rozliczenie kontraktu następuje netto (bez lokowania środków) w ustalonych terminach. Transakcje tego typu wyceniane są w oparciu o model Normalny. Model jest parametryzowany na podstawie kwotowań rynkowych opcji at-the-money na standardowo kwotowane terminy.

Transakcje futures na stopę procentową dotyczą wystandaryzowanych kontraktów terminowych nabywanych na rynkach giełdowych. Kontrakty futures wyceniane są w oparciu o kwotowania dostępne bezpośrednio z giełd.

Kontrakty typu swap towarowy stanowią zobowiązanie do rozliczenia pieniężnego netto równoważnego z realizacją transakcji kupna lub sprzedaży towaru po cenie, której zasady wyznaczania są ustalane w momencie zawarcia transakcji. Instrumenty towarowe wyceniane są metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych uwzględniającą krzywą terminową cen towarów.

Azjatyckie opcje towarowe stanowią kontrakty dające prawo do kupna lub sprzedaży w dniu wygaśnięcia opcji określonej ilości towaru po ustalonej cenie, przy czym cena rozliczenia opiera się na kursie średnim ustalonym na podstawie obserwacji ceny spot towaru w okresie poprzedzającym datę zapadalności opcji. Opcje towarowe wyceniane są przy pomocy modelu Blacka-Scholesa z dopasowaniem momentów rozkładu ceny towaru dla średniej arytmetycznej.

Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty

W Banku występują instrumenty pochodne będące składnikami złożonych instrumentów finansowych, tj. takich które zawierają zarówno instrument pochodny, jak i umowę zasadniczą, co sprawia, iż część przepływów pieniężnych połączonego instrumentu zmienia się w sposób zbliżony do przepływów wynikających z niezależnego instrumentu pochodnego. Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty powodują, że część lub całość przepływów środków pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej, jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę papieru wartościowego, kurs wymiany waluty obcej, indeks cen lub stóp procentowych.

Instrumentami pochodnymi wbudowanymi w bilansowe instrumenty finansowe są między innymi opcje wcześniejszego wykupu w niektórych obligacjach korporacyjnych lub komunalnych lub też emisjach własnych. W tym przypadku wbudowane instrumenty pochodne są ściśle powiązane z kontraktem głównym, zatem wbudowany instrument pochodny nie wymaga wydzielenia, odrębnego ujęcia i wyceny.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Bank posiada w swojej ofercie depozyty oraz certyfikaty depozytowe, których składnikiem jest wbudowany instrument pochodny. W związku z tym, iż charakter tego instrumentu nie jest ściśle powiązany z charakterem umowy depozytowej instrument wbudowany został wydzielony i zaklasyfikowany do portfela przeznaczonego do obrotu. Wycena tego instrumentu odnoszona jest do rachunku zysków i strat. Instrumentami wbudowanymi są proste opcje (plain vanilla) oraz opcje egzotyczne na pojedyncze akcje, indeksy, towary oraz inne wskaźniki rynkowe, w tym indeksy stóp procentowych oraz kursy walutowe i ich koszyki. Wszystkie wydzielone opcje są na bieżąco domykane na rynku międzybankowym.

Opcje walutowe wbudowane w umowy depozytowe wyceniane są opisaną powyżej metodą wyceny dla opcji walutowych.

Opcje egzotyczne wbudowane w umowy depozytowe i ich domknięcia są wyceniane przy pomocy techniki Monte-Carlo przy założeniu modelu geometrycznego ruchu Browna dla czynników ryzyka. Parametry modelu ustalane są w pierwszej kolejności na podstawie kwotowań opcji oraz kontraktów terminowych, a przy ich braku na podstawie miar statystycznych dynamiki instrumentu bazowego.

Bank przeanalizował portfel umów kredytowych i zwykłych pod kątem konieczności wydzielenia wbudowanych instrumentów pochodnych i stwierdził, że nie wymagają one wydzielenia i odrębnego ujęcia instrumentów wbudowanych.

Ryzyko związane z pochodnymi instrumentami finansowymi

Podstawowymi rodzajami ryzyka związanymi z instrumentami pochodnymi są ryzyko rynkowe i ryzyko kredytowe.

W momencie początkowego ujęcia pochodne instrumenty finansowe zwykle nie posiadają żadnej bądź posiadają znikomą wartość rynkową. Wynika to z tego, że instrumenty pochodne nie wymagają żadnej inwestycji początkowej netto, bądź wymagają tylko niewielkiej początkowej inwestycji netto w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych.

Instrumenty pochodne uzyskują dodatnią lub ujemną wartość wraz ze zmianami określonej stopy procentowej, ceny papieru wartościowego, ceny towaru, kursu wymiany waluty obcej, indeksu ceny, klasyfikacji kredytowej lub indeksu kredytowego czy też innego parametru rynkowego. W wyniku tych zmian posiadane instrumenty pochodne stają się bardziej lub mniej korzystne od instrumentów o takim samym rezydualnym okresie zapadalności dostępnych w danym momencie na rynku.

Ryzyko kredytowe związane z kontraktami pochodnymi stanowi potencjalny koszt zawarcia nowego kontraktu na warunkach pierwotnych w przypadku, gdy druga strona uczestnicząca w pierwotnym kontrakcie nie spełni swojego obowiązku. Aby ocenić wielkość potencjalnego kosztu zastąpienia Bank wykorzystuje takie same metody jak do oceny ponoszonego ryzyka rynkowego. Aby kontrolować poziom podejmowanego ryzyka kredytowego, Bank dokonuje oceny pozostałych uczestników kontraktów wykorzystując takie same metody, jak przy decyzjach kredytowych.

Poniższe tabele prezentują nominalne kwoty pochodnych instrumentów finansowych oraz wartości godziwe instrumentów. Nominalne kwoty pewnych typów instrumentów finansowych stanowią podstawę do porównań z instrumentami ujmowanymi w bilansie, lecz niekoniecznie wskazują, jakie będą kwoty przyszłych przepływów środków pieniężnych lub jaka jest bieżąca wartość godziwa tych instrumentów, w związku z czym nie określają stopnia narażenia Banku na ryzyko kredytowe lub cenowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości godziwe handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2016	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Transakcje stopy procentowej		
swapy stopy procentowej (IRS)	1 517 838	1 508 186
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	347	155
opcje	1 837	1 710
pozostałe	426	618
Transakcje walutowe i na złoto		
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	91 731	162 461
forwardy walutowe	183 630	84 759
swapy walutowe (FX-Swap)	62 219	93 641
opcje walutowe i na złoto	52 971	53 605
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych		
opcje	5 403	5 422
pozostałe	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych		
opcje	2 113	1 971
pozostałe	36 984	36 807
Razem	1 955 499	1 949 335

31.12.2015	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Transakcje stopy procentowej		
swapy stopy procentowej (IRS)	2 867 014	2 861 412
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	960	906
opcje	10 129	10 046
pozostałe	3 515	3 278
Transakcje walutowe i na złoto		
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	75 430	99 742
forwardy walutowe	80 871	76 304
swapy walutowe (FX-Swap)	135 068	72 132
opcje walutowe i na złoto	44 658	41 557
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych		
opcje	8 366	8 366
pozostałe	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych		
opcje	12 120	12 182
pozostałe	15 986	15 873
Razem	3 254 117	3 201 798

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości nominalne handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2016	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Transakcje stopy procentowej						
swapy stopy procentowej (IRS)	2 064 679	2 846 675	11 640 203	51 600 434	12 317 504	80 469 495
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	275 000	750 000	300 000	-	-	1 325 000
opcje	700 000	604 917	857 351	3 907 471	165 096	6 234 835
pozostałe	458 570	-	-	-	-	458 570
Transakcje walutowe i na złoto						
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta zakupiona	-	413 339	763 574	3 091 361	1 375 894	5 644 168
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta sprzedana	-	427 850	755 711	3 148 727	1 375 894	5 708 182
forwarty walutowe - waluta zakupiona	6 765 609	2 525 196	3 177 714	1 337 691	-	13 806 210
forwarty walutowe - waluta sprzedana	6 791 355	2 541 317	3 101 465	1 346 657	-	13 780 794
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta zakupiona	13 454 161	2 643 905	2 799 405	115 108	-	19 012 579
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta sprzedana	13 443 801	2 644 057	2 797 880	110 600	-	18 996 338
opcje kupione	463 120	540 425	2 526 286	186 400	-	3 716 231
opcje sprzedane	465 995	545 333	2 538 592	186 400	-	3 736 320
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych						
opcje	-	-	-	73 865	-	73 865
pozostałe	-	-	-	-	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych						
opcje	8 693	13 039	80 418	-	-	102 150
pozostałe	61 558	78 176	218 647	272 791	-	631 172
Razem	44 952 541	16 574 229	31 557 246	65 377 505	15 234 388	173 695 909

31.12.2015	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Transakcje stopy procentowej						
swapy stopy procentowej (IRS)	5 430 113	7 313 716	11 740 420	71 056 336	16 986 683	112 527 268
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	2 710 000	1 715 000	2 600 000	-	-	7 025 000
opcje	-	-	449 753	4 067 896	-	4 517 649
pozostałe	2 151 627	-	-	-	-	2 151 627
Transakcje walutowe i na złoto						
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta zakupiona	-	-	290 505	2 315 667	1 065 087	3 671 259
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta sprzedana	-	-	277 129	2 345 950	1 062 149	3 685 228
forwarty walutowe - waluta zakupiona	5 455 618	1 556 316	2 378 828	1 490 042	-	10 880 804
forwarty walutowe - waluta sprzedana	5 471 784	1 564 270	2 392 129	1 489 816	-	10 917 999
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta zakupiona	9 858 049	4 346 841	3 556 983	44 767	-	17 806 640
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta sprzedana	9 870 606	4 295 106	3 510 929	43 527	-	17 720 168
opcje kupione	449 287	437 335	2 339 376	1 921 686	-	5 147 684
opcje sprzedane	448 167	437 504	2 335 255	1 921 686	-	5 142 612
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych						
opcje	83 326	81 857	-	-	-	165 183
pozostałe	-	-	-	-	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych						
opcje	55 650	38 465	180 543	23 048	-	297 706
pozostałe	647	3 652	143 299	20 985	-	168 583
Razem	41 984 874	21 790 062	32 195 149	86 741 406	19 113 919	201 825 410

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

26. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury produktowej

	31.12.2016	31.12.2015
Kredyty na nieruchomości	53 072 200	47 698 032
Kredyty w rachunku bieżącym	10 840 866	11 532 665
Kredyty operacyjne	16 918 463	17 772 040
Kredyty na inwestycje	16 997 240	17 257 694
Kredyty gotówkowe	10 211 931	9 087 671
Należności z tytułu kart płatniczych	970 673	873 309
Należności faktoringowe	1 858 606	1 480 236
Pozostałe kredyty i pożyczki	1 162 199	1 255 462
Dłużne papiery wartościowe	12 451 372	12 376 949
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	4 755 472
Środki pieniężne w drodze	63 488	49 954
Razem brutto	124 547 038	124 139 484
Odpisy aktualizujące wartość należności	-5 513 439	-5 630 902
Razem netto	119 033 599	118 508 582

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury podmiotowej

	31.12.2016	31.12.2015
Należności od przedsiębiorstw	56 558 364	59 414 019
Należności od ludności	57 399 265	53 197 025
Należności od jednostek budżetowych	10 589 409	11 528 440
Razem brutto	124 547 038	124 139 484
Odpisy aktualizujące wartość należności	-5 513 439	-5 630 902
Razem netto	119 033 599	118 508 582

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej

	31.12.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:		
należności brutto bez utraty wartości	117 093 424	116 480 662
należności brutto z utratą wartości	7 453 614	7 658 822
odpisy aktualizujące utworzone indywidualnie	-3 148 477	-3 190 622
odpisy aktualizujące utworzone grupowo (*)	-2 364 962	-2 440 280
Razem	119 033 599	118 508 582

(*) Pozycja obejmuje szacowaną utratę wartości, która nastąpiła, ale nie została jeszcze zaraportowana (IBNR).

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według umownych terminów zapadalności

	31.12.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:		
do 1 miesiąca	14 781 907	19 860 297
od 1 do 3 miesięcy	2 970 439	3 869 508
od 3 miesięcy do 1 roku	13 523 300	12 387 849
od 1 do 5 lat	38 209 661	36 801 802
powyżej 5 lat	49 386 721	45 400 514
dla których termin zapadalności upłynął	5 675 010	5 819 514
Razem brutto	124 547 038	124 139 484
Odpisy aktualizujące wartość należności	-5 513 439	-5 630 902
Razem netto	119 033 599	118 508 582

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według walut

	31.12.2016	31.12.2015
PLN	97 790 221	99 449 351
CHF	4 036 421	4 299 881
EUR	13 756 867	11 463 681
USD	3 274 083	3 193 248
Pozostałe waluty	176 007	102 421
Razem	119 033 599	118 508 582

Zmiany poziomu odpisów aktualizujących w roku 2016 i 2015 prezentowane są w Nocie 16.

27. Rachunkowość zabezpieczeń

Bank na dzień 31 grudnia 2016 roku stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*) oraz przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*).

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku Bank kontynuował następujące powiązania zabezpieczające:

- rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*) dla stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do portfela dostępnego do sprzedaży zabezpieczonych instrumentami typu interest rate swap (IRS) – opis w punkcie 1 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających,
- rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*) z tytułu kredytów i depozytów o zmiennym oprocentowaniu, zabezpieczonych instrumentami typu cross-currency interest rate swap (CIRS) – opis w punkcie 2 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających,
- zabezpieczenie przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*) z tytułu aktywów finansowych o zmiennym oprocentowaniu instrumentami typu interest rate swap (IRS) – opis w punkcie 3 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających,
- rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*) dla portfela zmiennokuponowych kredytów w EUR i USD zabezpieczonych instrumentami typu FX Swap – opis w punkcie 4 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku Bank desygnował do rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*) stałokuponowe dłużne papiery wartościowe zaklasyfikowane do portfela kredytów i pożyczek, zabezpieczone instrumentami typu interest rate swap (IRS) – opis w punkcie 5 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających.

Wartości godziwe instrumentów pochodnych zabezpieczających

31.12.2016	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>)		
swapy stopy procentowej (IRS)	14 683	267 311
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>)		
swapy stopy procentowej (IRS)	263 752	-
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	1 370 905
swapy walutowe (FX-Swap)	11 317	502
Razem	289 752	1 638 718

31.12.2015	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>)		
swapy stopy procentowej (IRS)	5 737	269 817
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>)		
swapy stopy procentowej (IRS)	355 731	-
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	56 840	1 431 956
swapy walutowe (FX-Swap)	3 332	986
Razem	421 640	1 702 759

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości nominalne instrumentów pochodnych zabezpieczających

31.12.2016	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>)						
swapy stopy procentowej (IRS)	-	553 000	-	1 627 612	2 113 964	4 294 576
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-	-	-	-	-
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>)						
swapy stopy procentowej (IRS)	-	25 000	150 000	3 600 000	-	3 775 000
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	867 025	-	1 033 820	9 883 752	4 079 680	15 864 277
swapy walutowe (FX-Swap)	-	892 450	1 297 025	-	-	2 189 475
Razem	867 025	1 470 450	2 480 845	15 111 364	6 193 644	26 123 328

31.12.2015	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>)						
swapy stopy procentowej (IRS)	-	-	-	1 511 172	1 451 033	2 962 205
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-	-	-	-	-
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>)						
swapy stopy procentowej (IRS)	-	-	215 000	3 775 000	-	3 990 000
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-	2 708 866	10 972 969	4 507 339	18 189 174
swapy walutowe (FX-Swap)	992 573	777 310	212 988	-	-	1 982 871
Razem	992 573	777 310	3 136 854	16 259 141	5 958 372	27 124 250

Kwoty rozpoznane w rachunku zysków i strat i na kapitale z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*)

	2016	2015
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie - brutto)	39 724	45 280
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	212 587	208 571
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	-756	795

Zmiany stanu kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*)

	2016	2015
Stan na początek okresu	45 280	138 621
Odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie	-5 451	-93 277
Kwota odroczonej zmiany wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie usunięta z kapitału z aktualizacji wyceny i wykazana w zysku lub stracie netto	-105	-64
Stan na koniec okresu	39 724	45 280

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kwoty rozpoznane w rachunku zysków i strat z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*)

RODZAJ WYNIKU	2016	2015
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	26 502	40 167
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej związanej z zabezpieczanym ryzykiem	-25 189	-34 620
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	1 313	5 547
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	-73 721	-57 637

Szczegółowy opis powiązań zabezpieczających stosowanych przez Bank w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku.

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE	SPOSÓB UJĘCIA W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM	OKRES W KTÓRYM OCZEKUJE SIĘ WYSTĄPIENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH
1. Zabezpieczenie wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>) stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych				
Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej wynikającą ze zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikającej ze zmienności rynkowych swapowych stóp procentowych poprzez transakcje IRS.	Pozycję zabezpieczaną stanowią stałokuponowe dłużne papiery wartościowe zaklasyfikowane do kategorii dostępnych do sprzedaży (AFS), denominowane w PLN, EUR i USD.	Pozycję zabezpieczającą stanowią transakcje pochodne IRS w walutach PLN, EUR i USD (krótka pozycja w stałej stopie procentowej), w których Bank otrzymuje zmienne przepływy, a płaci stałe.	Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnosi się do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Pozostała część zmiany wyceny do wartości godziwej (wynikająca ze spreadu pomiędzy krzywą swapową a krzywą obligacji) księgowana jest zgodnie z ogólnymi zasadami dla instrumentów AFS (tj. w kapitale z aktualizacji wyceny). Odsetki od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym. Zmiana wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej jest prezentowana w wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ujmowane są w wyniku odsetkowym.	Oczekuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 18 stycznia 2036 roku
2. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>) kredytów i depozytów zmiennoprocentowych				
Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej oraz ryzyko walutowe wynikające ze zmienności przepływów pieniężnych na aktywach i zobowiązaniach o zmiennym oprocentowaniu poprzez transakcje CIRS (basis swap).	Pozycja zabezpieczana składa się z dwóch odrębnych komponentów, które stanowią przepływy pieniężne z tytułu portfela aktywów oraz portfela zobowiązań o zmiennej stopie procentowej.	Pozycję zabezpieczającą stanowi portfel transakcji CIRS (basis swap), w których Bank płaci zmiennoprocentowe przepływy walutowe, a otrzymuje zmiennoprocentowe przepływy złotowe/walutowe. Transakcje CIRS podlegają dekompozycji na składnik zabezpieczający portfel aktywów oraz składnik zabezpieczający portfel zobowiązań.	Efektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest księgowana w kapitale z aktualizacji wyceny. Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest prezentowana w wyniku na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu. Odsetki od transakcji CIRS i pozycji zabezpieczanych są ujmowane w wyniku odsetkowym.	Oczekuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 15 maja 2029 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE	SPOSÓB UJĘCIA W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM	OKRES W KTÓRYM OCZEKUJE SIĘ WYSTĄPIENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH
3. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych (cash flow hedge) kredytów zmiennoprocentowych				
Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej wynikającej ze zmienności przepływów pieniężnych na aktywach o zmiennym oprocentowaniu poprzez transakcje IRS.	Pozycję zabezpieczaną stanowią przepływy pieniężne z tytułu portfela aktywów o zmiennej stopie procentowej.	Pozycję zabezpieczającą stanowi portfel transakcji IRS (krótka pozycja w zmiennej stopie – Bank otrzymuje stałe przepływy, a płaci zmienne).	Efektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest księgowana w kapitale z aktualizacji wyceny. Niefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest prezentowana w wyniku na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu. Odsetki od transakcji IRS i pozycji zabezpieczanych są ujmowane w wyniku odsetkowym.	Okazuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 29 kwietnia 2020 roku.
4. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych (cash flow hedge) zmiennoprocentowych aktywów walutowych zabezpieczonych transakcjami FX-Swap z tytułu ryzyka walutowego i stopy procentowej				
Bank zabezpiecza zmienność przepływów pieniężnych stanowiących zmiennoprocentowe aktywa finansowe (udzielone kredyty w EUR i USD) poprzez transakcje FX-Swap. Zabezpieczane jest ryzyko walutowe i stopy procentowej.	Pozycję zabezpieczaną stanowią udzielone kredyty o zmiennym oprocentowaniu denominowane w EUR i USD.	Pozycję zabezpieczającą stanowi portfel transakcji FX-Swap.	Efektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest księgowana w kapitale z aktualizacji wyceny. Niefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest prezentowana w wyniku na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu. Rozliczona część punktów swap na instrumencie zabezpieczającym przenoszona jest z kapitału z aktualizacji wyceny i ujmowana w przychodach odsetkowych. Rewaluacja walutowa dotycząca pierwszej wymiany kapitału na instrumencie zabezpieczającym przenoszona jest z kapitału z aktualizacji wyceny i ujmowana w wyniku z pozycji wymiany.	Okazuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 18 kwietnia 2017 roku.
5. Zabezpieczenie wartości godziwej (fair value hedge) stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych				
Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej wynikającą ze zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikającej ze zmienności rynkowych swapowych stóp procentowych poprzez transakcje IRS.	Pozycję zabezpieczaną stanowią stałokuponowe dłużne papiery wartościowe zaklasyfikowane do kategorii kredytów i pożyczek, denominowane w PLN.	Pozycję zabezpieczającą stanowią transakcje pochodne IRS w walutach PLN (krótka pozycja w stałej stopie procentowej), w których Bank otrzymuje zmienne przepływy, a płaci stałe.	Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnosi się do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym. Zmiana wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej jest prezentowana w wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ujmowane są w wyniku odsetkowym.	Okazuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 22 grudnia 2026 roku.
6. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych (cash flow hedge) z tytułu oczekiwanego przyszłego wpływu w walucie obcej – powiązanie zakończone				
Bank zabezpieczał zmienność przepływów pieniężnych w EUR stanowiących prognozowane wpływy środków pieniężnych z tytułu oczekiwanej przyszłej transakcji sprzedaży poprzez transakcje FX-forward. Zabezpieczane było ryzyko walutowe. Zakończenie powiązania wynikało z rozliczenia transakcji wchodzących w skład powiązania zabezpieczającego.	Pozycję zabezpieczaną stanowiły prognozowane wpływy środków pieniężnych z tytułu oczekiwanej przyszłej transakcji sprzedaży uzależnione od kursu EUR/PLN.	Pozycję zabezpieczającą stanowił portfel transakcji FX-forward (złożonych z transakcji FX-spot oraz serii transakcji FX-Swap), w których Bank sprzedał EUR w zamian za PLN z terminem realizacji 27 czerwca 2016 roku po ustalonym kursie.	Kwota rozliczenia transakcji zabezpieczających skorygowała rozliczenie pozycji zabezpieczanej.	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

28. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe

	31.12.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)	31 810 862	17 428 943
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)	127 308	270 938
Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności (HTM)	2 925 861	3 290 061
Razem	34 864 031	20 989 942

Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)

	31.12.2016	31.12.2015
Papiery wartościowe emitowane przez rządy centralne	24 907 802	15 865 408
bony skarbowe	-	-
obligacje skarbowe	24 907 802	15 865 408
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	5 978 629	628 454
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	249 912	251 367
Papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządowe	674 519	683 714
Razem	31 810 862	17 428 943
w tym utrata wartości aktywów	-	-

Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)

	31.12.2016	31.12.2015
Akcje	127 308	270 938
Razem	127 308	270 938
w tym utrata wartości aktywów	-	-100

W czerwcu 2016 roku Bank otrzymał informację o sfinalizowaniu transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. W wyniku rozliczenia transakcji Bank ujął w sprawozdaniu finansowym za 2016 rok:

- otrzymaną w gotówce kwotę 43,6 mln EUR, stanowiącą równowartość 191,4 mln złotych według średniego kursu NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku,
- 15 818 szt. akcji uprzywilejowanych Visa Inc. Serii C, których wartość została oszacowana przez Bank na 12,7 mln EUR, co stanowi równowartość 55,8 mln złotych, według średniego kursu NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku. Akcje zostały zaklasyfikowane do portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży. Uprzywilejowane akcje Visa Inc. Serii C będą konwertowane na akcje zwykłe Visa Inc. Konwersja wszystkich akcji preferowanych nastąpi najpóźniej w 2028 roku. Do tego czasu transfer akcji przez Bank podlega ograniczeniom. Obecny współczynnik konwersji akcji preferowanych na akcje zwykłe może ulegać zmniejszeniu w okresie do 2028 roku, co jest uzależnione od odszkodowań wypłacanych przez Visa w tym okresie,
- należność z tytułu odroczonej płatności w kwocie 3,8 mln EUR (tj. 16,5 mln złotych według średniego kursu NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku). Kwota ta będzie płatna po trzech latach od sfinalizowania transakcji, tj. w II kwartale 2019 roku.

Jednocześnie Bank wykسیęgował dotychczas posiadaną akcję Visa Europe, wraz z jej wyceną, której wartość w księgach Banku wynosiła 40,9 mln EUR (179,5 mln zł na dzień 21 czerwca 2016 roku).

W wyniku rozliczenia transakcji Bank rozpoznał w rachunku zysków i strat zysk przed opodatkowaniem w kwocie 263,7 mln zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności (HTM)

	31.12.2016	31.12.2015
Papiery wartościowe emitowane przez rządy centralne	2 905 255	2 418 961
bony skarbowe	-	-
obligacje skarbowe	2 905 255	2 418 961
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	20 606	871 100
Razem	2 925 861	3 290 061
w tym utrata wartości aktywów	-	-

Dłużne papiery wartościowe inwestycyjne (lokacyjne) według umownych terminów zapadalności

	31.12.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	7 404 199	1 499 554
od 1 do 3 miesięcy	573 661	443 644
od 3 miesięcy do 1 roku	6 036 603	2 657 047
od 1 do 5 lat	11 933 357	10 523 426
powyżej 5 lat	8 788 903	5 595 333
Razem	34 736 723	20 719 004

Dłużne papiery wartościowe inwestycyjne (lokacyjne) według walut

	31.12.2016	31.12.2015
PLN	30 612 780	17 668 064
EUR	2 790 183	2 635 034
USD	1 333 760	415 906
Razem	34 736 723	20 719 004

Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych

	2016	2015
PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY (AFS)		
Stan na początek okresu	17 699 881	23 048 190
Zwiększenia (zakup)	89 683 288	217 238 305
Zmniejszenia (sprzedaż i wykup)	-75 813 948	-222 977 126
Zmiany wartości godziwej	-460 553	-271 780
Różnice kursowe	170 926	179 854
Odsetki naliczone	703 200	616 697
Inne zmiany	-44 624	-134 259
Stan na koniec okresu	31 938 170	17 699 881
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMYWANE DO TERMINU WYMAGALNOŚCI (HTM)		
Stan na początek okresu	3 290 061	1 523 940
Zwiększenia (zakup)	6 606 880	47 198 245
Zmniejszenia (sprzedaż i wykup)	-7 028 711	-45 490 733
Odsetki naliczone	25 748	17 704
Inne zmiany	31 883	40 905
Stan na koniec okresu	2 925 861	3 290 061
Razem inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe netto	34 864 031	20 989 942

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

29. Reklasyfikacja papierów wartościowych

MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” oraz MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”, umożliwia pod pewnymi warunkami przekwalifikowanie instrumentów finansowych do innych kategorii.

W 2016 i 2015 roku Bank nie dokonał przekwalifikowania instrumentów finansowych do innych kategorii.

Natomiast 1 października 2008 roku Bank skorzystał z możliwości reklasyfikacji, ze względu na wyjątkową sytuację związaną z występującym w tym okresie kryzysem na rynkach finansowych.

Wartości bilansowe i wartości godziwe wszystkich składników aktywów finansowych, które zostały reklasyfikowane

	KWOTA REKLASYFIKACJI	31.12.2016		31.12.2015	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA
Aktywa finansowe przeniesione z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży do kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 331 580	64 381	61 109	68 974	65 191
Aktywa finansowe przeniesione z portfela przeznaczonego do obrotu do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności	602 507	217 365	219 258	666 725	673 607
Razem	1 934 087	281 746	280 367	735 699	738 798

W przypadku gdyby Bank nie dokonał reklasyfikacji, wynik oraz kapitał z aktualizacji wyceny zmieniłyby się następująco

31.12.2016	WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH W WARTOŚCI GODZIWEJ	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY
Aktywa finansowe przeniesione z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży do kredytów i pożyczek udzielonych klientom	-	263
Aktywa finansowe przeniesione z portfela przeznaczonego do obrotu do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności	-5 633	-
Razem	-5 633	263

31.12.2015	WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH W WARTOŚCI GODZIWEJ	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY
Aktywa finansowe przeniesione z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży do kredytów i pożyczek udzielonych klientom	-	127
Aktywa finansowe przeniesione z portfela przeznaczonego do obrotu do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności	-6 713	-
Razem	-6 713	127

Wynik odsetkowy reklasyfikowanych składników aktywów finansowych

	2016	2015
Aktywa finansowe przeniesione z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży do kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 580	1 998
Aktywa finansowe przeniesione z portfela przeznaczonego do obrotu do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności	10 625	12 770
Razem	12 205	14 768

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

30. Aktywa i zobowiązania przeznaczone do sprzedaży

Zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”, Bank wyodrębnił w pozycji „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży” aktywa trwale spełniające odpowiednie wymogi MSSF 5 dotyczące klasyfikacji do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży zakwalifikowano zidentyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży:

- nieruchomości, oraz
- pozostałe aktywa rzeczowe.

Poniżej przedstawiono aktywa przeznaczone do sprzedaży:

	31.12.2016	31.12.2015
Rzeczowe aktywa trwale	25 703	22 787
Inne aktywa	22 574	22 515
Razem	48 277	45 302

Zmiany stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży przedstawia tabela poniżej

AKTYWA PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	2016	2015
Stan na początek okresu	45 302	31 952
Zwiększenia, w tym:	9 301	28 598
przeniesienie z własnego majątku rzeczowego	818	27 008
przeniesienie z nieruchomości inwestycyjnych	8 295	-
przeniesienie z inwestycji w jednostki stowarzyszone	-	1 563
inne zmiany	188	27
Zmniejszenia, w tym:	-6 326	-15 248
przeniesienie z rzeczowych aktywów trwałych	-451	-13 460
sprzedaż udziałów w jednostce stowarzyszonej	-	-1 563
zbycie aktywów	-1 322	-
inne zmiany	-4 553	-225
Stan na koniec okresu	48 277	45 302

Rozliczenie sprzedaży pozostałych aktywów przeznaczonych do sprzedaży przedstawia się następująco

	31.12.2016	31.12.2015
Przychody ze sprzedaży	2 011	-
Wartość bilansowa zbytych aktywów netto (łącznie z kosztami sprzedaży)	-1 323	-
Zysk/strata brutto na sprzedaży	688	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

31. Inwestycje w jednostkach zależnych

Skrócone informacje o jednostkach zależnych na dzień 31 grudnia 2016 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	Warszawa	Maklerska	988 304	841 063	105 020	25 287	100,00	56 332
Pekao Investment Banking S.A.	Warszawa	Maklerska	384 493	109 943	67 154	23 513	100,00	274 334
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	Lublin	Usługi faktoringowe	1 040 653	970 289	35 379	9 678	100,00	50 268
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	Warszawa	Doradztwo gospodarcze	51 798	81	585	337	100,00	51 380
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	Warszawa	Zarządzanie funduszami emerytalnymi	44 855	2 217	13 996	1 397	65,00	64 126
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	Warszawa	Agent transferowy	34 577	5 010	38 743	7 466	100,00	4 500
Pekao Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	Usługi leasingowe	4 278 427	3 731 603	158 023	39 972	100,00	278 799
Centrum Kart S.A.	Warszawa	Finansowa, pomocnicza	43 449	11 705	216	335	100,00	17 592
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	Warszawa	Bankowa	2 193 500	1 870 376	72 973	8 721	100,00	233 823
Pekao Property S.A.	Warszawa	Działalność deweloperska	56 684	5 863	4	-319	100,00	31 374
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	Kraków	Usługi call-center	12 931	6 010	17 632	3 405	100,00	522
Razem								1 063 050

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Skrócone informacje o jednostkach zależnych na dzień 31 grudnia 2015 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	Warszawa	Maklerska	820 642	654 574	131 701	44 210	100,00	56 332
Pekao Investment Banking S.A.	Warszawa	Maklerska	334 828	77 600	43 373	6 822	100,00	274 334
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	Lublin	Usługi faktoringowe	1 138 119	1 077 434	34 671	9 336	100,00	50 268
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	Warszawa	Doradztwo gospodarcze	52 869	1 296	698	193	100,00	51 380
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	Warszawa	Zarządzanie funduszami emerytalnymi	47 825	2 214	14 714	2 913	65,00	64 126
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	Warszawa	Agent transferowy	34 531	4 383	39 705	8 033	100,00	4 500
Pekao Leasing Sp. z o.o. (**)	Warszawa	Usługi leasingowe	3 814 299	3 307 447	153 433	53 904	36,49	84 658
Centrum Kart S.A.	Warszawa	Finansowa, pomocnicza	42 904	10 948	330	591	100,00	17 592
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	Warszawa	Bankowa	2 187 896	1 876 171	71 688	5 045	100,00	233 823
Pekao Leasing Holding S.A. (w likwidacji)	Warszawa	Usługi leasingowe	277 297	84	1 322	61 436	100,00	230 745
Pekao Property S.A.	Warszawa	Działalność deweloperska	56 696	5 556	16	-179	100,00	31 374
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	Kraków	Usługi call-center	11 999	5 513	14 953	2 720	100,00	522
Razem								1 099 654

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

(**) Łączny udział Banku w kapitale własnym spółki Pekao Leasing Sp. z o.o. wynosi 100,00% (udział bezpośredni Banku 36,49%, udział pośredni przez Pekao Leasing Holding S.A. 63,51%).

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach zależnych

	2016	2015
Stan na początek okresu	1 099 654	857 513
Zwiększenia, w tym:	-	274 334
zakup	-	274 334
Zmniejszenia, w tym:	-36 604	-32 193
zmiana stanu odpisów z tytułu trwałej utraty wartości	-	-24 000
likwidacja	-36 604	-8 193
Stan na koniec okresu	1 063 050	1 099 654

Struktura inwestycji w jednostkach zależnych

	31.12.2016	31.12.2015
Inwestycje w jednostkach zależnych, w tym:		
w bankach	233 823	233 823
w innych podmiotach sektora finansowego	745 951	782 555
w podmiotach sektora niefinansowego	83 276	83 276
Razem	1 063 050	1 099 654

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

32. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2016 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/ STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	Warszawa	Zarządzanie aktywami	289 881	37 841	324 839	74 437	49,00	14 995
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	56 172	30 728	53 082	4 359	50,00	12 557
CPF Management	Tortola, British Virgin Islands	Doradcza i biznesowa – nie prowadzi działalności	b.d	b.d	b.d	b.d	40,00	-
Polish Banking System S.A. (w likwidacji)	Warszawa	Spółka w likwidacji	b.d	b.d	b.d	b.d	48,90	-
PPU Budpress Sp. z o.o. (w likwidacji)	Żyrardów	Spółka w likwidacji	b.d	b.d	b.d	b.d	36,20	-
Razem								27 552

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2015 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/ STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	Warszawa	Zarządzanie aktywami	322 848	40 354	383 019	91 284	49,00	14 995
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	51 359	30 274	49 490	3 930	50,00	12 557
CPF Management	Tortola, British Virgin Islands	Doradcza i biznesowa – nie prowadzi działalności	b.d	b.d	b.d	b.d	40,00	-
Polish Banking System S.A. (w likwidacji)	Warszawa	Spółka w likwidacji	b.d	b.d	b.d	b.d	48,90	-
PPU Budpress Sp. z o.o. (w likwidacji)	Żyrardów	Spółka w likwidacji	b.d	b.d	b.d	b.d	36,20	-
Razem								27 552

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach stowarzyszonych

	2016	2015
Stan na początek okresu	27 552	29 427
Zmniejszenia, w tym	-	-1 875
sprzedaż	-	-1 563
przeniesienie do pozycji aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	-312
Stan na koniec okresu	27 552	27 552

Struktura inwestycji w jednostkach stowarzyszonych

	31.12.2016	31.12.2015
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych, w tym:		
w bankach	-	-
w innych podmiotach sektora finansowego	27 552	27 552
w podmiotach sektora niefinansowego	-	-
Razem	27 552	27 552

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku, Bank nie posiadał inwestycji w jednostkach współkontrolowanych.

33. Wartości niematerialne

	31.12.2016	31.12.2015
Wartości niematerialne, w tym:	518 441	558 985
koszty prac rozwojowych	3 024	7 948
patenty i licencje	438 109	430 519
inne	7 688	11 183
nakłady na wartości niematerialne	69 620	109 335
Wartość firmy	52 635	52 635
Razem	571 076	611 620

Wartość firmy – to wartość powstała w związku z przeniesieniem części majątku Banku BPH S.A., w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa, na Bank Pekao S.A. Wartość firmy przeniesiona na Bank Pekao S.A. jest częścią wartości firmy powstałej w wyniku nabycia przez Bank BPH S.A. Pierwszego Komercyjnego Banku S.A. „PKBL” w Lublinie i dotyczy tylko tych oddziałów Banku PKBL, które zostały przeniesione do Banku Pekao S.A. w ramach integracji banków. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy PKBL w kwocie 51 675 tys. złotych.

Ponadto w tej pozycji znajduje się wartość firmy powstała w wyniku nabycia Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. Mikołaja Kopernika przez Bank Pekao S.A. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w kwocie 960 tys. złotych.

W odniesieniu do wartości firmy test na utratę wartości jest przeprowadzany corocznie bez względu na to, czy istnieją przesłanki, które wskazują, iż nastąpiła utrata wartości.

Test na utratę wartości przeprowadza się poprzez porównanie wartości bilansowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne („CGU”), łącznie z wartością firmy PKBL, z ich wartością odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna szacowana jest na podstawie wartości użytkowej CGU. Wartość użytkowa to bieżąca, szacunkowa wartość przyszłych przepływów pieniężnych za okres 5 lat z uwzględnieniem wartości rezydualnej CGU. Wartość rezydualna CGU została skalkulowana poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy, przy zastosowaniu stopy wzrostu przyjętej na poziomie 2,5%. Prognozy przepływów pieniężnych opierają się na założeniach zawartych w budżecie Banku na rok 2017 oraz planie finansowym na lata 2018-2021. Do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 8,38%, uwzględniając stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko. Test na utratę wartości przeprowadzony na dzień 31 grudnia 2015 roku wykazał nadwyżkę wartości odzyskiwalnej nad wartością bilansową CGU i w związku z tym nie stwierdzono utraty wartości CGU.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji wartości niematerialnych w ciągu okresu sprawozdawczego

2016	KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH	PATENTY I LICENCJE	INNE	NAKLADY NA WARTOŚCI NIEMATERIALNE	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO					
Stan na początek okresu	90 173	2 187 909	51 305	109 335	2 438 722
Zwiększenia, w tym:	-	164 144	312	123 565	288 021
nabycie	-	-	-	123 565	123 565
inne	-	1 176	-	-	1 176
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	162 968	312	-	163 280
Zmniejszenia, w tym:	-	-20 034	-16 441	-163 280	-199 755
likwidacja	-	-19 765	-16 441	-	-36 206
inne	-	-269	-	-	-269
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	-	-	-163 280	-163 280
Stan na koniec okresu	90 173	2 332 019	35 176	69 620	2 526 988
UMORZENIE					
Stan na początek okresu	82 225	1 757 390	29 161	-	1 868 776
Amortyzacja	4 924	156 730	3 337	-	164 991
Likwidacja	-	-19 765	-5 010	-	-24 775
Pozostałe	-	-445	-	-	-445
Stan na koniec okresu	87 149	1 893 910	27 488	-	2 008 547
ODPISY AKTUALIZUJĄCE					
Stan na początek okresu	-	-	10 961	-	10 961
Stan na koniec okresu	-	-	-	-	-
WARTOŚĆ NETTO					
Stan na początek okresu	7 948	430 519	11 183	109 335	558 985
Stan na koniec okresu	3 024	438 109	7 688	69 620	518 441

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji wartości niematerialnych w ciągu okresu sprawozdawczego

2015	KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH	PATENTY I LICENCJE	INNE	NAKLADY NA WARTOŚCI NIEMATERIALNE.	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO					
Stan na początek okresu	89 361	2 042 842	49 642	110 413	2 292 258
Zwiększenia, w tym:	812	150 781	1 678	151 554	304 825
nabycie	-	-	-	151 554	151 554
inne	-	32 935	-	-	32 935
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	812	117 846	1 678	-	120 336
Zmniejszenia, w tym:	-	-5 714	-15	-152 632	-158 361
likwidacja	-	-5 668	-15	-	-5 683
inne	-	-46	-	-32 296	-32 342
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	-	-	-120 336	-120 336
Stan na koniec okresu	90 173	2 187 909	51 305	109 335	2 438 722
UMORZENIE					
Stan na początek okresu	78 949	1 625 474	27 836	-	1 732 259
Amortyzacja	3 276	137 538	1 340	-	142 154
Likwidacja	-	-5 581	-15	-	-5 596
Pozostałe	-	-41	-	-	-41
Stan na koniec okresu	82 225	1 757 390	29 161	-	1 868 776
ODPISY AKTUALIZUJĄCE					
Stan na początek okresu	-	-	10 961	-	10 961
Stan na koniec okresu	-	-	10 961	-	10 961
WARTOŚĆ NETTO					
Stan na początek okresu	10 412	417 368	10 845	110 413	549 038
Stan na koniec okresu	7 948	430 519	11 183	109 335	558 985

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku nabyte przez Bank wartości niematerialne wynoszą 123 565 tys. złotych (w roku 2015 nabyte wartości wynoszą 151 554 tys. złotych). W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku i w 2015 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank zawarł umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych w kwocie 42 723 tys. złotych (na 31 grudnia 2015 roku - 47 881 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

34. Rzeczowe aktywa trwałe

	31.12.2016	31.12.2015
Środki trwałe, w tym:	1 292 800	1 360 433
grunty i budynki	1 005 234	1 058 395
maszyny i urządzenia	231 888	234 058
środki transportu	19 251	27 974
inne	36 427	40 006
Środki trwałe w budowie oraz zaliczki na środki trwałe w budowie	112 300	83 324
Razem	1 405 100	1 443 757

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji rzeczowych środków trwałych w ciągu okresu sprawozdawczego

2016	GRUNTY I BUDYNKI	MASZYNY I URZĄDZENIA	ŚRODKI TRANSPORTU	INNE	ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE I ZALICZKI	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	2 247 432	1 376 797	68 297	312 518	83 907	4 088 951
Zwiększenia, w tym:	19 245	72 901	2 074	4 366	128 689	227 275
nabycie	-	-	-	-	128 689	128 689
inne	2	610	2 074	48	-	2 734
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	19 243	72 291	-	4 318	-	95 852
Zmniejszenia, w tym:	-31 231	-57 325	-2 737	-9 226	-100 296	-200 815
likwidacja i sprzedaż	-30 640	-56 879	-2 737	-9 148	-	-99 404
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-591	-149	-	-78	-	-818
inne	-	-297	-	-	-4 444	-4 741
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	-	-	-	-	-95 852	-95 852
Stan na koniec okresu	2 235 446	1 392 373	67 634	307 658	112 300	4 115 411
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	1 185 184	1 138 918	40 323	272 394	-	2 636 819
Zwiększenia, w tym:	65 219	74 528	10 557	7 796	-	158 100
amortyzacja	65 219	74 224	10 557	7 796	-	157 796
inne	-	304	-	-	-	304
Zmniejszenia, w tym:	-24 044	-56 747	-2 497	-9 077	-	-92 365
likwidacja i sprzedaż	-23 818	-56 310	-2 497	-9 000	-	-91 625
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-226	-147	-	-77	-	-450
inne	-	-290	-	-	-	-290
Stan na koniec okresu	1 226 359	1 156 699	48 383	271 113	-	2 702 554
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	3 853	3 821	-	118	583	8 375
Zwiększenia	-	-	-	-	-	-
Zmniejszenia	-	-35	-	-	-583	-618
Stan na koniec okresu	3 853	3 786	-	118	-	7 757
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	1 058 395	234 058	27 974	40 006	83 324	1 443 757
Stan na koniec okresu	1 005 234	231 888	19 251	36 427	112 300	1 405 100

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji rzeczowych środków trwałych w ciągu okresu sprawozdawczego

2015	GRUNTY I BUDYNKI	MASZYNY I URZĄDZENIA	ŚRODKI TRANSPORTU	INNE	ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE I ZALICZKI	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	2 264 696	1 421 020	78 427	329 704	84 381	4 178 228
Zwiększenia, w tym:	46 315	71 771	1 506	6 971	108 477	235 040
nabycie	8 495	8 466	408	1 262	108 034	126 665
inne	-	161	1 098	15	443	1 717
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	37 820	63 144	-	5 694	-	106 658
Zmniejszenia, w tym:	-63 579	-115 994	-11 636	-24 157	-108 951	-324 317
likwidacja i sprzedaż	-36 623	-115 781	-11 636	-24 142	-53	-188 235
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-26 956	-52	-	-	-	-27 008
inne	-	-161	-	-15	-2 240	-2 416
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	-	-	-	-	-106 658	-106 658
Stan na koniec okresu	2 247 432	1 376 797	68 297	312 518	83 907	4 088 951
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	1 156 097	1 166 442	38 186	285 319	-	2 646 044
Zwiększenia, w tym:	74 652	87 577	12 631	10 805	-	185 665
amortyzacja	67 716	78 961	12 223	9 535	-	168 435
inne	6 936	8 616	408	1 270	-	17 230
Zmniejszenia, w tym:	-45 565	-115 101	-10 494	-23 730	-	-194 890
likwidacja i sprzedaż	-32 151	-114 896	-10 494	-23 721	-	-181 262
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-13 414	-46	-	-	-	-13 460
inne	-	-159	-	-9	-	-168
Stan na koniec okresu	1 185 184	1 138 918	40 323	272 394	-	2 636 819
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	2 519	3 931	-	141	-	6 591
Zwiększenia	1 560	35	-	1	583	2 179
Zmniejszenia	-226	-145	-	-24	-	-395
Stan na koniec okresu	3 853	3 821	-	118	583	8 375
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	1 106 080	250 647	40 241	44 244	84 381	1 525 593
Stan na koniec okresu	1 058 395	234 058	27 974	40 006	83 324	1 443 757

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku wartość nabytych przez Bank składników „Rzeczowych aktywów trwałych” wynosi 128 689 tys. złotych (w roku 2015 wyniosła 126 665 tys. złotych), natomiast wartość składników zbytych wynosi 5 873 tys. złotych (w roku 2015 wyniosła 4 688 tys. złotych).

Kwota otrzymanych odszkodowań uzyskanych od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utracenia pozycji rzeczowych aktywów trwałych ujętych w rachunku zysków i strat w 2016 roku wyniosła 3 519 tys. złotych (w 2015 roku 1 974 tys. złotych).

W 2016 roku i w 2015 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2016 roku jednostki wchodzące w skład Banku zawarły umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 17 344 tys. złotych (na 31 grudnia 2015 roku - 56 883 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

35. Nieruchomości inwestycyjne

Bank stosuje do wyceny nieruchomości inwestycyjnych model ceny nabycia.

Nie występują ograniczenia prawa do zbycia nieruchomości inwestycyjnych i praw do przekazania przychodu i zysku z tego tytułu.

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji nieruchomości inwestycyjnych w ciągu okresu sprawozdawczego.

	2016	2015
WARTOŚĆ BRUTTO		
Stan na początek okresu	32 047	47 273
Zwiększenia, w tym:	431	324
nabycie nieruchomości	431	324
inne	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-11 120	-15 550
zbycie nieruchomości	-2 777	-15 437
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczone do sprzedaży	-8 295	-
inne	-48	-113
Stan na koniec okresu	21 358	32 047
ODPISY AMORTYZACYJNE		
Stan na początek okresu	12 200	20 941
Zwiększenia, w tym:	444	1 022
amortyzacja	444	1 022
inne	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-4 875	-9 763
zbycie nieruchomości	-1 134	-9 650
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczone do sprzedaży	-3 741	-
inne	-	-113
Stan na koniec okresu	7 769	12 200
ODPISY AKTUALIZUJĄCE		
Stan na początek okresu	2 530	2 530
Zwiększenia, w tym:	-	-
utworzenie odpisów	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-1 651	-
zbycie nieruchomości	-926	-
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczone do sprzedaży	-725	-
Stan na koniec okresu	879	2 530
WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO		
Stan na początek okresu	17 317	23 802
Stan na koniec okresu	12 710	17 317

Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 12 736 tys. złotych (na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 24 834 tys. zł). Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych została zaklasyfikowana do Poziomu 3 hierarchii wartości godziwej. Wartość godziwą ustalono w oparciu o wyceny zewnętrznych, niezależnych rzeczoznawców majątkowych, posiadających odpowiednie kwalifikacje i aktualne doświadczenie w takich wycenach, dokonywanych w lokalizacjach, w których znajdują się nieruchomości Banku. Wyceny nieruchomości inwestycyjnych opierają się na metodzie inwestycyjnej bądź zysków, z uwzględnieniem takich nieobserwowalnych danych wejściowych jak spodziewana stopa wzrostu czynszów, okresy pustostanu, obłożenie, stopa dyskonta.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W rachunku zysków i strat ujęto następujące kwoty przychodów i kosztów związanych z nieruchomościami inwestycyjnymi

	2016	2015
Przychody z czynszów dotyczących nieruchomości inwestycyjnych	2 785	2 741
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych (w tym: koszty napraw i utrzymania), które w danym okresie przyniosły przychody z czynszów	-551	-623
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych (w tym: koszty napraw i utrzymania), które nie przyniosły w danym okresie przychodów z czynszów	-	-

36. Inne aktywa

	31.12.2016	31.12.2015
Koszty do rozliczenia w czasie	33 176	28 580
Prawo użytkowania wieczystego gruntu	14 876	15 181
Dochody do otrzymania	76 851	51 191
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	156	1 770
Należności od dłużników różnych	200 812	165 869
Rozrachunki kartowe	479 996	1 808 150
Razem	805 867	2 070 741

Koszty do rozliczenia w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Pozycja „Należności od dłużników różnych” zawiera aktywa do zbycia w kwocie 90 tys. złotych na 31 grudnia 2016 r. (na 31 grudnia 2015 r. – 90 tys. PLN). Aktywa do zbycia stanowią aktywa przejęte za długi, które wykazuje się według wartości stanowiącej kwotę długu, za który aktywa przejęto, pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość tych aktywów utworzony w wysokości różnicy pomiędzy kwotą długu a niższą od niej wartością godziwą przejętych aktywów. W przypadku nadwyżki między wartością godziwą przejętego aktywa a wartością długu, różnica stanowi zobowiązanie wobec kredytobiorcy.

Bank dokonuje sprzedaży aktywów przejętych za długi w przypadku nieruchomości w okresie nie dłuższym niż 5 lat oraz w okresie nie dłuższym niż 3 lata w odniesieniu do pozostałych składników przejętych za długi od daty przejęcia. Po upływie tego okresu Bank przenosi wartość niesprzedanych aktywów przejętych za długi do odpowiednich pozycji rzeczowych aktywów trwałych użytkowanych przez Bank.

37. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank posiadał w swoim portfelu aktywa finansowe, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań

RODZAJ TRANSAKCJI	PRZEDMIOT ZABEZPIECZENIA	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ NOMINALNA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ PODLEGAJĄCYCH ZABEZPIECZENIU
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	1 774 747	1 678 677	1 775 808
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	750 499	720 000	-
Kredyt lombardowy i techniczny	obligacje	4 808 629	4 515 159	-
Inne kredyty	obligacje	357 614	353 900	297 497
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	depozyty pieniężne	11 786	11 786	-
Transakcje pochodne	obligacje	60 792	65 302	31 987

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał w swoim portfelu aktywa finansowe, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań

RODZAJ TRANSAKCJI	PRZEDMIOT ZABEZPIECZENIA	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ NOMINALNA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ PODLEGAJĄCYCH ZABEZPIECZENIU
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	3 394 183	3 152 162	3 388 421
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	703 616	680 000	-
Kredyt lombardowy i techniczny	obligacje	4 750 392	4 504 675	-
Inne kredyty	obligacje	490 285	481 200	328 076
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	depozyty pieniężne	10 785	10 785	-
Transakcje pochodne	obligacje	45 708	47 163	24 771

Blokowanie papierów wartościowych wynika:

- w transakcjach Repo i Sell-buy-back – z obowiązujących standardów na rynku pieniężnym dla tego rodzaju transakcji,
- w przypadku blokady na rzecz BFG – z obowiązujących przepisów Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym,
- dla kredytu lombardowego i technicznego – z polityki i standardów stosowanych przez Narodowy Bank Polski,
- w przypadku pozycji inne kredyty, depozyty oraz transakcje pochodne – z warunków umów zawartych pomiędzy Bankiem Pekao S.A. a jego klientami,
- w przypadku blokady na rzecz KDPW – z posiadania statusu uczestnika rozliczającego transakcje giełdowe.

38. Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania wobec banków według struktury produktowej

	31.12.2016	31.12.2015
Rachunki bieżące	931 753	1 146 012
Depozyty innych banków i pozostałe zobowiązania	309 858	582 302
Otrzymane kredyty i pożyczki	1 764 184	1 832 841
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	339 568	963 829
Środki pieniężne w drodze	21 762	28 130
Razem	3 367 125	4 553 114

Zobowiązania wobec banków według walut

	31.12.2016	31.12.2015
PLN	1 388 977	1 326 700
CHF	359 958	390 085
EUR	1 561 382	2 776 065
USD	48 694	50 428
Pozostałe waluty	8 114	9 836
Razem	3 367 125	4 553 114

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

39. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów według struktury podmiotowej i produktowej

	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania wobec przedsiębiorstw, w tym:	59 029 038	56 164 560
środki na rachunkach bieżących	34 878 412	29 768 565
depozyty terminowe oraz pozostałe zobowiązania	24 150 626	26 395 995
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych, w tym:	7 809 234	5 610 567
środki na rachunkach bieżących	5 461 223	4 689 396
depozyty terminowe i pozostałe zobowiązania	2 348 011	921 171
Zobowiązania wobec ludności, w tym:	69 589 205	62 844 706
środki na rachunkach bieżących	39 237 788	33 424 045
depozyty terminowe i pozostałe zobowiązania	30 351 417	29 420 661
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 436 241	4 468 820
Środki pieniężne w drodze	202 411	168 213
Razem	138 066 129	129 256 866

Zobowiązania wobec klientów według walut

	31.12.2016	31.12.2015
PLN	115 403 290	107 007 345
CHF	315 757	233 377
EUR	13 347 287	13 149 514
USD	7 466 751	8 010 307
Pozostałe waluty	1 533 044	856 323
Razem	138 066 129	129 256 866

40. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według rodzaju

	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania z tytułu emisji certyfikatów depozytowych	300 945	1 668 706
Razem	300 945	1 668 706

Bank terminowo wywiązuje się z zobowiązań z tytułu wykupu własnych dłużnych papierów własnościowych.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według walut

	31.12.2016	31.12.2015
PLN	300 945	1 668 706
EUR	-	-
USD	-	-
Razem	300 945	1 668 706

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	2016	2015
Stan na początek okresu	1 668 706	2 819 713
Zwiększenia (emisja)	1 079 733	3 858 026
Zmniejszenia (wykup)	-2 392 807	-4 999 636
Zmniejszenia (częściowa spłata)	-38 245	-7 903
Różnice kursowe	-	-
Kupno	-	-
Sprzedaż	-	-
Inne zmiany	-16 442	-1 494
Stan na koniec okresu	300 945	1 668 706

41. Rezerwy

Zmiany w ciągu okresu sprawozdawczego

2016	REZERWY NA SPRAWY SPORNE	REZERWY NA PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA I GWARANCJE	INNE REZERWY	RAZEM
Stan na początek okresu	7 870	265 911	124 583	24 566	422 930
Utworzenie/aktualizacja rezerw	3 283	26 198	162 088	23 189	214 758
Wykorzystanie rezerw	-2 797	-12 898	-	-11 207	-26 902
Rozwiązanie rezerw	-1 812	-	-61 341	-	-63 153
Różnice kursowe	-	-	992	-	992
Inne zmiany	458	11 400	-	-	11 858
Stan na koniec okresu	7 002	290 611	226 322	36 548	560 483
Krótkoterminowe	2 600	47 166	71 290	14 016	135 072
Długoterminowe	4 402	243 445	155 032	22 532	425 411

2015	REZERWY NA SPRAWY SPORNE	REZERWY NA PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA I GWARANCJE	INNE REZERWY	RAZEM
Stan na początek okresu	32 975	265 367	105 147	33 463	436 952
Utworzenie/aktualizacja rezerw	30 402	23 409	72 665	5 809	132 285
Wykorzystanie rezerw	-54 053	-10 187	-	-14 333	-78 573
Rozwiązanie rezerw	-1 826	-	-54 411	-	-56 237
Różnice kursowe	-	-	1 182	-	1 182
Inne zmiany	372	-12 678	-	-373	-12 679
Stan na koniec okresu	7 870	265 911	124 583	24 566	422 930
Krótkoterminowe	3 349	20 939	70 503	17	94 808
Długoterminowe	4 521	244 972	54 080	24 549	328 122

Rezerwy na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne dotyczą spraw toczących się w postępowaniach sądowych, administracyjnych oraz innych sporów o charakterze prawnym. Rezerwy na sprawy sporne zostały oszacowane przy uwzględnieniu kwoty prawdopodobnej do zapłaty.

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Szczegółowe informacje dotyczące rezerw na programy określonych świadczeń zostały przedstawione w Nocie 43.

Inne rezerwy

Inne rezerwy obejmują głównie rezerwy na długoterminowe świadczenia pracownicze.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

42. Pozostałe zobowiązania

	31.12.2016	31.12.2015
Przychody przyszłych okresów	113 647	119 174
Rezerwy na urlopy wypoczynkowe	49 987	49 987
Rezerwy na pozostałe zobowiązania pracownicze	223 887	227 721
Rezerwa na koszty rzeczowe	82 280	90 002
Pozostałe koszty do zapłacenia (*)	105 084	156 594
Wierzyciele różni	235 066	196 264
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	1 029 899	515 533
Rozrachunki kartowe	304 454	192 463
Razem	2 144 304	1 547 738

(*) W tym na dzień 31 grudnia 2016 roku kwota 95 346 tysięcy złotych stanowiąca rezerwę na zwroty części wynagrodzenia za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi (na dzień 31 grudnia 2015 104 122 tysiące złotych).

43. Programy określonych świadczeń

Na mocy postanowień wewnętrznych regulacji dotyczących wynagradzania, pracownikom Banku, bądź ich rodzinom, przysługują określone świadczenia z innych tytułów niż wynagrodzenie na pracę:

- a) odprawy emerytalne i rentowe,
- b) odprawy pośmiertne.

Wartość bieżąca tego typu zobowiązań jest ustalana przez niezależnego aktuarium za pomocą metody prognozowanych uprawnień jednostkowych („Projected Unit Credit Method”).

Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz pośmiertnych jest uzależniona od stażu pracy oraz wysokości otrzymywanego przez pracownika wynagrodzenia. Przewidywana kwota odpraw jest dyskontowana aktuarialnie, uwzględniając dyskonto finansowe oraz prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon. Dyskonto finansowe jest ustalane na podstawie aktualnych na dzień bilansowy rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych. Prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon, jest ustalane metodą ryzyk współzawodniczących („Multiple Decrement Model”), gdzie pod uwagę bierze się następujące ryzyka: możliwość zwolnienia z pracy, ryzyko całkowitej niezdolności do pracy oraz ryzyko śmierci.

Programy określonych świadczeń narażają Bank na ryzyko aktuarialne, obejmujące:

- ryzyko stopy procentowej – spadek rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko wynagrodzeń – wzrost wynagrodzeń pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko długowieczności – zwiększenie oczekiwanej długości trwania życia pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń.

Do głównych założeń, przyjętych przez niezależnego aktuarium na dzień 31 grudnia 2016 r., należą:

- stopa procentowa do dyskontowania przyszłych świadczeń w wysokości 3,50% (na dzień 31 grudnia 2015 r. - 2,90%),
- długookresowa roczna stopa wzrostu wynagrodzeń na poziomie 2,50% (na dzień 31 grudnia 2015 r. - 2,50%),
- prawdopodobieństwo odejść pracowników obliczone na podstawie historycznych danych dotyczących rotacji zatrudnienia w Banku,
- umieralność przyjęta zgodnie z Tablicami Trwania Życia dla mężczyzn i kobiet, publikowanymi przez GUS, odpowiednio skorygowanymi na podstawie historycznych danych Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	2016	2015
Stan na początek okresu	265 911	265 367
Koszty bieżącego zatrudnienia	18 486	16 509
Koszty z tytułu odsetek	7 711	6 900
Ponowna wycena zobowiązania:	11 400	-12 678
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	33 437	-
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	-15 984	-9 542
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek korekty założeń ex-post	-6 053	-3 136
Wypłacone świadczenia	-12 897	-10 187
Stan na koniec okresu	290 611	265 911

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń miałyby zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy.

31.12.2016	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PROGRAMÓW OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	
	WZROST O 1 PUNKT PROCENTOWY	SPADEK O 1 PUNKT PROCENTOWY
Stopa dyskontowa	-23 580	27 509
Stopa wzrostu wynagrodzeń	26 278	-23 033

31.12.2015	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PROGRAMÓW OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	
	WZROST O 1 PUNKT PROCENTOWY	SPADEK O 1 PUNKT PROCENTOWY
Stopa dyskontowa	-28 208	34 057
Stopa wzrostu wynagrodzeń	34 158	-28 801

Zapadalność zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia profil zapadalności zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	31.12.2016	31.12.2015
Średni ważony okres obowiązywania zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń (w latach)	8,8	11,7

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

44. Płatności na bazie akcji

Program motywacyjny Grupy UniCredit

W bieżącym i porównywalnych okresach sprawozdawczych występowały następujące programy motywacyjne przyznane pracownikom Banku przez Grupę UniCredit:

- Długoterminowy Program Motywacyjny Grupy UniCredit 2007 w zakresie opcji na akcje. Uprawnienia do realizacji opcji zostały nabyte w 2011 roku. Cena realizacji opcji 7,094 EUR. Termin realizacji opcji upływa w 2017 roku,
- Długoterminowy Program Motywacyjny Grupy UniCredit 2008 w zakresie opcji na akcje. Uprawnienia do realizacji opcji zostały nabyte w 2012 roku. Cena realizacji opcji 4,185 EUR. Termin wykonania opcji upływa w roku 2018,
- Plan Nabywania Akcji przez pracowników Spółek Grupy UniCredit, w ramach którego pracownicy Grupy UniCredit mają możliwość nabywania akcji zwykłych UniCredit na preferencyjnych zasadach poprzez uzyskanie Akcji Bezpłatnych, przyznanych nieodpłatnie na podstawie liczby Akcji Inwestycyjnych nabytych przez uczestnika. Przyznanie Akcji Bezpłatnych jest zależne od warunków ich nabywania określonych w zasadach Planu.

Wyżej wymienione transakcje płatności na bazie akcji są ujmowane jako rozliczane w środkach pieniężnych.

Wartość godziwa przyznanych opcji na akcje oraz akcje UniCredit S.p.A. została oszacowana na dzień przyznania praw na podstawie modelu Hull and White.

Poniższe tabele przedstawiają zmiany w liczbie opcji na akcje i akcji UniCredit S.p.A. oraz średnie ważone ceny wykonania

2016	OPCJE NA AKCJE		AKCJE	
	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA (*)	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA
Występujące na początek okresu	2 117 307	17,83/30,23	-	-
Przyznane w danym okresie	-	-	-	-
Umorzone w danym okresie	-24 167	-	-	-
Wykonane w danym okresie	-	-	-	-
Wygasłe w danym okresie	-	-	-	-
Występujące na koniec okresu	2 093 140	17,83/30,23	-	-
Możliwe do wykonania na koniec okresu	2 093 140	17,83/30,23	-	-

(*) Wartość 17,83 zł dotyczy programu opcji na akcje z roku 2008, natomiast wartość 30,23 zł dotyczy programu opcji na akcje z roku 2007.

2015	OPCJE NA AKCJE		AKCJE	
	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA (*)	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA
Występujące na początek okresu	2 173 155	17,84/30,24	-	-
Przyznane w danym okresie	-	-	-	-
Umorzone w danym okresie	-55 848	-	-	-
Wykonane w danym okresie	-	-	-	-
Wygasłe w danym okresie	-	-	-	-
Występujące na koniec okresu	2 117 307	17,83/30,23	-	-
Możliwe do wykonania na koniec okresu	2 117 307	17,83/30,23	-	-

(*) Wartość 17,83 zł dotyczy programu opcji na akcje z roku 2008, natomiast wartość 30,23 zł dotyczy programu opcji na akcje z roku 2007.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższe tabele przedstawiają warunki Planu Nabywania Akcji w roku 2016 i 2015.

2016	AKCJE BEZPŁATNE W RAMACH PIERWSZEGO OKRESU SKŁADANIA OFERT
Data Dostarczenia Akcji Bezpłatnych pracownikom Grupy	29 lipca 2016
Data Rozpoczęcia Przyznania Akcji Bezpłatnych	29 lipca 2016
Data Zakończenia Przyznania Akcji Bezpłatnych	31 lipca 2017
Wartość godziwa Akcji Bezpłatnych (za akcję w EUR)	2,058

2015	AKCJE BEZPŁATNE W RAMACH PIERWSZEGO OKRESU SKŁADANIA OFERT	AKCJE BEZPŁATNE W RAMACH DRUGIEGO OKRESU SKŁADANIA OFERT
Data Dostarczenia Akcji Bezpłatnych pracownikom Grupy	30 stycznia 2015	31 lipca 2015
Data Rozpoczęcia Przyznania Akcji Bezpłatnych	30 stycznia 2015	31 lipca 2015
Data Zakończenia Przyznania Akcji Bezpłatnych	31 stycznia 2016	31 lipca 2016
Wartość godziwa Akcji Bezpłatnych (za akcję w EUR)	5,280	6,078

Wartość godziwa przyznanych praw do akcji w ramach Planu Nabywania Akcji w okresie do 31 grudnia 2016 roku, na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 1 180 tys. złotych (na dzień 31 grudnia 2015 r. – 1 048 tys. zł).

Koszty wynagrodzeń w 2016 roku z tytułu programów motywacyjnych przyznanych pracownikom Banku przez Grupę UniCredit wyniosły 284 tys. złotych (w 2015 roku – 434 tys. złotych).

System Zmiennego Wynagradzania dla Kadry Zarządzającej

System dedykowany jest Pracownikom zdefiniowanym w Banku jako osoby zajmujące stanowisko kierownicze, kluczowym dla realizacji strategii Banku, zarządzania ryzykiem oraz długoterminowego wzrostu wyniku Banku. Celem niniejszego Systemu jest wspieranie realizacji strategii działalności Banku, zarządzania ryzykiem oraz ograniczanie konfliktów interesów.

W ramach Systemu uczestnik może otrzymać premię, w oparciu o podejście puli bonusowej zapewniające kompleksowy pomiar realizacji wyników na poziomie indywidualnym, jednostki organizacyjnej oraz wyników całego Banku, a także oceny zgodności postępowania uczestnika z przepisami prawa oraz przyjętymi przez Bank standardami.

Premia składa się z części wypłacanej w gotówce oraz z części przyznanej w formie akcji fantomowych, jako ekwiwalent pieniężny o wartości odpowiadającej przyznanym akcjom.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ciągu okresu sprawozdawczego kończącego się w dniu 31 grudnia 2016 roku Bank posiadał następujące transakcje płatności w formie akcji fantomowych

	SYSTEM 2012	SYSTEM 2013	SYSTEM 2014	SYSTEM 2015	SYSTEM 2016
Rodzaj transakcji	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych (Cash-settled share based payments)				
Data rozpoczęcia okresu oceny	1 stycznia 2012 r.	1 stycznia 2013 r.	1 stycznia 2014 r.	1 stycznia 2015 r.	1 stycznia 2016
Data ogłoszenia programu	Kwiecień 2012 r.	Kwiecień 2013 r.	Czerwiec 2014 r.	Lipiec 2015 r.	Czerwiec 2016
Data przyznania programu	12 czerwca 2013 r.	12 czerwca 2014 r.	30 kwietnia 2015 r.	16 czerwca 2016 r.	Data Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy za 2016 rok
Liczba instrumentów przyznanych	80 003 sztuk	76 013 sztuk	68 040 sztuk	93 359 sztuk	Zostanie ustalona w dacie przyznania programu
Data zapadalności	31 lipca 2017 r.	31 lipca 2018 r.	31 lipca 2020 r.	31 lipca 2021 r.	31 lipca 2022
Data nabycia uprawnień dla uczestników na stanowiskach Zarządu Banku oraz z tytułem Executive Vice President	<ul style="list-style-type: none"> 40% po 2 latach od daty przyznania 40% po 3 latach od daty przyznania 20% po 4 latach od daty przyznania 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 40% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 30% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 30% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji)
Data nabycia uprawnień dla uczestników na pozostałych stanowiskach	<ul style="list-style-type: none"> 20% po roku od daty przyznania 40% po 2 latach od daty przyznania 40% po 3 latach od daty przyznania 	<ul style="list-style-type: none"> 20% po roku od daty przyznania 40% po 2 latach od daty przyznania 40% po 3 latach od daty przyznania 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 20% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji)
Warunki nabycia uprawnień	Ocena zgodności, Ciągłość zatrudnienia, Spełnienie warunku opartego na wynikach finansowych banku za dany okres				
Rozliczenie programu	<p>W dniu nabycia uprawnień uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej ceny akcji Banku na GPW:</p> <ul style="list-style-type: none"> w przypadku rozliczenia dokonywanego w terminach rozliczania rat po okresie retencji obowiązkowej za miesiąc poprzedzający dzień Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe Banku za dany rok, w przypadku rozliczenia dokonywanego w okresie retencji dobrowolnej, za 10 dni roboczych od dnia publikacji w danym kwartale okresowego raportu finansowego, oraz pożytki od nabytych akcji fantomowych w wysokości odpowiadającej dywidendzie wypłaconej akcjonariuszom w okresie retencji dla akcji nabytych przez uczestnika. 				

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla systemów 2012, 2013, 2014, 2015 wartość godziwa programu została oszacowana na podstawie ceny akcji Banku na GPW na dzień bilansowy oraz oczekiwanej liczby akcji fantomowych, do których zostaną nabyte uprawnienia.

Dla systemu 2016 na datę 31 grudnia 2016 roku Bank sporządził wycenę programu zakładając, że data przyznania akcji fantomowych wystąpiła w dniu 31 grudnia 2016 roku. Wartość ta zostanie zmieniona w rzeczywistej dacie przyznania programu.

System Zmiennego Wynagradzania w części przyznanej w formie akcji fantomowych to program rozliczany w środkach pieniężnych i dlatego jego wartość godziwa jest korygowana na każdą datę bilansową, aż do momentu rozliczenia programu, który w tym programie pokrywa się z dniem nabycia uprawnień.

Wartość bilansowa zobowiązań wynikających z akcji fantomowych rozliczanych w środkach pieniężnych wyniosła 22 532 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2016 roku (na 31 grudnia 2015 roku – 24 534 tys. złotych).

Łączna wartość wewnętrzna zobowiązań z tytułu nabytych praw do akcji fantomowych wyniosła 26 446 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2016 roku (na 31 grudnia 2015 roku – 27 417 tys. złotych).

Koszty wynagrodzeń w 2016 roku z tego tytułu wynosiły 9 189 tys. złotych (w 2015 roku – 6 312 tys. złotych).

Poniższa tabela przedstawia zmiany w liczbie akcje fantomowych Banku.

	2016	2015
Występujące na początek okresu	191 060	199 452
Przyznane w danym okresie	93 359	68 040
Umorzone w danym okresie	-	-
Wykonane w danym okresie	74 196	76 432
Wygasłe w danym okresie	-	-
Występujące na koniec okresu	210 223	191 060

Powyższa tabela nie zawiera ilości akcji przyznanych dla Systemu 2016. Ilość ta zostanie ustalona w roku 2017 po zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie sprawozdania finansowego Banku za rok 2016. Hipotetyczna ilość akcji wyznaczona w oparciu o kwotę podstawową przyznanego bonusu poszczególnym uczestnikom programu oraz średnią arytmetyczną cen akcji Banku na GPW w grudniu 2016 roku wynosi 126 547 sztuk.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

45. Leasing operacyjny i finansowy

Bank jako leasingodawca

Bank jest leasingodawcą w ramach zaklasyfikowanych jako leasing operacyjny umów najmu budynków stanowiących nieruchomości inwestycyjne.

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawiają się następująco

	31.12.2016	31.12.2015
Do 1 roku	6 465	6 433
Od 1 roku do 5 lat	2 769	2 333
Powyżej 5 lat	820	392
Razem	10 054	9 158

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako przychód w 2016 roku wyniosła 21 276 tys. złotych (przychód w 2015 roku wyniósł 22 155 tys. złotych).

Bank jako leasingobiorca

Bank jest leasingobiorcą w ramach zaklasyfikowanych jako leasing operacyjny umów najmu budynków.

Kwota przyszłych minimalnych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawia się następująco:

	31.12.2016	31.12.2015
Do 1 roku	93 353	104 134
Od 1 roku do 5 lat	195 129	223 386
Powyżej 5 lat	56 777	97 493
Razem	345 259	425 013

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako koszt 2016 roku wyniosła 162 239 tys. złotych (koszt w 2015 roku wyniósł 176 101 tys. złotych).

Umowy najmu są zwykle zawarte na czas nieokreślony. Dla umów zawartych na czas nieokreślony przyszłe minimalne opłaty leasingowe ustalono w oparciu o okres wypowiedzenia wynikający z umowy. Okres wypowiedzenia na ogół wynosi 3 lub 6 miesięcy. Umowy najmu zawierane są zarówno w złotych, jak i w walutach obcych. Płatności dokonywane są w złotych niezależnie od waluty umowy.

Leasing finansowy

Ponadto, Bank zawiera jako leasingobiorca ze spółką zależną Pekao Leasing Sp. z o.o. umowy leasingu finansowego, których przedmiotem są samochody osobowe.

Umowy dają Bankowi możliwość zakupu przedmiotów leasingu po zakończeniu okresu leasingowego.

Wartość bilansowa netto aktywów stanowiących przedmiot leasingu finansowego na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosła 19 250 tys. złotych oraz na 31 grudnia 2015 roku 27 959 tys. złotych.

	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu finansowego	29 312	44 130
Niezrealizowane koszty finansowe	-7 306	-13 955
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	22 006	30 175

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu finansowego według terminów zapadalności, przedstawiają się następująco

	31.12.2016	31.12.2015
Do 1 roku	13 353	18 338
Od 1 roku do 5 lat	15 959	25 792
Razem	29 312	44 130

46. Zobowiązania warunkowe

Sprawy sądowe

W całym 2016 roku łączna wartość przedmiotu sporu w toczących się postępowaniach sądowych przeciwko Bankowi wynosiła 1 084 793 tys. złotych (w 2015 roku wynosiła 1 134 267 tys. złotych).

W 2016 roku nie występowały postępowania przed sądem lub organami administracji państwowej dotyczące zobowiązań lub wierzytelności Banku oraz jednostek od niego zależnych, w których wysokość dochodzonego roszczenia (zapłaty kwoty pieniężnej) stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

W 2016 roku w dalszym ciągu toczyło się postępowanie sądowe z powództwa osób fizycznych przeciwko Bankowi oraz Centralnemu Domowi Maklerskiemu Pekao S.A., o zapłatę za szkodę wyrządzoną w związku z nabyciem akcji oraz zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę wywołaną prowadzeniem postępowania egzekucyjnego, które na dzień 31 grudnia 2016 roku ma wartość przedmiotu sporu wynoszącą 206 422 tys. złotych (uprzednio 306 622 tys. złotych).

W I półroczu 2015 roku zapadł wyrok oddalający powództwo przeciwko pozwanym. Powodowie złożyli apelację od wyroku, zaskarżając wyrok w części tj. co do kwoty 206 422 tys. złotych. W III kwartale 2016 roku zapadł wyrok oddalający apelację. Powodom przysługuje skarga kasacyjna.

Ponadto przeciwko Bankowi toczą się następujące istotne postępowania sądowe, w których Bank – w obecnym stanie faktycznym i prawnym – ocenia ryzyko wypływu środków jako możliwe:

- postępowanie – wszczęte w I kwartale 2014 roku – z powództwa beneficjentów gwarancji o zapłatę kwoty 32 750 tys. złotych z tytułu realizacji gwarancji bankowej.
- postępowanie – wszczęte w II kwartale 2014 roku – z powództwa beneficjenta gwarancji o zapłatę kwoty 55 996 tys. złotych z tytułu realizacji gwarancji bankowej,
- postępowanie – wszczęte w I kwartale 2015 roku – z powództwa beneficjenta gwarancji o zapłatę kwoty 29 205 tys. złotych z tytułu realizacji gwarancji bankowej,
- postępowanie – wszczęte w IV kwartale 2016 roku – z powództwa osoby fizycznej o zapłatę kwoty 38 916 tys. złotych pobranej przez Bank tytułem rozliczenia terminowych operacji finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank utworzyła rezerwy na sprawy sporne prowadzone przeciwko Bankowi, które w opinii prawnej wiążą się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia obowiązku. Wartość rezerw utworzonych na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosi 7 002 tys. złotych, (na 31 grudnia 2015 roku 7 870 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Udzielone pozabilansowe zobowiązania finansowe

Udzielone zobowiązania finansowe według podmiotów

	31.12.2016	31.12.2015
Udzielone zobowiązania finansowe, w tym:		
na rzecz podmiotów finansowych	1 757 518	1 347 078
na rzecz podmiotów niefinansowych	30 066 984	28 475 315
na rzecz podmiotów budżetowych	481 482	848 356
Razem	32 305 984	30 670 749

Udzielone pozabilansowe zobowiązania gwarancyjne

Udzielone zobowiązania gwarancyjne według podmiotów

	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów finansowych, w tym:	2 712 868	2 965 094
gwarancje	2 712 868	2 962 444
potwierdzone akredytywy eksportowe	-	2 650
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów niefinansowych, w tym:	9 960 469	12 316 552
gwarancje	6 505 040	7 510 268
gwarancje submisji papierów wartościowych	3 455 429	4 806 284
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów budżetowych, w tym:	269 239	368 176
gwarancje	11 279	28 176
gwarancje submisji papierów wartościowych	257 960	340 000
Razem	12 942 576	15 649 822

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Usługi subemisji papierów wartościowych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 1	obligacje	1 385 000	23.07.10 - 30.06.20
Klient 2	obligacje	265 000	21.06.12 - 31.12.17
Klient 3	obligacje	484 880	22.10.13 - 31.05.22
Klient 4	obligacje	35 000	27.01.14 - 28.04.17
Klient 5	obligacje	110 510	30.06.14 - 31.03.17
Klient 6	obligacje	2 200	15.09.14 - 31.03.18
Klient 7	obligacje	20 000	15.09.14 - 31.03.18
Klient 8	obligacje	150 000	24.05.16 - 31.03.18
Klient 9	obligacje	49 000	22.12.14 - 30.06.17
Klient 10	obligacje	230 000	23.02.15 - 30.06.17
Klient 11	obligacje	100 000	23.02.15 - 30 11.22
Klient 12	obligacje	84 000	27.01.15 - 31.12.17
Klient 13	obligacje	30 000	14.10.15 - 31.12.17
Klient 14	obligacje	7 500	14.10.15 - 31.12.17
Klient 15	obligacje	119 985	18.12.15 - 28.04.17
Klient 16	obligacje	20 270	28.12.15 - 31.12.17
Klient 17	obligacje	19 504	09.03.16 - 30.06.17
Klient 18	obligacje	22 810	09.03.16 - 30.06.17
Klient 19	obligacje	53 500	21.05.16 - 21.06.19
Klient 20	obligacje	3 500	21.05.16 - 21.06.19
Klient 21	obligacje	8 000	06.07.16 - 31.12.18
Klient 22	obligacje	67 200	06.07.16 - 31.12.18
Klient 23	obligacje	8 680	06.07.16 - 31.12.18
Klient 24	obligacje	8 000	06.07.16 - 31.12.18
Klient 25	obligacje	310 600	31.08.16 - 30.12.19
Klient 26	obligacje	13 000	31.08.16 - 30.12.19
Klient 27	obligacje	6 000	08.11.16 - 31.12.17
Klient 28	obligacje	4 300	23.12.16 - 31.12.18
Klient 29	obligacje	1 000	22.12.16 - 30.12.16
Klient 30	obligacje	6 650	23.12.16 - 31.12.18
Klient 31	obligacje	66 000	20.12.16 - 31.12.20
Klient 32	obligacje	15 000	28.12.16 - 31.08.17
Klient 33	obligacje	6 300	29.12.16 - 31.08.17

Papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją, zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nie notowanych na giełdach i nie znajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 1	obligacje	1 385 000	23.07.10 - 30.06.20
Klient 2	obligacje	458 000	21.06.12 - 31.12.17
Klient 3	obligacje	99 220	06.12.12 - 31.03.16
Klient 4	obligacje	52 400	28.12.12 - 30.03.16
Klient 5	obligacje	76 900	28.12.12 - 30.03.16
Klient 6	obligacje	164 700	01.07.11 - 20.12.17
Klient 7	obligacje	11 430	20.05.13 - 24.02.16
Klient 8	obligacje	17 200	14.04.15 - 10.06.16
Klient 9	obligacje	78 000	14.04.15 - 10.06.16
Klient 10	obligacje	484 880	22.10.13 - 14.12.16
Klient 11	obligacje	50 000	22.10.13 - 14.12.16
Klient 12	obligacje	16 250	27.01.14 - 30.09.16
Klient 13	obligacje	6 500	15.05.14 - 31.12.16
Klient 14	obligacje	700	31.05.14 - 31.12.16
Klient 15	obligacje	157 510	30.06.14 - 31.03.17
Klient 16	obligacje	61 710	22.07.14 - 31.07.16
Klient 17	obligacje	6 530	22.07.14 - 31.07.16
Klient 18	obligacje	100 000	30.07.14 - 30.06.19
Klient 19	obligacje	830	29.07.14 - 30.06.16
Klient 20	obligacje	20 450	29.07.14 - 30.09.16
Klient 21	obligacje	25 000	25.08.14 - 31.08.16
Klient 22	obligacje	45 770	29.05.14 - 30.04.16
Klient 23	obligacje	29 050	15.09.14 - 31.12.16
Klient 24	obligacje	20 000	15.09.14 - 31.12.16
Klient 25	obligacje	5 600	15.09.14 - 31.12.16
Klient 26	obligacje	33 790	31.10.14 - 31.03.16
Klient 27	obligacje	50 000	22.12.14 - 30.06.17
Klient 28	obligacje	52 135	30.12.14 - 30.06.16
Klient 29	obligacje	1 378	30.12.14 - 31.03.16
Klient 30	obligacje	198 780	30.12.14 - 09.03.16
Klient 31	obligacje	20 500	30.12.14 - 31.12.16
Klient 32	obligacje	230 000	23.02.15 - 30.06.17
Klient 33	obligacje	100 000	23.02.15 - 30.11.22
Klient 34	obligacje	350 000	20.02.15 - 30.04.16
Klient 35	obligacje	16 000	27.01.15 - 31.12.16
Klient 36	obligacje	74 000	31.12.15 - 31.12.16
Klient 37	obligacje	39 000	14.10.15 - 31.12.17
Klient 38	obligacje	12 500	14.10.15 - 31.12.17
Klient 39	obligacje	154 955	18.12.15 - 30.09.16
Klient 40	obligacje	30 000	28.12.15 - 31.12.17
Klient 41	obligacje	409 616	25.08.14 - 31.12.16

Papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją, zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nie notowanych na giełdach i nie znajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Otrzymane zobowiązania pozabilansowe

Otrzymane zobowiązania według podmiotów

	31.12.2016	31.12.2015
Finansowe, w tym:	209 731	288 808
od podmiotów finansowych	209 731	288 808
od podmiotów niefinansowych	-	-
od podmiotów budżetowych	-	-
Gwarancyjne, w tym:	10 814 323	11 587 585
od podmiotów finansowych	1 548 141	1 074 498
od podmiotów niefinansowych	8 344 980	9 759 234
od podmiotów budżetowych	921 202	753 853
Razem	11 024 054	11 876 393

Ponadto Bank ma możliwość uzyskania finansowania w Narodowym Banku Polskim pod zastaw posiadanych rządowych papierów wartościowych.

47. Kapitał zakładowy

Struktura kapitału zakładowego

SERIA / EMISJA	RODZAJ AKCJI	LICZBA AKCJI	WARTOŚĆ SERII / EMISJI WG WARTOŚCI NOMINALNEJ	SPOSÓB POKRYCIA KAPITAŁU	DATA REJESTRACJI	PRAWO DO DYWIDENDY (OD DATY)
A	zwykle na okaziciela	137 650 000	137 650	w całości opłacony	21.12.1997	01.01.1998
B	zwykle na okaziciela	7 690 000	7 690	w całości opłacony	06.10.1998	01.01.1998
C	zwykle na okaziciela	10 630 632	10 631	w całości opłacony	12.12.2000	01.01.2000
D	zwykle na okaziciela	9 777 571	9 777	w całości opłacony	12.12.2000	01.01.2000
E	zwykle na okaziciela	373 644	374	w całości opłacony	29.08.2003	01.01.2003
F	zwykle na okaziciela	621 411	621	w całości opłacony	29.08.2003	19.05.2006 16.05.2007
G	zwykle na okaziciela	603 377	603	w całości opłacony	29.08.2003	15.05.2008
H	zwykle na okaziciela	359 840	360	w całości opłacony	12.08.2004	01.01.2004
I	zwykle na okaziciela	94 763 559	94 764	w całości opłacony	29.11.2007	01.01.2008
Liczba akcji razem w szt.		262 470 034				
Kapitał zakładowy razem w tys. zł			262 470			
Wartość nominalna jednej akcji = 1,00 zł						

Zmiana liczby akcji (w sztukach)

2016	AKCJE WYEMITOWANE I W PEŁNI OPŁACONE	RAZEM
Stan na początek okresu	262 470 034	262 470 034
Stan na koniec okresu	262 470 034	262 470 034

2015	AKCJE WYEMITOWANE I W PEŁNI OPŁACONE	RAZEM
Stan na początek okresu	262 470 034	262 470 034
Stan na koniec okresu	262 470 034	262 470 034

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

48. Pozostałe kapitały, zysk z lat ubiegłych i roku bieżącego

Struktura kapitału własnego Banku Pekao S.A. przedstawia się następująco

	31.12.2016	31.12.2015
Kapitał zapasowy, w tym:	9 326 529	9 326 529
ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	9 137 221	9 137 221
pozostały	189 308	189 308
Kapitał z aktualizacji wyceny, w tym:	-223 510	283 222
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	-98 230	-86 829
podatek odroczone	18 664	16 497
wycena portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-217 433	391 205
podatek odroczone	41 313	-74 328
wycena portfela instrumentów finansowych zabezpieczających	39 724	45 280
podatek odroczone	-7 548	-8 603
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek działających za granicą	-	-
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 982 324	1 975 415
Pozostałe kapitały rezerwowe	8 612 550	8 612 550
Obligacje zamienne na akcje – składnik kapitałowy	28 819	28 819
Fundusz na prowadzenie działalności maklerskiej	15 000	15 000
Pozostałe kapitały razem	19 741 712	20 241 535
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-	-
Zysk netto za rok bieżący	2 278 375	2 290 398
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego razem	2 278 375	2 290 398
Razem	22 020 087	22 531 933

Zysk netto Banku za rok 2015 w kwocie 2 290 398 tys. złotych został podzielony w następujący sposób: 2 283 489 tys. złotych - na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, a 6 909 tys. złotych - na fundusz ogólnego ryzyka bankowego.

Od 1982 roku do 1984 roku oraz od 1988 roku do 1996 roku Bank funkcjonowała w warunkach hiperinflacji.

MSR 29 „Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji” wymaga przekształcenia każdego składnika kapitału akcjonariuszy (z wyjątkiem niepodzielonych zysków i nadwyżki z przeszacowania) przez ogólną indeksację cen w okresie hiperinflacji. Takie retrospektywne zastosowanie skutkowało by wzrostem kapitału akcyjnego i wzrostem pozostałych funduszy oraz spadkiem niepodzielonego zysku w tych okresach w ekwiwalentnych kwotach. Ujęcie takiej korekty nie miało by wpływu na łączną wartość kapitałów Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

49. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31.12.2016	31.12.2015
Kasa, należności od Banku Centralnego	5 861 342	7 881 598
Należności od banków z terminem wymagalności do 3 miesięcy	2 888 669	6 686 824
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych prezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	8 750 011	14 568 422

Wartość środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o ograniczonej możliwości dysponowania wyniosła na dzień 31 grudnia 2016 roku 4 605 707 tys. złotych (na dzień 31 grudnia 2015 roku 4 338 995 tys. złotych).

50. Transakcje z jednostkami powiązаныmi

Transakcje pomiędzy Bankiem a podmiotami powiązаныmi są transakcjami typowymi dla bieżącej działalności operacyjnej prowadzonej przez Bank. Obejmują one głównie kredyty, depozyty, transakcje w walutach obcych oraz gwarancje.

Proces kredytowy w odniesieniu do Kierownictwa Banku oraz podmiotów powiązanych z Bankiem

Zgodnie z ustawą Prawo Bankowe, zawieranie transakcji o charakterze kredytowym z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku, osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku oraz podmiotami z nimi powiązаныmi kapitałowo lub organizacyjnie, następuje na podstawie Regulaminu uchwalonego przez Radę Nadzorczą Banku.

Regulamin określa szczególne zasady podejmowania decyzji o zawarciu transakcji z wyżej wymienionymi osobami i podmiotami, w tym szczególne decyzyjne uprawnienia do podejmowania decyzji. W szczególności zawarcie transakcji z członkiem Zarządu lub Rady Nadzorczej Banku lub podmiotem z nimi powiązаныm kapitałowo lub organizacyjnie wymaga podjęcia decyzji przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Członkowie Kierownictwa Banku i podmioty z nimi powiązаныe kapitałowo lub organizacyjnie mogą korzystać z oferowanych przez Bank produktów kredytowych według zasad i na warunkach standardowo oferowanych przez Bank. W szczególności w odniesieniu do tych osób i podmiotów Bank nie stosuje korzystniejszych stóp oprocentowania kredytów.

Ocena ryzyka kredytowego dokonywana jest zgodnie z metodologią stosowaną przez Bank, adekwatnie do segmentu klienta i rodzaju transakcji.

W odniesieniu do podmiotów powiązanych z Bankiem stosowany jest standardowy proces kredytowy, przy czym decyzje o zawarciu transakcji podejmowane są wyłącznie przez szczególne decyzyjne poziomy Centrali Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami powiązanymi

Transakcje z jednostkami powiązanymi na 31 grudnia 2016 roku

NAZWA JEDNOSTKI	NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU KREDYTÓW I LOKAT	PAPIERY WARTOŚCIOWE	NALEŻNOŚCI Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I DEPOZYTÓW	ZOBOWIĄZANIA Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
UniCredit S.p.A.- jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	187 357	-	-	433	9 261	-	1 180
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	682 836	-	32 072	55	191 779	620 819	-
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne							
Pekao Investment Banking S.A.	-	-	-	241	265 345	-	1 027
Pekao Leasing Sp. z o.o.	2 504 735	-	313	16 021	19 353	-	13 382
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	929 105	-	-	2	3 987	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-	-	167	812 350	-	71
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	-	-	-	-	51 799	-	36
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-	-	93	15 256	-	-
Centrum Kart S.A.	-	-	-	224	25 698	-	5 702
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	-	-	-	4	15 965	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	138 051	60 700	42 894	-	29 109	6 461	34
Pekao Leasing Holding S.A. (w likwidacji)	-	-	-	-	-	-	-
Pekao Property S.A.	10 362	-	-	-	2 112	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	-	-	-	61	3 569	-	4 844
FPB – Media Sp. z o. o.	10 265	-	-	-	501	-	-
Jednostki stowarzyszone							
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-	-	45	28 682	-	-
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	-	-	-	-	137 850	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	-	-	-	12 481	112 949	-	-
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	3 592 518	60 700	43 207	29 339	1 524 525	6 461	25 096
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	7 948	-	-	-	28 022	-	-
Razem	4 470 659	60 700	75 279	29 827	1 753 587	627 280	26 276

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według umownych terminów zapadalności

31.12.2016	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	12 342	175 015	-	-	-	-	187 357
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	597 829	85 007	-	-	-	-	682 836
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	241 049	27 005	134 416	1 019 467	2 104 257	66 324	3 592 518
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	5 506	-	-	202	2 240	7 948
Razem	851 220	292 533	134 416	1 019 467	2 104 459	68 564	4 470 659

(*) Należności bieżące obejmują rachunki Nostro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według umownych terminów zapadalności

31.12.2016	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	9 261	-	-	-	-	-	9 261
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	65 821	125 958	-	-	-	-	191 779
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	1 046 943	129 157	52 378	5 089	11 477	-	1 245 044
Jednostki stowarzyszone	17 348	91 256	170 877	-	-	-	279 481
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	8 066	3 226	15 748	982	-	-	28 022
Razem	1 147 439	349 597	239 003	6 071	11 477	-	1 753 587

(*) Zobowiązania bieżące obejmują rachunki Loro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według walut

31.12.2016	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	2 160	10 180	-	175 017	-	187 357
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	561 564	113	7	99 082	22 070	682 836
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	656 490	761	1 415	2 933 851	1	3 592 518
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	-	-	7 948	-	7 948
Razem	1 220 214	11 054	1 422	3 215 898	22 071	4 470 659

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według walut

31.12.2016	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	543	-	-	8 718	-	9 261
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	20 989	-	-	167 723	3 067	191 779
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	39 361	60 047	19 943	1 121 661	4 032	1 245 044
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	279 481	-	279 481
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	6 818	247	-	20 946	11	28 022
Razem	67 711	60 294	19 943	1 598 529	7 110	1 753 587

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje z jednostkami powiązаныmi na 31 grudnia 2015 roku

NAZWA JEDNOSTKI	NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU KREDYTÓW I LOKAT	PAPIERY WARTOŚCIOWE	NALEŻNOŚCI Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I DEPOZYTÓW	ZOBOWIĄZANIA Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	605 703	-	-	596	1 209	-	1 048
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	1 114 848	-	55 861	3 757	1 132 960	653 064	-
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne							
Pekao Investment Banking S.A.	-	-	-	1	214 494	-	192
Pekao Leasing Sp. z o.o.	2 142 872	-	556	17 307	27 025	4	15 853
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	1 032 567	-	-	1	3 348	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	1	-	1	433	672 467	-	49
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	-	-	-	6	52 819	-	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-	-	122	44 995	-	-
Centrum Kart S.A.	1	-	-	288	27 742	-	7 223
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	-	-	-	4	14 302	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	140 039	58 509	48 115	-	24 975	5 430	34
Pekao Leasing Holding S.A. (w likwidacji)	-	-	-	-	83 151	-	-
Pekao Property S.A.	4 137	-	-	1	2 397	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	13	-	-	-	964	-	5 210
FPB – Media Sp. z o. o.	10 352	-	-	-	316	-	-
Jednostki stowarzyszone							
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-	-	3	25 262	-	29
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	-	-	-	-	162 752	-	23
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	-	-	-	13 382	115 116	-	21
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	3 329 982	58 509	48 672	31 548	1 472 125	5 434	28 634
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	8 568	-	-	-	22 165	-	-
Razem	5 059 101	58 509	104 533	35 901	2 628 459	658 498	29 682

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według umownych terminów zapadalności

31.12.2015	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	8 497	597 206	-	-	-	-	605 703
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	616 160	94 797	482	779	402 630	-	1 114 848
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	302 541	56 008	45 668	878 008	1 988 455	59 302	3 329 982
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	5 999	-	37	186	2 346	8 568
Razem	927 198	754 010	46 150	878 824	2 391 271	61 648	5 059 101

(*) Należności bieżące obejmują rachunki Nostro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według umownych terminów zapadalności

31.12.2015	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	1 209	-	-	-	-	-	1 209
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	160 673	8 458	963 829	-	-	-	1 132 960
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	801 213	239 584	16 773	94 293	17 132	-	1 168 995
Jednostki stowarzyszone	16 224	92 203	194 703	-	-	-	303 130
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	4 459	4 007	9 841	3 808	50	-	22 165
Razem	983 778	344 252	1 185 146	98 101	17 182	-	2 628 459

(*) Zobowiązania bieżące obejmują rachunki Loro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według walut

31.12.2015	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	243 767	350 936	-	11 000	-	605 703
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	598 100	403 900	7	67 079	45 762	1 114 848
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	424 691	15 055	2 390	2 887 845	1	3 329 982
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	-	-	8 568	-	8 568
Razem	1 266 558	769 891	2 397	2 974 492	45 763	5 059 101

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według walut

31.12.2015	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	1 209	-	1 209
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	1 010 843	261	-	121 856	-	1 132 960
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	27 388	32 718	21 402	1 083 885	3 602	1 168 995
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	303 130	-	303 130
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	7 129	920	-	14 113	3	22 165
Razem	1 045 360	33 899	21 402	1 524 193	3 605	2 628 459

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody i koszty dotyczące transakcji z podmiotami powiązаныmi za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku

NAZWA JEDNOSTKI	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI	KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI	PRZYCHODY Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I INNE	KOSZTY Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I INNE
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-137	-375	1 239	-2 723	2 901	-13 150
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	13 416	-2 521	8 602	-192	17 372	-55 709
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne						
Pekao Investment Banking S.A.	-	-3 613	244	-6 219	195	-326
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-3 043	1 439	-42	2 916	-3 034
Pekao Leasing Sp. z o.o.	56 863	-7 456	4 190	-7	2 224	-82
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	14 334	-	1 051	-	284	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-449	809	-	6	-
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	-	-584	6	-	31	-
Centrum Kart S.A.	-	-217	39	-	1 025	-54 103
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	-	-137	44	-	40	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	2 250	-329	827	-	787	-11 750
Pekao Leasing Holding S.A. (w likwidacji)	-	-573	3	-	1	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	1	-3	18	-17 621	1 691	-36 661
Pekao Property S.A.	141	-4	14	-	17	-
FPB - Media Sp. z o.o.	421	-2	2	-	-	-
Jednostki stowarzyszone						
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	-	-1 862	24	-	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	-	-1 370	157 183	-	-	-
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-323	45	-	171	-
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	74 010	-19 965	165 938	-23 889	9 388	-105 956
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	237	-318	17	-	-	-
Razem	87 526	-23 179	175 796	-26 804	29 661	-174 815

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody i koszty dotyczące transakcji z podmiotami powiązаныmi za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku

NAZWA JEDNOSTKI	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI	KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI	PRZYCHODY Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I INNE	KOSZTY Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I INNE
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	216	-246	1 689	-3 070	811	-15 449
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	42 043	-1 664	6 655	-188	40 544	-6 514
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne						
Pekao Investment Banking S.A.	1	-3 526	648	-	656	-224
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-3 949	1 470	-16	3 320	-3 102
Pekao Leasing Sp. z o.o.	41 219	-8 517	5 226	-47	3 894	-160
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	12 207	-12	363	-	218	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-878	526	-	6	-
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	-	-698	6	-	26	-
Centrum Kart S.A.	-	-330	30	-	1 195	-51 967
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	-	-162	44	-	41	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	2 263	-355	718	-	164	-8 148
Pekao Leasing Holding S.A. (w likwidacji)	-	-556	8	-	1	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	7	-1	15	-14 733	1 672	-34 292
Pekao Property S.A.	203	-16	18	-	17	-
FPB - Media Sp. z o.o.	414	-1	4	-	-	-
Jednostki stowarzyszone						
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	-	-2 761	26	-	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	-	-1 973	189 262	-	-	-
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-361	64	-11	169	-1
Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. (*)	-	-135	57	-	-	-4 302
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	56 314	-24 231	198 485	-14 807	11 379	-102 196
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	253	-419	17	-	-	-
Razem	98 826	-26 560	206 846	-18 065	52 734	-124 159

(*) dane do dnia sprzedaży 3 125 akcji

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe finansowe i gwarancyjne na dzień 31 grudnia 2016 roku

NAZWA JEDNOSTKI	UDZIELONE		OTRZYMANE	
	FINANSOWE	GWARANCYJNE	FINANSOWE	GWARANCYJNE
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	50 162	246 519	-	53 963
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	202 191	599 604	5 192	192 481
Jednostki Grupy Pekao S.A.				
Jednostki zależne				
Pekao Investment Banking S.A.	150	-	-	-
Pekao Leasing Sp. z o.o.	255 377	1 306 054	-	-
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	405 208	-	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	97	132	-	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	60	-	-	-
Centrum Kart S.A.	63	3 000	-	-
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	45	838	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	361 984	411 730	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	3 029	-	-	-
Pekao Property Sp. z o.o.	-	-	-	-
Jednostki stowarzyszone				
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	15	-	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	96	-	-	-
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	1 026 124	1 721 754	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	217	-	-	-
Razem	1 278 694	2 567 877	5 192	246 444

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według umownych terminów zapadalności

31.12.2016	BIEŻĄCE	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	-	50 162	50 162
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	-	-	202 191	202 191
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	362 581	257 719	405 713	-	1 026 013
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	111	-	111
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	30	-	5	-	182	-	217
Razem	30	-	362 586	257 719	406 006	252 353	1 278 694
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	2 624	-	50 190	81 659	112 046	246 519
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	9 343	24 475	113 978	293 599	158 209	599 604
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	-	2 269	2 232	1 717 253	1 721 754
Razem	-	11 967	24 475	166 437	377 490	1 987 508	2 567 877
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE FINANSOWE							
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	5 192	-	-	-	-	5 192
Razem	-	5 192	-	-	-	-	5 192
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	4 645	752	33 619	13 399	1 548	53 963
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	3 322	75 122	11 062	102 975	192 481
Razem	-	4 645	4 074	108 741	24 461	104 523	246 444

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według walut

31.12.2016	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	30 164	-	-	19 998	-	50 162
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	98 535	41 716	-	61 580	360	202 191
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	31 853	17 595	-	964 733	11 832	1 026 013
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	111	-	111
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	-	-	-	217	-	217
Razem	160 552	59 311	-	1 046 639	12 192	1 278 694
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	12 167	-	-	234 352	-	246 519
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	53 077	-	-	546 527	-	599 604
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	1 306 492	-	411 730	3 532	-	1 721 754
Razem	1 371 736	-	411 730	784 411	-	2 567 877
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	-	5 192	5 192
Razem	-	-	-	-	5 192	5 192
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	29 130	-	-	24 833	-	53 963
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	109 606	-	-	82 090	785	192 481
Razem	138 736	-	-	106 923	785	246 444

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe finansowe i gwarancyjne na dzień 31 grudnia 2015 roku

NAZWA JEDNOSTKI	UDZIELONE		OTRZYMANE
	FINANSOWE	GWARANCYJNE	GWARANCYJNE
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	48 223	236 659	14 588
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	179 072	890 343	34 490
Jednostki Grupy Pekao S.A.			
Jednostki zależne			
Pekao Investment Banking S.A.	140	-	-
Pekao Leasing Sp. z o.o.	217 599	1 258 101	-
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	67 591	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	112	127	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	60	-	-
Centrum Kart S.A.	67	-	-
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	45	847	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	360 673	394 530	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	2 037	-	-
Pekao Property Sp. z o.o.	-	76	-
Jednostki stowarzyszone			
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	2 000	-	-
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	15	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	52	-	-
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	650 391	1 653 681	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	697	-	-
Razem	878 383	2 780 683	49 078

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank nie posiadał finansowych pozycji pozabilansowych otrzymanych od podmiotów powiązanych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według umownych terminów zapadalności

31.12.2015	BIEŻĄCE	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	28 223	-	20 000	48 223
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	179 072	-	-	179 072
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	360 624	219 674	68 026	-	648 324
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	2 007	60	-	2 067
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	30	515	5	18	129	-	697
Razem	30	515	360 629	428 994	68 215	20 000	878 383
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	2 631	17 719	66 440	83 818	66 051	236 659
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	16 189	98 861	90 053	322 855	362 385	890 343
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	-	1 513	659	1 651 509	1 653 681
Razem	-	18 820	116 580	158 006	407 332	2 079 945	2 780 683
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	11 300	3 288	-	14 588
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	553	30 406	3 531	-	34 490
Razem	-	-	553	41 706	6 819	-	49 078

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według walut

31.12.2015	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	28 223	-	-	20 000	-	48 223
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	77 772	-	-	101 300	-	179 072
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	12 246	5 305	-	629 038	1 735	648 324
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	2 067	-	2 067
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	-	-	-	697	-	697
Razem	118 241	5 305	-	753 102	1 735	878 383
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	10 497	-	-	226 162	-	236 659
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	60 778	-	-	829 565	-	890 343
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	1 258 543	-	393 940	1 198	-	1 653 681
Razem	1 329 818	-	393 940	1 056 925	-	2 780 683
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	3 288	-	-	11 300	-	14 588
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	8 147	-	-	26 343	-	34 490
Razem	11 435	-	-	37 643	-	49 078

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Koszty wynagrodzeń Zarządu i Rady Nadzorczej Banku

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze na rzecz Zarządu Banku wyniosły w 2016 roku 19 120 tys. zł, wobec 17 144 tys. zł w 2015 roku. Na krótkoterminowe świadczenia pracownicze składały się: wynagrodzenie zasadnicze, premie oraz inne świadczenia, których rozliczenie nastąpi w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Świadczenia długoterminowe na rzecz Zarządu Banku w 2016 roku wyniosły 2 083 tys. zł w porównaniu do 2 453 tys. zł w 2015 roku i obejmowały rezerwy na odroczone wypłaty premii.

Z tytułu płatności na bazie akcji na rzecz Zarządu Banku ujęto w kosztach 2016 roku kwotę 5 393 tys. zł, w porównaniu do 3 473 tys. zł w 2015 roku. Wartość płatności na bazie akcji stanowi część kosztów wynagrodzeń, ujętych zgodnie z MSSF 2 w okresie sprawozdawczym w rachunku zysków i strat Banku, stanowiących rozliczenie w czasie wartości godziwej akcji fantomowych, przyznanych członkom Zarządu Banku.

Koszty wynagrodzeń Rady Nadzorczej Banku, stanowiące świadczenia krótkoterminowe, wyniosły w 2016 roku 1 069 tys. zł, wobec 978 tys. zł w 2015 roku.

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku w 2016 roku oraz w 2015 nie otrzymywali wynagrodzeń – w jakiegokolwiek formie, ani nie mieli żadnych należności z tego tytułu od spółek zależnych oraz stowarzyszonych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

51. Transakcje repo oraz reverse repo

Bank pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości (transakcje repo oraz sell-buy back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Przedmiotem transakcji repo i sell-buy back mogą być papiery wartościowe stanowiące portfel bilansowy Banku lub papiery wartościowe zakupione w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży (transakcje reverse repo, buy-sell back).

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji repo oraz sell-buy back stanowiące portfel bilansowy Banku, nie są usuwane z bilansu, gdyż Bank zachowuje znacząco wszystkie korzyści i ryzyka wynikające z tych aktywów.

	31.12.2016		31.12.2015	
	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży				
do 1 miesiąca	1 599 015	1 599 789	2 359 798	2 357 096
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	1 032 882	1 029 821
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	1 503	1 504
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	1 599 015	1 599 789	3 394 183	3 388 421
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu				
do 1 miesiąca	175 732	176 019	-	-
Razem aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	175 732	176 019	-	-
Aktywa finansowe zakupione w ramach transakcji reverse repo oraz buy-sell back				
do 1 miesiąca	-	-	2 050 199	2 044 228
Razem aktywa finansowe zakupione w ramach transakcji reverse repo oraz buy-sell back	-	-	2 050 199	2 044 228
Razem	1 774 747	1 775 808	5 444 382	5 432 649

Bank nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo oraz buy-sell back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell back nie są ujmowane w bilansie, gdyż Bank nie przyjmuje znacząco wszystkich korzyści i ryzyk wynikających z tych aktywów.

	31.12.2016		31.12.2015	
	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW BĘDĄCYCH ZABEZPIECZENIEM	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW BĘDĄCYCH ZABEZPIECZENIEM
Należności od banków				
do 1 miesiąca	703 635	700 960	1 757 063	1 757 459
Razem należności od banków	703 635	700 960	1 757 063	1 757 459
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
do 1 miesiąca	-	-	4 755 472	4 762 663
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	-	-	4 755 472	4 762 663
Razem	703 635	700 960	6 512 535	6 520 122

Aktywa finansowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell back stanowią zabezpieczenie przyjęte przez Bank, które Bank ma prawo sprzedać lub zastawić.

	31.12.2016	31.12.2015
Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem, w tym:	700 960	6 520 122
sprzedanych (tzw. „krótka sprzedaż”)	673 165	611 442
sprzedanych z przyrzeczeniem odkupu	-	2 050 199

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

52. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)

Ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 4 marca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, wprowadziła wymóg tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przez pracodawców zatrudniających co najmniej 20 pracowników. Bank Pekao S.A. tworzy ZFŚS i dokonuje corocznych odpisów na rzecz ZFŚS zgodnie z przepisami określonymi w Ustawie i Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy. Podstawowym celem Funduszu jest finansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej na rzecz pracowników, byłych pracowników (rencistów /emerytów) oraz uprawnionych członków ich rodzin.

Stan Funduszu stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank na rzecz ZFŚS, zwiększone o odsetki od środków funduszu i wpływy z oprocentowanych pożyczek oraz pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W bilansie Bank dokonał kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu, ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Banku. W związku z tym saldo z tytułu ZFŚS w bilansie Banku na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosło zero.

W poniższym zestawieniu przedstawiono rodzaje oraz wartość księgową aktywów, stanu Funduszu i kosztów związanych z ZFŚS.

	31.12.2016	31.12.2015
Zadłużenie z tytułu udzielonych pożyczek	38 606	43 634
Środki pieniężne na rachunku ZFŚS	3 116	7 924
Aktywa ZFŚS	41 722	51 558
Stan ZFŚS	41 722	51 558
	2016	2015
Odpisy dokonane na rzecz ZFŚS	23 522	24 268

53. Zdarzenia po dacie bilansu

Do dnia podpisania sprawozdania finansowego nie wystąpiły znaczące zdarzenia po dacie bilansu.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu

09.02.2017	Luigi Lovaglio	Prezes Zarządu Banku, CEO	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
09.02.2017	Diego Biondo	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
09.02.2017	Andrzej Kopyrski	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
09.02.2017	Adam Niewiński	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
09.02.2017	Grzegorz Piwowar	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
09.02.2017	Stefano Santini	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
09.02.2017	Marian Ważyński	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis

Słowniczek

Słowniczek

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (IFRS – International Financial Reporting Standards) to standardy, interpretacje i ich struktura przyjęte przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości RMSR (IASB – International Accounting Standards Board).

MSR – Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (IAS – International Accounting Standards) – starsza nazwa standardów stanowiących część obecnych MSSF.

KIMSF – Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC – International Financial Reporting Interpretations Committee) komitet działający w ramach Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości publikujący interpretacje MSSF.

CIRS – ang. Currency Interest Rate Swap – swap walutowo-procentowy jest to transakcja wymiany kwot kapitału i płatności odsetkowych w różnych walutach pomiędzy dwoma partnerami.

IRS – ang. Interest Rate Swap – umowa pomiędzy dwiema stronami, na podstawie której strony wypłacają sobie wzajemnie (w określonych odstępach czasu w trakcie trwania kontraktu) odsetki od umownego nominalu kontraktu, naliczane według odmiennej stopy procentowej.

FRA – ang. Forward Rate Agreement – umowa, w ramach której dwaj kontrahenci ustalają wysokość stopy procentowej, która będzie obowiązywała w przyszłości dla określonej kwoty wyrażonej w walucie transakcji dla z góry ustalonego okresu.

CAP – opcja cap na stopy procentowe to umowa finansowa, która ogranicza ryzyko, jakie ponosi pożyczający przy zmiennej stopie procentowej, narażający się na możliwość poniesienia strat w wyniku wzrostu stopy procentowej. Opcja cap to seria opcji call na stopy procentowe, w której wystawca gwarantuje nabywcy, że zrekomensuje mu dodatkowe koszty odsetkowe, które musi on płacić od swojego kredytu, jeśli oprocentowanie kredytu wzrośnie powyżej uzgodnionej stopy procentowej.

FLOOR – opcja floor na stopy procentowe, która ogranicza ryzyko poniesienia strat w wyniku spadku stopy procentowej przez kredytodawcę udzielającego kredytu przy zmiennej stopie oprocentowania. Opcja floor to seria opcji put na stopy procentowe, wystawca gwarantuje odsetki, które musi on zapłacić od kredytu, jeśli oprocentowanie od kredytu spadnie poniżej uzgodnionej stopy procentowej.

IBNR – ang. Incurred But Not Reported – rezerwa na poniesione lecz nieudokumentowane straty kredytowe.

PD – ang. Probability Default – parametr wykorzystywany przy Metodzie Wewnętrznych Ratingów oznaczający prawdopodobieństwo nie wywiązania się dłużnika ze spłaty swojego zobowiązania. PD mówi o tym, z jakim prawdopodobieństwem w horyzoncie jednego roku nastąpi strata kredytowa z nim związana.

LGD – ang. Loss Given Default – część ekspozycji kredytowej banku, która w przypadku zaistnienia zdarzenia niewypłacalności kredytobiorcy (default) zostanie utracona.

EAD – ang. Exposure At Default – wartość ekspozycji kredytowej w momencie niewykonania zobowiązania (default).

EL – ang. Expected Loss – oczekiwana strata na portfelu kredytowym.

CCF – ang. Credit Conversion Factor – współczynnik konwersji kredytowej.

A-IRB – ang. Advanced Internal Ratings-Based Approach – zaawansowana metoda wewnętrznych ratingów, gdzie wszystkie parametry ryzyka (PD, LGD, EAD) są szacowane przez bank, za pomocą własnego modelu ilościowego, w celu wyznaczenia wielkości aktywów ważonych ryzykiem.

VaR – ang. Value at Risk – wartość zagrożona, miara o jaką wartość rynkowa aktywów lub portfela aktywów może się zmniejszyć przy określonych założeniach, w ustalonym czasie i z zadanyim prawdopodobieństwem.

EaR – ang. Earnings at Risk – maksymalny spadek dochodów, względny do określonego celu, który może zaistnieć z powodu wpływu ryzyka rynkowego na określony zbiór czynników ryzyka dla danego przedziału czasu i poziomu ufności.

ICAAP – ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process – proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego.